

Werken. Deel 27. Klokketonen. Deel 1

August Snieders

bron

August Snieders, *Werken. Deel 27. Klokketonen. Deel 1*. Maatschappij 'Voor God en 't Volk', Antwerpen 1927

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie001klok01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

* * *

Gansch het leven door galmen voor ons klokketonen.

Wij treden onder feestgelui het leven in; wij gaan onder doodsgelui het leven uit.

Tusschen die twee groote oogenblikken, het Alpha en het Omega, klinken de klokken voor ons allen, nu eens treurig, dan eens feestelijk en soms wel eens schaterlachend als een beiaard.

Angelus bij avond, stormklok bij nacht, feestklok bij dageraad, al die tonen - welke in mijn leven hebben geklonken - lieten ook indrukken achter.

Ik breng hier eenigen dezer indrukken van klokgelui en beiaardspel, aan mijne geachte lezers over.

1878.

Uit het leven eener vod.

Fantasie.

I.

Somber en regenachtig is de dag.

't Is een van die dagen waarop men in zijne kamer is en blijft: wanneer geen sterveling, zelfs niet de hond van uw buurman, u komt bezoeken en gansch de wereld tegen u in samenzwering, in koor het verpletterend *qu'il reste seul* zingt.

Mijn venster staat open, en in een gemakkelijken leuningstoel gezeten, zie ik den regen de straatsteenen wasschen, de daken doen schitteren, hoor ik de druppelen - eentonig en magnetisch gedruisch - kletteren.

Schaars zie ik een enkelen voorbijganger.

Doodsch is de afgelegene straat; de gordijnen der vensters blijven neêrgelaten.

De bloemen, welke hier en daar op de vensterbanken bloeiden, zijn zelfs, uit vrees voor den verwoestenden wind, binnen genomen.

Nergens vind ik eenige afleiding.

Doch zie! ginder wordt een venster geopend: eene oude vrouw treedt voor, ziet onderzoekend rechts en links naar de grauwe onhebbelijke lucht, werpt een blik in de straat beneden, wrijft nu met een lap, dien zij in de hand heeft, den bemorsten vensterdorpel af, en na de vod op straat te hebben geworpen, sluit zij het raam.

Mijn oog vervolgt den verworping.

Na eenige oogenblikken is de lap doorweekt, bemorst en zelfs beslijkt.

De wind heeft hem aanvankelijk een eind wegs, door het modderige water gesleept.

Een voorbijganger trapt den lap onder den voet, een straatjongen, die onverschillig fluitend en de handen in de broekzakken door de straat slentert, heeft de vod opgenomen, ze ontplooid en dewijl ze volgens zijn oordeel geene halve duit waard is, heeft hij ze weg geworpen.

Een tweede straatbengel neemt ze op en spreidt ze, op nieuw inspecteerend, tegen den muur uit.

't Is een lap, zoo groot als een half blad schrijfpapier.

Tot op den draad is hij versleten, met gaten doorboord, met plaatsen zoo doorluchtig als een spinneweb, en in het ronde met uitgepluisde draden als franjen omzet.

De kleine deugniet danst, loopt en doet de vod boven zijn hoofd fladderen, alsof het eene doorschoten en doorkerfde regiments-vlag ware geweest.

Eindelijk staat hij stil, ziet naar het open venster, waarvoor ik gezeten ben en schijnt te benijden, dat ik daar zoo rustig, zoo droog, zoo kalm, zoo lekker, zoo rentenierachtig gezeten ben.

De weelde steekt den bengel de oogen uit.

De communist benijdt den welvarende of hem die daarvan eene schaduw schijnt te zijn, en als hij niet kan zeggen, *ôte-toi de là que je m'y mette*, dan ten minste zal hij iets doen om zijne rust te storen.

Wat de communist niet genieten kan, wil hij ook niet dat anderen genieten.

Dat ligt zoo in den boosaardigen, menschelijken geest.

Flap! nu werpt de deugniet de tot een bal saâmgewrongen vod tegen mijne glasruiten en zij teekent daar eene vuile landkaart, waarna ze, als het ware zuchtend, voor mijne voeten neêrvalt.

Ik dank den bengel die al spottend wegloopt; want die vod geeft mij ten minste eenige afleiding.

De oude vod schijnt me mistroostig, ik zou haast zeggen met tranen in de oogen, aan te staren en te smeeken:

‘Och, werp me toch niet terug in den regen!’

Oud en versleten, dat is zij; ik heb u dat reeds gezegd; mij kan ze niet meer dienen.

Eertijds - maar dat is een droevig woord, vooral bij vrouwen die eeuwig jong willen blijven, en ook bij vodden zeer lang geleden, moet zij uitstekend schoon, wit en fijn geweest zijn.

Wie weet! zij was ongetwijfeld de hoop van den werkman, het geluk van het meisje, de trots der vrouw!

Veel ondervinding moet gewis haar lot zijn geweest, en er is geen leerzamer boek dan dat der ondervinding, omdat vele zijner bladzijden met tranen en bloed geschreven werden.

De avond valt.

Een mysterieuse schemering verdonkert mijne kamer, en leent, volgens de grillige verbeelding, aan de verschillende voorwerpen andere vormen dan zij in natuurlijke toestand hebben.

Alles leeft, beweegt zich en fluistert.

Mijn oude, met sits overtrokken leuningstoel, doet me aan mijne dubbende grootmoeder denken, gelijk de lange *porte-manteau*, in den hoek der kamer, mij aan mijn langen, mageren grootvader, met steek en pruik, droomen doet.

‘Ik dank u,’ hoor ik nu eene geheimzinnige stem fluisteren.

‘Waarom?’ vraag ik en werp een blik op de onaanzienlijke vod; want 't is zij wel die mij deze woorden toericht.

‘Omdat gij mij niet andermaal aan den wind, aan den regen, aan den baldadigen voetzool van den voorbijganger hebt overgeleverd. Dat bewijst uw goed hart....’

‘Of mijn eigenbaat.’

‘Neen, want met mij kunt ge niets meer aanvangen. Veel leed heb ik verdiend,’ gaat de vod voort; ‘boete zou ik moeten doen als eene Magdalena: maar geloof me, ik heb vast beloofd mij te beteren.’

Ja, denk ik, zoo gaat het dikwijls als men oud wordt: dan wordt men dikwijls deugdzaam door onmacht.

Ik heb echter die, voor het hart mijner vod, grievende woorden niet over de lippen laten komen.

‘Sterven moet ik - ja, dat weet ik, maar er is eene dood welke ik zou willen vermijden: die van nutteloos te vergaan. Ik zou, door het lijden gelouterd, in iets anders willen herleven en eindelijk zooveel goeds in de wereld stichten, als ik er nu reeds kwaad heb gesticht.’

‘Zijt gij dan eene zoo groote zondares?’ vraag ik.

De oude sukkel zucht.

‘Mag ik u mijne geschiedenis eens vertellen?’ vraagt ze.

‘Dat is juist wat ik begeer.’

‘Ik zal u misschien nog wel iets leeren.’

‘'t Zij zoo, doceerende vod.’

‘Misschien meer dan....’

‘Menig pedant met witte das.... Nu, dat zal ook wel niet moeilijk zijn.’

‘En belooft ge me daarna eene eerlijke dood te laten sterven, opdat ik tot een beter en zaliger leven moge overgaan?’

‘Dat beloof ik u.’

‘Welnu, luister dan.’

Ik laat me, met een zekeren wellust, achterover in mijnen leuningstoel zakken, sluit de oogen en leen het oor naar de geheimzinnige stem mijner toevallige bezoekerster.

II.

Ik ga mijne geschiedenis hoog, zeer hoog opvatten, want ik onderging vele gedaanteverwisselingen en droeg vele verschillende namen.

Mijne jeugd kent ge zeker wel? Wie kent haar niet!

Wie heeft haar niet bewonderd, als men soms op eenen heerlijken zomerdag door de velden wandelt, en haar ziet pronken met haar groen kleed en eene hemelsblauwe kroon, zich lieflijk wiegend op den adem van den wind en kozend fluisterend met de veelkleurige vlinders en de gonzende bieën!

Men noemde mij destijds het VLAS.

Ik was de hoop van den landman, de lieveling der vrouwen, de droom der dichters....

De auteur - mijn persoontje, lezer - nijpt hier de oogen nog vaster dicht; want hij vreest op dit oogenblik eene oude sentimenteele tante met een koperen bril en snuifneus te zien, die hem van jeugd en dichterlijke droomen spreekt.

Het lieve vlas, zoo gaat de spreekster voort, wekte zelfs de bewondering van de meest onverschilligen op.

Heerlijk, heerlijk! hoorde ik de boeren zeggen, als zij

des Zondags, al rookend en koutend, over het voetpad gingen.

Ik droeg de schoonste blauwe kroon welke men vinden kon.

Mijne bestemming en die mijner zusters was gansch verschillend: elk harer wist dat zij, langzaam wegstervend, onder een anderen vorm, herleven zou.

Er waren hoovaardige wenschen; er was nederig verlangen; maar ik, het zij mij vergeven, ik vooral had trotsche denkbeelden.

Ik toch had geen lust om mijn edel lichtgroen kleed in den groven kiel of den ruwen voorschoot, die kenteekens der dienstbaarheid, te zien overgaan; ik had de rijke vrouwen, de lachende juffers van het naburig buitengoed gezien en deze wenschte ik te versieren; want ik waande dat de rijken der aarde, de deugd terzelfder tijd als het goud in het geldkoffer hielden opgesloten.

Met dit denkbeeld kwijnende ik weg; ten minste een nieuw leven werd uit dat schijnbaar doodskleed geboren.

Ik zal u niet zeggen, wat ik in die wedergeboorte, in die hervorming heb geleden; hoe ik gebonden, geroot, gedroogd, gebraakt, gezwingeld, door den scherpen hekel getrokken werd!

Hoe de fijnste deelen eindelijk, onder het eentonig snorren van het spinnewiel en tusschen de vingers eener arme jonge vrouw - welke haar brood daarmee wel zuur verdiende - tot een fijn, schier haarfijn, maar hecht en sterk draadje gesponnen werden!

Al lijdende wordt het ijzer staal, wint de diamant in schittering, hervormt zich de mensch in engel....

Bravo! zoo dacht ik, 't gaat met de oude vodden, gelijk met sommige oude coquetten: ze hebben gedurig het goud van Salomon's spreekwoordelijke wijsheid in den mond.

Een arme wever, gaat de vod voort, een man, die misschien moeite had om een grof hemd te verdienen,

weefde den draad, blij en gul zingend en onvermoeid zijne schietspoel slingerend, tot een fijn, heerlijk fijn geheel.

Met liefde en trotschheid beschouwde de arme man zijn werk; zijne magere, bleeke vrouw, met een halfnaakt kind op den arm, bleef soms bij het getouw staan, en boog zich, fier dat ze eene zoo goede oordeelster was, om het werk van haren man te bewonderen.

Zelfs de kleine jongens, die bloothoofds en blootvoets rondliepen en wel eens als ratten door het getouw klauterden en slingerden, staarden met ontzag op het keurige, fijne weefsel en aller lofspraak streefde mijne ontluikende ijdelheid.

De hoop van vroegere dagen zon dus verwezenlijkt worden!

Op eene grasvlakte, door het zuivere water besprenkeld, door een warme zon bestraald, door den wind gestreeld, door vlugge vrouwenhanden verzorgd, werd ik nog fijner, nog blanker - zoo blank dat ik de witte grabloempjes van jaloezie meende te zien blozen.

Wat zou ik verder in de wereld worden?

Wie weet!

Mijne verwanten waren reeds heinde en ver verspreid. Deze waaide als wimpel, als nationale driekleurvlag, op den mast der schepen, op den top des torens, boven een veld van bajonetten, en zij werden als zoo heilig aanzien, dat de menschen zich voor dergelijken lap lieten vermoorden - 't geen me destijds zeer schoon voorkwam en dat me tegenwoordig, in meer dan een geval, tamelijk gek toeschijnt.

Die lotgevallen vertelde mij de praatzieke wind.

Andere mijner zusters, zeide hij mij nog, waren de vleugels der schepen geworden, deden die zware houten kasteelen over de zee heen snellen; nog anderen waren legertenten der overwinnaars geworden; sommige sierden de huizen, kleedden de levenden of... de dooden, hadden

in alle rangen, in alle standen der samenleving dienst genomen; maar ik? ....

III.

Wat al lofspraak hoorde ik rondom mij suizen, toen ik in eene overgrootte fabriek, eene laatste kunstbehandeling onderging!

Ik werd keurig opgerold, met rood zijden lint omstrikt en met eene prachtige gouden etiquette pronkend, voor een groot, dik en vadsig heer, neêrgelegd.

Langen tijd had ik niets gevoeld dan de vereelte hand van den werkman; nu betastte mij een blanke vinger, waaraan een zware ring met een kostbaren diamant schitterde.

Dat was de eerste spiegel, waarin ik mijn sneeuwblank, mijn rood zijden lint en gouden etiquette mocht bewonderen.

Heerlijk, heerlijk! riep de dikke heer, wiens kleine scherpe en doordringende oogen, in de bolle wangen als verborgen, mijne bijna onzichtbare draden scheen te willen tellen - en de werkman, de kunstenaar moet ik zeggen, die door mij den roem der nijverheid had verheven, stond op eerbiedigen afstand en op zijn sokken, en draaide als verlegen, de oude muts in de hand rond.

De arme drommel kreeg een paar zilverstukjes tot belooning en was tevreden.

Nauwelijks had hij de kamer verlaten, of de meester legde oppermachtig de hand op mij en zeide zegepralend: 'Mijn werk zal boven elk ander pronken!'

Zijn werk? 't Was de eerste maal dat ik dien dikken

heer zag; doch ik wist toen nog niet dat het zóó in de wereld ging....

Met geld koopt men roem en eer, kennis en genie; met geld, zoo vertelde mij alweêr de deugnietachtige wind, doet een ezel zich als een officiëel dichter voor en met lauweren kronen.

Het kapitaal overheerscht het vernuftige en geestvolle werk. Waarom heeft dit laatste geene rechtmatige plaats naast het eerste, opdat beide elkander broederlijk kunnen voorthelpen? ....

Ik onderbreek die redeneering. Ik, man van orde, verzoek den lap door dergelijke economische vraagpunten den kalmen en geregelden loop van ons lief wereldje niet te storen, en geen revolutievuur te komen stoken onder onze gemakkelijke leuningstoelen, voortreffelijke parlementaire zetels en vooral niet onder onze *coffres-forts*.

‘Nu, 't zij zoo,’ mompelt sarcastisch de oude vod, ‘ik ga voort.’

IV.

Eene maand later werd ik, na veel gedragen, geschokt, gewenteld en vervoerd te zijn, in een onmeetlijk groot gebouw ontpakt, en de pracht welke ik dààr zag, zal mij nooit uit het geheugen worden gewischt.

Alles wat de menschelijke hand nuttig en vernuftig kan voortbrengen, was dààr te saam gebracht.

In dat paleis was eene wereld van werkzaamheid, geest en genie vereenigd.

De edele metalen en de ruwe steen, de schatten der zee

en wat de oppervlakte der aarde dekt, pronkten dààr onder millioenen vormen.

Ik dacht: Niemand zal mij in al dien glans eenen oogslag waardig keuren, en ik benijdde de prachtige kleuren der katoenen en wollen stoffen; ik benijdde vooral den glans der zijde, wier draad ik door een afzichtelijken en bleeken meelworm op den eenzamen zolder van den armen wever had zien spinnen.

Op een bepaalden dag stroomde het volk, in Zondagskleed, in dat kristallen tooverpaleis.

De muziek liet zich hooren; aller tongen bewogen zich; aller oogen fonkelden van vreugde en bewondering, en er rommelde, onder het onmeetlijk glazen dak en rondom mannen, met goud en diamant op de borst, rondom vrouwen, prachtig gekleed en voor wie iedereen zich boog gelijk de slaaf voor den meester, een donder van toejuiching - en wat deze menschen schoon vonden, vond iedereen schoon.

Nu, dat schijnt zoo de mode te zijn in de wereld. Wat de grooten doen, is onfeilbaar bij den hoveling, dat 'overgult stuck slijck', staat er ergens gerijmd, en aangezien de grooten een oogenblik bij mij hadden stil gestaan, roemde mij ook iedereen.

Naast mij stond mijn dikke eigenaar, met de uitdrukking der hoogste voldoening op het wezen. Hij genoot al de eer, en mijn arme werkman, mijn arme kunstenaar was, helaas! nergens te vinden.

Men bond eene gouden medaille aan mijne rood zijden linten, en toen ik, eenigen tijd daarna, mijnen meester weêrzag, blonk er een groot zilveren kruis aan een rood gewaterd lint in het knoopsgat, en iedereen schreeuwde: 'Leve, leve de nieuwe ridder! ...' van de el! hoorde ik een afgunstigen wollen lap naast mij morren.

En waar, waar is nu mijn arme wever? dacht ik; maar ik beken dat dit denkbeeld mij slechts een kort oogenblik

bijbleef. Ik gewende mij reeds aan de eer van den meester, en het streefde ook mijne ijdelheid dat hij geridderd was.

En zoo dacht er zelfs mijn arme werkman over, toen hij eenige dagen later plotseling voor mij stil stond.

Hij droeg een gelapten blauwen kiel en zijn vrouw, die naast hem stond, had een even armoedig uitzicht als hij: maar toch blonk er een straal van geluk op zijn wezen, toen hij mij zoo verheerlijkt terug zag, en hij dacht er zelfs geen oogenblik aan, zijn meester het zilveren kruis te benijden.

Juist toen hij mijn rand nog eens streefend door de vingers liet schuiven, schoot een brutale politie-agent toe, drong hem van de plaats weg, dreigde hem bij den kraag te grijpen en achter de traliën te zullen brengen.

Wel richtte de werkman zich fier op; wel purperde zich zijne wang, wel fonkelde de verontwaardiging in zijn oog; maar de arme vrouw trok hem angstig voort, en ik hoorde haar zeggen: ‘Och, kom maar Jan, arme menschen hebben hier altijd ongelijk!’

Dat is een vooroordeel in het volk, zeg ik. Ik dreig zelfs de vod uit het venster te werpen, indien zij voortgaat dergelijke stellingen vooruit te zetten.

Geweld! zegt de lap met een scherp glimlach; dat is altijd het groote argument als men ongelijk heeft. Ik weet dat, wat ik zoo even zeide aangaande den minderen man, meestal een vooroordeel is; maar toch bestaat het, en in plaats van het tot den wortel toe uit te roeien, zal deze of gene kortzichtige rechter of domme politie-man, die de letter en niet den geest der wet in aanmerking neemt, aan dit denkbeeld nieuwe kracht bij zetten.

Nu, daarin heeft mijne arme vod wel wat gelijk; doch ik zwijg om haar niet in dergelijke denkbeelden te versterken.

V.

Ik lag kort daarna in een groot en des avonds glinsterend verlicht magazijn, waar vele prachtig gekleede dames kwamen.

Velen lieten echter nooit onmiddellijk klinkende munt zien, en de boekhouder, een oude grijze grompot, moest, soms herhaalde malen, dezelfde rekeningen uitschrijven.

Nu was de rekening verloren geraakt, dan was de nieuwe door de kleintjes verscheurd, met de derde had papa, altijd bij vergissing, zijn sigaar aangestoken, de vierde was elders versukkeld.

O, debet en crediet, wat moet het moeilijk zijn om u in balans te houden!

Indien ze de versleten lappen nog maar terugbrachten, mompelde de oude boekhouder soms, zouden we ten minste nog een deeltje van het percent incasseeren.....

Uiterlijk zag er die winkel *à l'instar de Paris*, prachtig, koninklijk uit.

Door glasruiten, ellen hoog, staarde ik van mijne plaats de straat in; letteren en bloemen van klinkklaar goud waren op die kostbare ruiten gemaald.

Des avonds blonken er zooveel gasvlammen rechts en links, teruggekaatst door heldere spiegels, schier zooveel als er sterren aan den hemel stonden, en die ik te vergeefs had trachten te tellen toen ik op de groene weide lag uitgestrekt.

En wat draafden en slingerden er heertjes met groote haarbossen en uitgedoschte dametjes, mager en bleek, door dien prachtigen winkel heen, waar de norsche boekhouder soms verscheen met de pen achter het rechter oor;

ofwel de eigenaar, die altijd rondging, met eene grieksche muts, een gouden bril op en de handen op den rug.

Maar, als zekere zwarte, magere kerel verscheen - ik zie hem nog - met eene zwarte portefeuille onder den arm, een heische grijnslach op het wezen, maar altijd met een vriendelijk woord op de lippen - zoo'n vriendelijkheid die u als een speldesteek door het vleesch gaat! - dan verdween de eigenaar achter de gordijnen der binnenkamer.

‘Niet thuis!’ fluisterde de stem van het winkeljuffertje.

‘Niet thuis!’ klonk de barytonstem van den winkelknecht.

‘Niet thuis!’ bulderde de basstem van den ouden boekhouder, en hij dreunde nog wel vijf minuten daarna, even als een aftrekkende donderslag.

‘Nooit thuis!’ morde de zwarte grijpvogel, maar toch altijd lachend. ‘Nooit thuis.... wissel.... protest.... wet! ...’ hoorde ik nog tot op den dorpel der deur.

Nu, wat gaf mij dat: ik verstond er niets van. Ik wilde de wereld in, trotsch op mijne schoonheid en eenigszins bedorven door de vleierij, wel wat harteloos geworden voor anderen.

Ik wilde niet langer in den winkel blijven smachten; ik hijgde naar lucht, naar zonnelucht.

Dat verlangen werd des te grooter, omdat ik zoo dikwijls de verzuchtingen der bleeke juffertjes beluisterde, die zich de heldinnen droomden van allerlei - op *dit* oogenblik zeg ik ‘gekke romans’ - en vooral 's Maandags onuitputtelijk waren in het vertellen van poëtische avonturen, en welke mij deden denken dat de wijde, wijde wereld nooit vreedzaam op haar een oor konde rusten, zonder zich om het lot dezer maanbleeke schepseltjes te bekommeren.

Och, wat schijnt dat alles nu flauw, door en door flauw!

Honderdmaal werd ik voor den dag gehaald, op de toonbank ontrold, door de fijne vingers betast, stilletjes

bewonderd en geroemd; maar als men den prijs, dien men voor mij bepaalde, kende, lieten de vingers, als het ware verlegen, mij ontglippen.

Ik werd dan weêr in mijne boeien gerold en op het harde winkelschab terug gelegd. Eindelijk! ....

O, ik herinner het mij levendig: twee vrouwen stonden voor de toonbank.

Deze was jong en prachtig, naar den laatsten smaak gekleed; de andere droeg een stil, eenvoudig, burgerlijk, ik zou schier zeggen kloosterachtig kleed.

Zij waren vreemd aan elkander, en dat verwonderde mij niet: het uiterlijke alleen zeide het mij.

Och, dacht ik, als die rijke dame mij nu maar koopt; wat zou ik bij die andere mij zelfs vernederd gevoelen!

Wij hebben, zooals gij weet, iets van de poliep; ieder afgesneden stuk wordt een levend geheel. Het is zooals in uwe maatschappij; het familie-leven houdt in zeker oogenblik op, en elk van ons gaat zijn eigen bestemming te gemoet.

Het griede mij echter toen ik hoorde, dat elk der twee vrouwen een gedeelte van ons geheel zoude nemen.

Ik treurde om het lot mijner nu afgesneden zuster; zij toch werd de eigendom van eene oude totebel, met bril en snuifneus.

Wij wierpen - ik bedoel mijne zuster en ik - elkander een smartelijk vaarwel toe, vóór dat de burgervrouw mijne zuster opgerold en onder haren lakenschen kapmantel verborgen had; terwijl ik integendeel door den winkelknecht, met zijn grooten haarbos, en die door het magazijn sprong en boog als een hansworst op eene kermis, naar een aan de deur wachtend rijtuig gedragen werd.

Was ik de eigendom eener koningin geworden? Zou ik haar of hare koninklijke kinderen gaan tooien?

En mijne zuster?

Ik heb haar langen tijd daarna eens weêrgezien; doch in mijnen ouden dag hou ik veel van regelmatigheid en schikking in mijn vertellen, en ik zal u die ontmoeting later doen kennen.

VI.

De scheer gleed alweêr door mijne fijne ledematen.

Ik kromp, om zoo te zeggen, al mijn wezen in één enkelen hoek te zamen, toen ik hoorde tot wat al geringe doeleinden ik zou gebruikt worden....

De hoek zou gebezigd worden tot eene chemisette voor mevrouw.

Wat was ik fijn en eêl, keurig geplooid en gestikt, sierlijk met de fijnste kant omzet!

Ik was blanker dan de sneeuw des winters, blanker dan het dons der zwaan, blanker dan de leliën in een lieflijken zomer.

In den schemeravond was ik getuige van een huiselijk tafereel.

Mevrouw stond voor den spiegel; zij ging naar eene partij en had al haar talent besteed om hare schoonheid te verhoogen.

Op hare lippen zweefde een glimlach van tevredenheid en zelfs van hoogmoed: want zij was overtuigd dat zij nog tooverkracht bezat!

De deur werd geopend en een magere, bleeke en ziekelijke man trad binnen; hij ging eenigszins gebogen en zijne bevende hand omklemde eenen stok, die zijne wankelende schreden ondersteunde.

Nabij de deur stond hij een oogenblik stil en zijn zwart, diepliggend oog, wierp een brandenden blik op de prachtig getooide vrouw.

De vrouw ging voort met zich te spiegelen, en de uitdrukking van haar gelaat, dat ik in den spiegel zag, was gansch onverschillig.

Geen woord sprak de ziekelijke man, niets dan een diepen zucht liet hij hooren, en daarna wankelde hij weêr de kamer uit.

Die twee wezens waren man en vrouw; doch er was een afgrond van afkeer en haat tusschen beiden gegraven.

Och, wat was het huisgezin van mijn armen wever eenvoudiger, maar gelukkiger: armer met de zeven kinderen, van welke geen enkel hem te veel was, maar ook oneindig tevredener.

Dat zeg ik *nu*, doch zóó sprak ik destijds niet.

In het huis van den hoogen ambtenaar waren geene kinderen.

Weet ge wat de statige, vervelende, altijd filosofheerende en dus grommende, witte halsdas van mijnheer daaromtrent zeide, met wien ik soms wel een paar dagen in de linnenkas lag?

Luister:

‘Geene kinderen!’ klaagde hij, ‘maar zoo'n huis is een hemel zonder sterren; want er lachen u geene vriendelijke kinder-oogen tegen. 't Is een toren zonder vroolijk klinkende klokken; want er galmen u geene blijde en schaterende stemmekens te gemoet. 't Is een korf zonder bieën, zonder werkdadigheid voor een lateren dag; want geen eigen schepsel zal erven wat u dierbaar en heilig is. 't Is eene kerk zonder godslamp, want kinderen zijn het licht, op den familienaam glanzend: het godsdienstige licht in den huiskring.....’

't Was schoon gezegd, niet waar?

Ik antwoordde met de denkbeelden van mevrouw:

‘Bah! de hemel met sterren ligt boven ons bereik, en 't is al te moeilijk om gedurig met den neus in de lucht te wandelen. Klokken maken dikwijls een vervelend concert. Levenslange werkdadigheid gelijk de bieën, is eene slavernij en het flauw waggelend licht der godslamp doet mij denken aan de vervelende huis- of graflamp!’

‘Dat is de leer der stoffelijkheid!’ onderbrak mij de witte halsdas.

‘Geen kinderen!’ zeide ik op mijne beurt, ‘maar dat zijn kleederen zonder vette vingers, tapijten zonder vlekken, gordijnen zonder winkelhaken, meubels zonder schrammen of scharren. 't Is dansen zonder eksteroogen aan de voeten. 't Is slapen zonder te droomen van dat vreeselijk leger van alles verslindende bakkers, snoepende kinder-, stelende keuken-, afspiedende bovenmeiden; van dat afschuwelijk zwarte leger van dokters, apothekers, lijkbidder en doodgravers. Geen kinderen! 't is het middel om die monsters van grijze haren en vroege rimpels op het voorhoofd langen tijd te vermijden. 't Is om u, in uwe poëtische taal na te volgen, een schoone zomeravond zonder lastige muggen!’

‘Genoeg, genoeg!’ riep de halsdas mij toe, ‘gij zijt een lage egoïst, die in het platte, stoffelijke leven alleen uw geluk vindt!’

En de witte halsdas wendde zich om, beschaamd over mijne losbandige taal.

Een oogenblik daarna hervatte hij:

‘Dan geeft gij ook volkomen gelijk aan mevrouw, die haar huishouden op krukken laat springen, en ieder jaar eenige duizenden meer verteert dan de inkomsten van mijnheer bedragen?’

‘Voor wie zou mevrouw moeten zorgen?’ vroeg ik. ‘En kan eene jonge vrouw dan gedurig met een zieken man in het huishouden geplaagd zijn? Gij wilt er, voorwaar, een asschepoester van maken! Kan zij hare blanke vinge-

ren besmetten aan de zwarte keukenpotten of ze blauw prikken met de naald?’

De witte mijnheer zuchtte diep.

‘Kind der weelde, heeft zij ook eene weelderige opvoeding, in eene groote Fransche kostschool, genoten,’ hervatte ik, ‘waar men vergeet-mij-nietjes en rozen - voor zooveel deze kunnen dienen - leert borduren; waar men leert zingen, declameeren en dansen; waar men het leven inzien, zooals het op den omslag van het modejournal staat afgebeeld.’

‘En dat bestaat uit? ....’ onderbrak de misnoegde halsdas.

‘Uit dames met glinsterende, krakende japonnen aan; dames op balcon, in landauers met twee vlugge paarden bespannen: dames *en visite*; dames op het strand der zee, in de loge van de opera, onder lommerlijke boomen en in een *dolce far niente*; dames met glimmende, blozende, gepommadeerde en gefriseerde heeren aan hare zijde; dames in amazone, altijd en overal op smyrnasche tapijten wandelend, met knechten achter zich als ministers gekleed en immer met de cocarde aan den opgetoomden hoed geplakt. Hoe wilt gij dat zoo'n vrouw zich schikke naar den wil van een ziekelijken grommer?’

‘Gij hebt gelijk,’ zeide de professorale halsdas bitter. ‘Als in onzen tijd de vrouw op eene koninklijke wijze het geld kan doen rollen, is zij, in de oogen der moderne wereld, eene volmaakte vrouw, maar let op het einde....’

‘Het einde? En wat zou dat?’ vroeg ik, lastig om de vervelende boetpredikatie van den witten mijnheer.

‘Het einde?’ was het antwoord. ‘Wel, kortzichtig, ijdel ding, dat zal ik u zeggen. Mijnheer is zeer ziek en zal welhaast door een wagen afgehaald worden, die hem niet meer terugbrengt. Dan verdwijnt voor mevrouw ook alle schittering; 't is of er voor haar een rouwfloers over alles, over de gansche wereld gespreid wordt. Mevrouw ziet zich

van lieverlede verlaten en ze gaat welhaast veertig of vijftig trappen hooger wonen, waar zij op het einde van elke maand, reikhalzend op eene kleine, magere, kale en altijd in rouw gekleede bezoeker, die zich weduw-pensioentje noemt, zit te wachten, en die haar onverbiddelijk op tijd - dat is immer te laat - eenige franken voortelt. De schoonheid vergaat; de spiegel verbergt het haar niet, en zij zal zich eens op dat onnoozel voorwerp wreken, door het baldadig in stukken te slaan. In plaats van één enkel spook zullen er haar dan zooveel spoken toegrijzen, als er stukken op den vloer verspreid liggen. De ongelukkige zal zich alleen, zonder iemand hier beneden, zonder God bevinden. Geen kind om haar den smartrimpel van het voorhoofd weg te kussen hier beneden; het "niet" daar boven. Met de wroeging over het verleden in het hart, met een wanhopig tegenwoordige, met een ziellooze toekomst, zal elk beeld harer gedachten haar aanklagen.'

'Kom! gij, witte mijnheer, gij zijt van het geslacht der huilers, der boetpredikers en doodgravers!'

En ik wendde mij om en verlangde innig van zijn gezelschap verlost te worden.

VII.

Mevrouw trad eens eene groote en prachtige kerk binnen.

Het was de eerste maal dat zulks plaats had.

Wat deed haar dien tempel binnen treden? Niets dan de ijdelheid, want nooit had ik een godsdienstig denkbeeld in het hart dezer vrouw kunnen bespieden.

Ik zag eene gothische kerk met een bosch van pijlers, die als rechte stammen opgeschoten en hoog, zeer hoog, hunne bogen als takken in-een slingerden, om een heerlijk, met gouden sterren doorstippeld gewelf, te vormen.

Het was schemer-avond.

De laatste zonnegloed tintelde op de geschilderde glasramen en kleurde de voorwerpen in den tempel, onder ander een kruisbeeld, dat door die kleuren scheen te leven.

De wierookdamp hing nog, als een lichte welriekende nevel om het mysterieuse altaar, waarover een blank, een lelieblank kleed was uitgespreid.

De priester was heen gegaan; de koorknaap doofde de lichten uit; het orgel zuchtte nog eenige laatste tonen, als de verre nagalm der hymnen.

Mevrouw zat op eenigen afstand van het altaar; ik hield mij niet met haar bezig, want ik had uit het blanke altaarkleed eene mij bekende stem gehoord.

Dat kleed was een mijner zusteren.

‘Herkent gij mij niet?’ vroeg de stem van het altaar.

‘Ja,’ gaf ik met een soort van misprijzen ten antwoord

‘Waarom ziet gij met verachting op mij neêr?’ vroeg ze mij.

‘Omdat gij ten dienste van het bijgeloof, van de domheid staat!’ klonk mijn antwoord.

‘Ik ben gelukkig,’ zeide zij, ‘in den stand waarin ik mij bevind; overgelukkig zelfs; en wat gij bijgeloof en domheid noemt, is integendeel de eeuwige waarheid; 't is de glans van liefde en licht, uit de bron des hemels op de aarde neêrstralend.’

‘Ik zoek het geluk niet in het onbegrijpelijke hooge,’ gaf ik ten antwoord. ‘Ik zoek en vind het in hetgeen hier beneden tastbaar voor mij ligt.’

‘Het geluk van het stoffelijk leven,’ zeide de stem zacht, ‘is een onvolmaakt geluk; 't is zelfs geen geluk. Voor het oogenblik kan het u voldoening geven, omdat gij

door de dwarling verblind zijt, maar eens zal de dwarling ophouden en gij zult in het aardsche, eene hopelooze ledigte vinden, welke gij te vergeefs zult trachten aan te vullen.'

Ik glimlachte ongeloovig.

'Geloofst gij dan niet,' vroeg de stem, 'aan het hooger leven?'

'Neen,' zeide ik; 'wij willen genieten en juist het geloof maakt van het aardsche leven een kerkhof, terwijl het integendeel een paradijs zijn kan. Met dat geloof bestaat hier noch vreugde noch geluk. Bij iedere schrede die men doet, rijst het denkbeeld eener wrekende Godheid voor ons op. Een Opperwezen erkennen, is het schepsel aan banden leggen; 't is zijnen geest versmachten en de hartstochten onderdrukken, die de bronnen van ontwikkeling en wellust zijn.'

'Alzoo ligt uw geluk in het niet - in de ondeugd!' zuchtte mijne zuster. 'Ik beklaag u en ween over u! Verdierlijking is uw stelsel, en het schepsel, welks geest gij zoo hoog schijnt te willen verheffen, heeft geen andere bestemming hier op aarde, dan een tijd lang door het slijk te wroeten, te handelen naar welgevallen, nooit opwaarts te streven en eindelijk te sterven, te vergaan en nooit meer te herleven.'

'Wat gij gelooft, zijn oude droomen!'

't Zijn waarheden, die eeuwig jong zijn en blijven.'

'Gij wilt dus niet dat men zich verheuge, dat men geniete op aarde?'

'Ja, maar tot zelfs de vreugde moet door een hooger, door een rein denkbeeld gelouterd zijn.'

Ik glimlachte.

'De mensch,' hervatte ik, 'vordert dagelijks in wijsheid en verstand; de tijd zal komen dat al die mommerij, welke hier ten uitvoering van uw uit eigenbaat en heerschzucht gesmeed stelsel wordt ten toon gespreid, zal neêrstorten.'

‘Arme zuster!’ klaagde de stem. ‘Indien dit ooit waarheid werd, zou ook de bestaande orde der wereld ten gronde gaan, en de samenleving zou tot de barbaarschheid terugkeeren, niettegenstaande uwe zoo hoog geroemde verlichting. Doch neen! Hij, die alles in 't leven riep, de oneindig barmhartige, die duldt dat de nietige worm soms oproerig jegens hem wordt - Jehovah is en blijft, en uit het hart des menschen zal, tot het einde der eeuwen, een innig gevoel van liefde en vereering tot hem opklimmen. De godslamp, hier voor het altaar, kunt ge uitdooven; doch eene geheimzinnige hand zal ze andermaal ontsteken. De Cesars van het oude Rome bliezen haar uit, en zij herglom weêr in de duistere catacomben. De oorlogsbrand heeft haar omvat en gezwolgen, en toen er van de tempels niets overbleef dan puinen, ontvlamde de godslamp weêr onder de nog rechtstaande maar geblakerde bogen der kerken. God Decadi heeft op zijne beurt en met bebloede vingers, het licht uitgenepen, en het herflikkerde weêr zacht en helder in de verborgen hoeken der boerenstallen en schuren. De vrijdenker zal pogen wat zijne voorgangers durfden, en even als vroeger zal die poging zijne onmacht verraden. De zwarte wolk dooft immers het licht der glinsterende hemelster niet uit! Zij drijft enkel voorbij, en de ster blikkert daarna helderder dan te voren.’

Ik had niets dan een spotlach ten antwoord.

‘Zuster,’ ging de stem voort, ‘thans zijt gij nog in den vollen glans der schoonheid; maar eens leert men zich zelf kennen en dan, tot die kennis gekomen, gelooft en hoopt men. Hier, voor dit altaar, bidt de priester dagelijks dat God het aanbreken van dit oogenblik verhaaste.’

‘Gij zult mij te vergeefs wachten!’ hervatte ik. ‘Uwe kerk is voor mij een graf, uw priester een lijk, uw orgeltoon een doodslied, uwe godslamp een grafflicht. Ik wil integendeel leven, leven en genieten!’

VIII.

‘De grooten zijn ondankbaar!’ mompelde ik, toen ik kort nadien in een klein en laag huis, met andere verfronselde en gescheurde kleedingstukken, werd uitgesteld.

Mevrouw, op wier gehechtheid ik bouwde, had mij met een aantal kleedingstukken en wat dies meer, aan een ouden jood verkocht.

‘Ik was toch zeker niet versleten!’ morde ik.

‘Evenmin als ik!’ beet mij een rooskleurig zijden kleed toe, dat door vlekken gemarmerd was.

‘En ik dan?’ kakelde een *barège*-rok, die geene andere misdaad op het geweten had, dan volgens de mode van het voorgaande seizoen gesneden te zijn.

‘Mevrouw is een verkwistster!’ hekelde eene zwart zijden *pince-taille*.

Mevrouw is dit.... mevrouw is dat! 't Was als een koor van onaangenaamheden op rekening der dame, wier schoonheid wij allen een oogenblik hadden verhoogd, en die nu eene nieuwe aureool in nieuwe modestoffen was gaan zoeken.

Nathan had een goed ‘koopje’ gedaan, en hij hoopte op honderd percent winst.

Nu hingen al de kleedingstukken naast elkander aan een langen rek.

Elk van ons, zeide ik, gevoelde zich diep in zijne eigenliefde gekwetst en had eene wel geconditioneerde verwensching voor haar, die ons als het ware door het venster had geworpen.

‘Dat is het lot van allen, liefballige dames!’ zeide een oude donkergele en uitgerafelde *palmier*-hoed, die tegen-

over ons aan een verroesten haak hing, en die er reeds lang moest gehangen hebben, want hij was door eene laag stof en een rouwsluier van spinneweb overdekt. Ik zag met verachting naar het gemeene voorwerp.

‘Ho, gij ijdel ding!’ spotte de hoed! ‘Toen ik jong, frisch en schoon was, stond ik hooger dan gij ooit gestaan hebt. Weet ge wiens hoofd ik eens dekte? In den warmen zomerdag beschaduwde ik het hoofd van een kroonprins, en was voor hem aangenamer dan de gepluimde generaalshoed, die hem zwaar en als een looden band om de hersens drukte. Als hij mij droeg was hij mensch, burger, vroolijk en onbezorgd; met zijn generaalshoed was hij soldaat, vorst, statig, stijf en gedwongen.’

En wij zagen allen met verwondering naar de zoldering, waar nu die hedendaagsche kroon der burgerkoningen hing, en die men niet als relikwiën bewaart zooals de kronen van voorheen.

‘Eens op eene drinkpartij,’ zeide de hoed, ‘wierp de prins, in eene vroolijke luim, mij in de hoogte en ik viel door het venster. De wind, die geen eerbied heeft voor eene zoo lichte kroon als ik was, joeg mij vooruit en ik rolde en rolde snel als een kaatsbal. Meer dan twintig bedienden en ambtenaars liepen hijgend achter mij, en de prins stond in het open venster deze jacht na te zien. Hij lachte luidkeels toen hij de hijgende bende zag, de haren en de roode slippen der rokken, als kiekenstaarten in den wind; als hij een der dravers zag tuimelen, weêr opstaan, den loop hervatten om den verloren afstand in te winnen. De harddraverij was daarenboven vergroot door een aantal rennende honden. Ieder liep om het zeerst, want men dacht - zelfs de honden misschien wel: - alwie den hoed meester wordt, krijgt gewis een zilveren snuifdoos of een cylinder ten geschenke, of, wie weet! wordt hij wel ridder der orde van den Groenen Beer of van de Witte Kwakkel geslagen! ... 't Zou immers wel meer gebeurd

zijn.... Maar onze prins dacht er zoo niet over: toch gaf hij den beslijkten hoed aan eene van die tweebeelige kreeften ten geschenke.'

Er heerschte een doodsche stilzwijgen in de vergadering, wier leden, zooals ik u zeide, allen met den neus aan regelmatig geplaatste nagels, waren gehangen.

'Wat al hoofden heb ik sinds bedekt!' ging de *palmier* voort. 'Ik daalde met de jaren de maatschappelijke ladder af, tot dat eindelijk de voerman der aschkar, en ten slotte de brillenjood mij droegen, terwijl niemand wist van welke vorstelijke en duizelingwekkende hoogte ik was neergedaald..... Zoo is het leven van het grootste deel der wezens..... De bloemen, lieve dames, die gedurende een avond de kristallen vaas hebben versierd, worden des morgens verlept door het venster geworpen. De hond, die zijn meester getrouw is geweest, wordt in zijn ouden dag doodgeslagen. De werkman, die zich kreupel en lam heeft geslaafd, wordt niet zelden vergeten, even als de soldaat, die zich voor de eer der vlag een dozijn kogels door het lijf heeft laten blazen. De hovelingen en de grooten zelven vallen. De dankbaarheid is zelfs, in vele gevallen, eene onmogelijkheid geworden. Wel hem, die een gerust geweten heeft als het oogenblik gekomen is, dat de fortuin hem den rug toekeert!'

Wat ingang konden die woorden bij mij vinden! Ik pruilde en zocht naar iets waarop ik mij wreken kon.

Helaas! het ongeluk maakte mij niet beter.

IX.

Een jong meisje was den winkel van Nathan binnen getreden.

De oude jood prees haar nu dit, dan dat kleedingstuk aan.

Wel blonk de zucht, om al die schoone dingen te bezitten, uit hare oogen; maar zij bezat nog die terughouding, welke doet zeggen: dit of dat is niet volgens mijnen stand.

Het was ook maar een eenvoudig naaisterken.

Het meisje had blonde lokken en blauwe oogen, en er lag een goedhartige uitdrukking over gansch haar wezen verspreid.

Later, later zou ze wel wat meer schoons en glinsterends koopen, maar nu moest zij zich bepalen bij dat chemisette.

En Nathan nam een haak, die aan een langen stok vastgemaakt was, en haalde mij naar beneden.

De prijs werd bepaald; het naaisterken rolde mij, zichtbaar met genoeg, ineen, borg mij in een harer zakken en ijldoort als had zij eene booze daad verricht.

'God zegene u!' riep Nathan haar na, en voorwaar, die wensch kwam het goede kind wel te pas. Dat beken ik nu - nu het echter te laat is.

Ik bevond mij in de familie van een timmerman.

In het voorhuis hamerde en schaafde de vader, een oud man; in het achterhuis zwoegde de moeder, een doodeenvoudige vrouw.

't Waren menschen van den ouden stempel; de dag verliep bij hen in werken en bidden.

Wat buiten hun huis gebeurde, trof hun niet en als de wereld uit bedriegers en bedrogenen bestaat, dan behoorden de timmerman en de zijnen gewis tot de laatsten.

Een der zonen was soldaat.....

Dàt pijnigde den vader, dàt deed de moeder heimelijk weenen; dàt wierp dikwijls een droevig waas over de anders vroolijke en opgeruimde gezichten der kinderen.

En het wemelde in het huis van kinderen, en toch schenen die menschen gelukkig in het hun toegedeelde lot. Onbegrijpelijk!

Voor al het dochterken Martha was de liefde van allen; zij was de tweede moeder voor de kleinere zusters en broeders.

Als het avond werd, hield het hameren in het voorhuis op; de blikken olielamp verlichtte een krans van lachende en blozende kinderen, rondom de karig opgedischte tafel geschaard.

De kleinste bad luid, en met een nog stamelend stemmeken, het ‘Onze Vader’ vóór en na het maal, en eindelijk werd het een strijd voor moeder en Martha, om de kleine bengels naar bed te krijgen.

Indien men er hier een vastgreep, ontsnapte er daar andermaal een aan de handen en snelde juichend terug naar den vader, klauterde op zijne knieën en zocht genade bij hem.

En dat liet de oude timmerman eenigen tijd lachend toe, tot dat hij zelf de woorden ‘Naar bed!’ hooren liet.

Op dat bevel verliet de juichende schaar de huiskamer, en kort daarna was alles stil, was alles rustig.

Ook de vader en de moeder gingen heen; maar Martha ontstak dan de kleine bollamp en naaide ieverig door, en 't was zoo stil in het vertrek, dat er niets gehoord werd dan het tikken der hangklok, die eerst negen, dan tien, eindelijk elf uren sloeg.

Dwaas kind! dacht ik. Is dat een leven voor een wezen, zoo lief, zoo goed als gij! Waarom, in plaats van in die donkere kamer te versmachten, zoekt gij het licht en het

leven niet? Wees vrij, en het geluk zal u, op elk uwer voetstappen, toelachen!

Ik haatte dat huis; ik wilde het verlaten. Wie anders kon mij uit die sombere gevangenis verlossen dan de blonde Martha?

Daarenboven, die enge en verouderde denkbeelden in het huis van den timmerman hinderden mij; waarom zou ik aan dat lieve kind de oogen niet openen, haar ontheffen van den zwaren arbeid en haar gelukkig doen zijn?

X.

‘Martha, gij weet niet hoe schoon ge zijt, en wat geluk u in de wijde wereld wacht!’ zoo fluisterde ik, toen het meisje, alvorens ter ruste te gaan, mij had aangepast en zich, het licht omhoog houdende, spiegelde.

Haar hart klopte sneller en vond dat het waarheid was wat die inwendige stem zeide.

Andermaal plaatste Martha het licht op tafel, zette zich neêr en mijmerde.

‘Ja, gij zijt schoon,’ hervatte ik. ‘Heeft men u dat woord nog nooit toegefluisterd? Ja, niet waar. Welnu, schoonheid wordt in de wereld gehuldigd en men legt alle bedenkelijke pracht aan hare voeten. Hebt gij nooit gedroomd, Martha, aan het bezit van al die glinsterende voorwerpen, welke bij de rijke vrouwen - wandelende juweel-pyramiden - schitteren?’

Het meisje zat bewegingloos en haar hart klopte sneller en sneller.

‘De wereld, o, de wereld is zoo schoon, zoo genotvol. Waarom zoudt gij datgene wat zij u aanbiedt niet genieten, Martha? God heeft het immers voor uwe voeten gestrooid, en het kan Hem niet onbehaaglijk wezen, dat gij de rozen opneemt welke Hij deed ontluiken?’

‘Hoe wilt ge, dat ik in de wereld trede?’ zeide het kind met een diepen zucht.

‘Gij hebt gelijk; dit huis, hoe somber ook, bevat wezens aan welke uw goed hart verkleefd is. Maar waarom zoudt gij veroordeeld zijn hier gansch uw leven door te brengen? Dan, in de wereld zijn voor u schatten te rapen, en gij zoudt eens in uw vaderlijk huis terug keeren, niet met eenig vuig kopergeld, maar met de handen vol goud. Uw vader, uwe moeder zouden gelukkig, uw broeder - de zoon, wiens afwezigheid men betreurt - zou van den dienst worden vrijgekocht....’

Er schitterde een blijde lichtstraal in Martha's oog.

‘Waarom zit ge altijd hier, in die donkere kamer, Martha? Zet u liever aan het venster langs de straat, in het kamerken, ter zijde van uws vaders werkhuis. Tusschen de bloemstengels door, zult ge soms, doch niet te dikwijls, een blik op straat werpen, en de voorbijganger zal u opmerken - en er zal, misschien morgen reeds, een jongeling zijn oog op het venster werpen, een uur later nogmaals voorbijgaan, en dan nog eens, en eindelijk u vriendschappelijk toeknikken, alsof hij sedert lang u kende. En, geloof me, hij kent u reeds zonder u zelfs gezien te hebben, Martha; want voor elk hart is een hart bestemd, en als eens die twee harten elkander ontmoet hebben, vormt er zich een heilige cirkel daar omheen, die immer enger wordt en eindelijk beiden onverbreekbaar aan elkander vasthecht. O, geloof me, gij zijt voor het geluk, voor het genot, voor de pracht en weelde bestemd, lief kind!’

‘Gij booze geest!’ sprak er eene stem uit het nederig

katoenen kleed, dat blonde Martha droeg. ‘Wat zondige denkbeelden stort gij in dat naïeve hart!’

Het was de strijd tusschen den geest des kwaads en den engel des goeds.

‘Kind,’ zeide deze laatste, ‘luister naar die verleidelijke taal niet: het is de stem van den geest des kwaads. Uit deze kamer lokt hij u niet naar het venster; neen! hij lokt u uit het stille familie-leven, naar het leven der gedruischmakende wereld. Hier, in dit heiligdom, door het werk en het gebed gezaligd, kan hij uw hart niet bemeesteren. Het eerlijke woord uw vaders, het reine oog uwer moeder, het kruisbeeld dat boven de deur hangt, maken hem machteloos, en zij waken over u. Doch eens aan dezen kring onttrokken, eens in de wijde wereld, zal hij u in het ongeluk storten, en al uwe tranen zouden uwe oneer, uwe zonde niet uitwisschen.’

‘Kind,’ hervatte ik, ‘zie de wereld zoo donker niet in. Zijn allen, die gij in de wijde wereld hebt zien schitteren, dan verlorenen? Zijn allen, die ooit beminden, dan gevallen? Zijn allen die de pracht en het geluk genieten, dan Magdalena's? O, gewis, daar zijn er; maar gij zijt zoo rein als de sterren - die oogen der engelen - en zoo min als de onzuivere adem der wereld de sterren bezoedelen kan, zoo min zal hij u kunnen bezoedelen.’

‘Vertrouw niet op u zelve, kind!’ zeide het katoenen kleed. ‘En waarom zoudt gij mij verstooten? Ik ben, 't is waar, het kleed van den arbeid; maar ik ben ook het kleed der eerlijkheid, en uw geweten bleef immer zuiver onder mij. Een mijner oudere zusters was uw wiegekleed, onder eene andere mijner zusters slaapt gij zalig na den volbrachten arbeid, en als eens uw bruidegom komen moet - een krachtige, brave jongen, uit denzelfden stand als dien, waarin gij leeft - zal hij u des te meer beminnen wanneer hij u hier, in deze sombere huiskamer en in uw nederig katoenen kleed, werkende vindt.’

‘En waarom zoudt gij gedoemd zijn, Martha,’ hervatte ik weêr, ‘gansch uw leven in denzelfden stand te leven, waarin gij u nu bevindt? De mensch verlangt zich te verheffen en in die maatschappelijke verheffing ligt toch geen kwaad?’

‘Neen, in de verheffing ligt het kwaad niet,’ zeide de katoenen engel, ‘maar wel in de middelen welke gebezigd worden. Die welke men u aanprijst, Martha, zijn oneerlijk; ik heb ze tot in het diepste diep doorgrond. Eens in de wereld gelokt, begoocheld door eene huichelende liefde, verblind door de pracht, weggesleept door den dans, zal uw vader de vensters van zijn huis toenagelen en alzoo de oneer trachten te ontduiken, en bij het flauwe licht der gewijde kaars, zal hij de doodkist voor uwe moeder maken....’

‘Leid ons niet in bekoring!’ bad Martha en driftig stond zij op, en neêrknielend deed zij haar avondgebed, dat ik - het zij mij vergeven! - nog poogde te storen.’

XI.

Weinige maanden daarna stond de oude timmerman, mismoedig en bewegingloos aan de schaaftbank, en wachtte te vergeefs zijn blond dochterken.

De moeder weende en ging in het huis rond, en stond stil op elke plaats waar Martha getoefd had.

De kinderen scholen in een hoekje van de kamer bijeen, de handjes in elkander gestrengeld en zij waren bang, omdat het zoo somber en doodsch in huis geworden was.

Martha ging, Martha werkte, Martha zong er niet

meer; zij was heen gegaan en wilde in dat arme, donkere huis, in dien nederigen timmermanswinkel niet meer leven.

Het dochterken van den werkman wilde de wereld in; de pracht van buiten had haar verlokkt, en ik was het, ik, die haar die booze denkbeelden had ingegeven. Och, ik besepte niet wat ik deed!

Zij, die eene betrekkelijke welvaart aan den huiskring gaf, had dezen verlaten - en de zoon, die tot den soldatendienst gedwongen werd, kwam niet weêr om hare plaats in te nemen.

Uit nijd en spijt had ik kwaad gesticht, een oneindig kwaad, en tot mijne straf lag ik zelf nog altijd, vergeten en versleten, in den hoek der oude, vochtige kamer.

‘Gij hebt eene schandelijke daad op het geweten, mevrouw de vod!’ liet ik mij gram ontvallen, en ik stiet haar met den voet van mij af.

‘Heb ik het u verborgen?’ gaf zij mij ten antwoord. ‘En waarom zoudt gij een zoo onverbiddelijke rechter voor mij zijn, terwijl het berouw zuivert en zelfs heiligt?’

Ik zweeg; de vod had nogmaals gelijk.

XII.

‘Ik weet niet,’ zeide mijne gezellin, ‘hoe ik het huis van den timmerman verlaten heb, maar ik bevond mij op een schoonen herfstdag in een kleinen, door bloemen, zonneglans en schaduw vervroolijkten hof.’

Naast een biezen stoeltje stond eene poppenwieg.

Een kindje van omtrent tien jaar oud, met bleeke wan-

gen, diep liggende oogen en zwarte, golvende lokken speelde, onder den rijk beladen appelboom 'moederken'.

Het kindje kuchte en was lijdend, en daarom had de moeder een warmen doek om het halsje vastgemaakt.

Ik lag in een mandje, in gezelschap van een aantal veelkleurige lappen.

Het meisje was op het biezen stoeltje gezeten, zong een wiegelied en bekeef liefdelijk de pop, als zij niet slapen wilde.

Nu stond het kind op, ging op de teentjes heen en weêr, om den slaap der pop niet te storen, en legde waarschuwend den vinger op de lippen, als haar kleinen broeder met zijnen drijfvol, gedruischmakend den appelboom naderde.

De boosheid was in mij nog niet gedood; het ongeluk had mij niet beter gemaakt; ik wilde nog schitteren.

De knaap gaf echter geen acht op mij, het hart van het meisje was niet vatbaar voor mijne vleitaal, en als ik gevoelens van coquetterie in haar wilde doen ontluiken, werden zij door een langs de bloemen zwevenden vlinder, op de rozen gonzende bie, door het fladderen eens vogels weêr even spoedig uitgedoofd.

En toen ik haar aanlokte, boos als de slang, die de eerste moeder betooverde, om de laatste rozen, de blozende appelen te plukken, zag bleeke Nora verlangend naar beiden, maar schudde het hoofdje en zeide zacht:

'Neen, dat mag Nora niet doen.'

'En waarom niet?' vroeg ik.

'Moeder heeft het mij verboden.'

En toch weldde de zucht naar de verbodene vrucht in haar hartje op, en mijn adem had den helderen spiegel harer ziel reeds ietwat verduisterd.

Nu nam het bleeke kindje mij op.

'Ik ben nog heel schoon,' zeide ik, 'en zou uwe moeder nog wel tot sieraad dienen.'

‘Ja,’ antwoordde het kind, ‘ik was ook heel blijde toen moeder u in de lappenmand wierp.’

‘Gij speelt altijd moederken; maar dan moet gij u ook eens als eene groote dame kleeden. Doe dien zwaren doek eens af, en pas mij eens,’ ging ik vleiend voort, ‘gij zult zien hoe schoon gij zijn zult en hoe schoon ik nog ben.’

De betoovering was te groot; de hof werd de toiletkamer; de glazen bol, die op een houten voetstuk stond, werd de spiegel; het kind speelde mama, die naar een groot feest ging.

Waarom dacht ik op dat oogenblik aan mijn eigene jeugd, toen ik, met mijne hemelsblauwe kroon versierd, vol hoop en liefde op het veld stond?

Waarom dacht ik aan mijn armen wever, met wiens verdwijning ook de goede gevoelens in mij waren weggestorven?

Voor de eerste maal gevoelde ik wat wroeging was; ik hoorde weêr de stem van den witten halsdas, die van het katoenen kleedje en ook die mijner zuster, welke laatste mij scheen te zeggen:

‘Stoor den droom van dien lieven engel niet, voor dat hij naar zijnen oorsprong terugkeert!’

Ik zag mevrouw in haar ellendig zolderkamerken; ik zag Martha arm en verlaten buiten het ouderlijke huis dwalen; ik zag Nora... in haar doodkleedje.

Waarom kwamen echter ook in mij de woorden van mevrouw op, die gerokte apostel van de ontvoogding der vrouw: Zijt meesteres over de jeugd, en gij zult meesteres zijn over de wereld!

Eensklaps kwam eene jonge vrouw in den hof; haar oog was onrustig en, terwijl zij ‘Nora, Nora!’ riep, snelde zij toe.

En het kind, dat men Nora noemde, stond op en snelde in moeders armen, gelijk de zwakke vogel die tijlpend naar het ouderlijke nest terug fladdert.

Maar de moeder kermde: ‘Onvoorzichtig kind! Waarom hebt gij uw halsje zoo ontbloot; de koelte zal u doen sterven.’

Met eene onverbiddelijke hand scheurde de moeder mij af en wierp mij weg, terwijl zij hare lievelinge andermaal warm met den doek beschutte.

Wat klonken er toen lieve namen, zoete kussen!

Het scheen mij toe, dat de kleine vogelen op dat oogenblik hun gezang staakten, nieuwsgierig door de bladeren piepten en de klinkende kussen telden....

Maar kleine Nora kuchte heviger, en de moeder droeg haar in hare armen weg.

De lucht betrok; de gonzende bieën, de fladderende vlinders en de neuriënde vogels verdwenen. De hof was verlaten; maar de lappen bleven onder den boom achter, en nat en modder doorweekten ze.

In vele dagen verscheen niemand meer in den hof.

Eindelijk kwam de jonge moeder met gebogen hoofd langs het met bloemen omzoomde slingerpad getreden.

Bij de verstrooide lappen bleef zij staan, wischte een traan uit de oogen, raapte de kleurige stukjes te zamen en gaf alles, met afgewend oog, aan eene arme vrouw in de buurt.

Daarna ging zij heen, berstte in tranen los en snikte: ‘O, gij booze vod, die mijne Nora hebt doen sterven!’

XIII.

Er was reeds eenigen tijd verlopen, en nog lag ik als een nutteloos wezen in den hoek van een armoedig kamerken.

Ik had er tijd tot nadenken; ik leerde mij zelve en mijn leven kennen.

Op zekeren avond heerschte er eene groote beweging in de buurt: ik hoorde buiten loopen, jammeren, deuren openen, deuren dicht slaan; men riep om water, om azijn, om een geneesheer: er moest dus een groot ongeluk hebben plaats gehad.

In het huis, waar het oude moederken woonde, verbleven misschien vijftien huisgezinnen, van onder in den vochtigen kelder tot boven onder de hanebalken; in elke spleet van den muur, huisde er als het ware eene arme familie.

‘Ik begrijp u, mevrouw de vod,’ onderbrak ik snel, ‘gij wilt hier weêr eene gansche reeks bespiegelingen maken over die onbarmhartige eigenaars en wat dies meer; doch ik verwittig u dat deze denkbeelden, die de maatschappelijke orde kwetsen, niet geduld worden!’

Mij dacht dat de vod - 't was wel wonderlijk voor een vod - medelijdend de schouwers optrok.

Zonder op mijnen, misschien ontijdigen, uitval acht te geven, ging zij voort:

Een oogenblik daarna werd de deur van het kamerken, waar het oude moederken woonde, geopend en twee kloeke werklieden droegen een man binnen, wiens gelaat bleek was als dat van eenen doode.

Zijne oogen waren gesloten; zijn gelaat was met bloed bemorst, en uit den verscheurden mouw van zijn kleed kwam eene bebloede hand te voorschijn.

't Was ijselijk!

De arm des ongelukkigen werd, in de naburige fabriek, door het raderwerk verpletterd.

Men legde den armen werkman op eene tafel, en de man der kunst ontdeed hem koel en kalm van zijne kleederen.

Een smartelijk gekerm steeg uit den mond van den werkman op.

Nu kwamen de vrouw en twee of drie kinderen van den ongelukkige binnen; zij wierpen zich huilend op den verminkte.

De vrouw kermde: 'Jan! Jan!' en de kinderen: 'Vader! Vader!' en allen wilden als het ware het bloed van de wonde weggkussen.

Ach, ik herkende den werkman: 't was mijn armen wever, die nu niet meer met het handweefsel zijn brood kon verdienen, en dit in eene der groote stoomfabrieken zoeken moest.

Arme vader! de rechterhand, zijn kapitaal, was voor altijd onbruikbaar geworden, en toch, wat al schoons in de nijverheid had ze voortgebracht!

De geneesheer had mij bemerkt en ik was het, ik, welke eens door dezen armen werkman met zooveel liefde en fierheid geweven werd - ik was het, welke diende om het bloed te stelpen.

Ik was gelukkig, tot dat doeleinde gebruikt te worden; 't is schier het eenige goed, dat mij kan worden aangerekend.

Het bloed van den eerlijken man doorweekte, herdoopte mij als het ware, en ik hoop dat nu ook veel onreins zal zijn afgewasschen....'

Er heerschte een oogenblik stilte; ik was, ik beken het, diep bewogen over het slot der geschiedenis.

'Uwe geschiedenis treft mij!' zeide ik.

'Heb ik u iets geleerd?'

'Zeer veel.'

‘Betreurt gij nu, mij een oogenblik gastvrijheid te hebben gegeven?’

‘Zeker niet.’

‘Wilt gij dan ook iets voor mij doen?’

‘Waarom niet?’

‘Werp mij dan niet andermaal op straat, waar ik zal vertrapt worden en vergaan, zonder misschien eene nieuwe en nuttige gedaante-verwisseling te ondergaan - en *deze* zou ik verlangen! Mijn leven als linnen is helaas! slecht, ik zeg zelfs losbandig geweest: mijne dood is nabij, en ik zou onder een nieuwen vorm herlevende, ook een nieuw en nuttig leven willen beginnen. Dat staat in uwe macht.’

‘Niet gansch; want andere handen kunnen u tot booze doeleinden bezigen. Hoe het zij, ik wil geen vodge-verdriet op het geweten hebben.’

En de zondares met de toppen der twee vingers vastnemende - want aanlokkelijk was ze juist niet - liet ik haar in den zak vallen van een armen voderaper, die lekkend als een waterhond, onder het venster doorging.

Dwaze geschiedenis! mompelde ik, terwijl ik uit mijnen leuningstoel opsprong. Wat gekke dingen eene vod mij kan ingeven!

XIV.

Ik zat den volgenden winter in mijn studeervertrek en las bij het kwijnende lamplicht, een schrift van een der achtbaarste en geleerdste prelaten van België: ik las het zoo treffende sermoon *La vie des plaisirs*.⁽¹⁾

(1) Pater Dechamps, later Z. Em. de Kardinaal van Mechelen.

Heerlijke bladzijden, in welke ik gansch de hooge wereld met haar zoo elastiek geweten, voor mij heen woelen zag, als stond ik aan den ingang eener feestzaal.

Het scheen mij toe dat elke volzin van den beroemden redenaar, als een hagelslag op de naakte schouders der dames werd neêrgegeeseld.

Dat er in elke regel eene stem sprak van eene heimelijk in wanhoop verkeerende echtgenoot, of van een verlaten kind - en die stemme kon noch de gemaakte lach der vrouwen, noch de geest der vleiers, noch de melodie der walsen van Strauss versmachten.

‘Herkent gij mij niet?’ fluisterde mij eene stem toe.

Ik zag rond, want ik wist niet waar ik dat fluisteren hoorde.

De stem sprak uit het voor mij liggend, geopend boek, en het papier ruischte alsof het glimlachte.

‘Wie zijt gij?’ vroeg ik.

‘Ik ben de vod, welke gij, nu eenige maanden geleden, zoo genadig behandeld hebt. De hand des menschen heeft mij van gedaante doen verwisselen, en ik werd dit blank papier; doch neen, ik werd eigenlijk blank marmer, waarop een groot man de eeuwige waarheden griffelde, welke gij zoo even gelezen hebt en die ik gelast ben aan de wereld te verkondigen. Zijt gij nu niet genoeg voor uwe welwillendheid beloond, en zou de mensch niet beter doen, den gevallen op te beuren dan hem steeds onder het *racca* te verpletteren? ...’

‘Goeden nacht!’ morde ik en wilde het boek toeslaan.

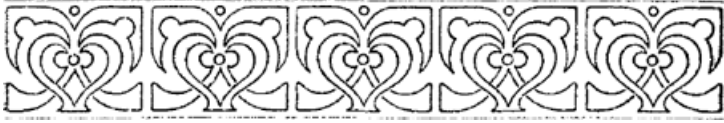
‘Verveel ik u?’ vroeg de stem.

‘Neen, integendeel; gij schudt denkbeelden in mij wakker, over welke ik lang en rustig wil nadenken, en die mij een zwaarlijvig en volgens mij, geleerd boekdeel zouden kunnen doen schrijven.’

‘Doe dat niet!’ fluisterde de stem. ‘Geleerde en zwaarlijvige boekdeelen worden door het volk niet gelezen.’

Het publiek heeft geen tijd om zich in dikwijls onbegrepene bespiegelingen te verdiepen. 't Is overigens, mag ik het u rechtuit bekennen, daartoe, even als gij zelf, te lui, te vadsig geworden. Vertel mijne geschiedenis eenvoudig, kort en, kan het zijn, met een enkel korreltje zout, en laat, indien het hem bevalt, den lezer zelf bespiegelingen maken - indien er te maken zijn, wel te verstaan.'

1869.

Op pensioen.

Op een bepaald uur van den dag komt hij altijd voorbij mijn venster. Wie? Heb een oogenblik geduld: laat mij nu nog slechts zeggen dat het wezen, door mij bedoeld, tot het menschelijk geslacht behoort.

Hij is zoo wat zestig jaar oud, heeft scherpe, zelfs harde gelaatstrekken, lange zwartgrijze wenkbrauwen. die gelijk Hooft ergens zegt, ‘als luifels boven zijne donkere, diepliggende oogen uitsteken.’

Het haar van dien man is evenzoo zwartgrijs, en stoppelig als een pas gemaaid korenveld; zijn knevel doet mij aan een tapijtborstel denken.

Even opmerkenswaardig is de kleeding van den ouden man. De zwarte, dikke maar korte jas zit hem aan het lijf alsof hij aan een kapstok hing, de breede broek, welke een span lengte te kort is, floddert om zijne beenen alsof er slechts twee boonstaken inzaten. Zijne muts gelijkt op een hoogen blikken vorm van een pudding, en om zijn hals heeft hij een dikken zwartzijden das, gerold zal ik zeggen, zoo omtrent of het een kabeltouw was.

De man gaat gewoonlijk met kromme knieën, want het nijdige rhumatiek plaagt hem van tijd tot tijd; hij gaat met gebogen hoofd, als zocht hij tusschen de straatsteenen wat hij tot dan toe nooit heeft kunnen vinden.

Aan zijn gladgeschoren kaken, zijn stoppeligen knevel, zijn wonderlijk flodderende broek, zou men den gewezen officier herkennen, die zich nooit aan de vrije en losse beweging in de burgerkleeding kan gewennen, al verraadde zulks niet onmiddellijk het zilveren kruis dat, aan een verkleurd rood gewaterd lint, in zijn knoopsgat hangt te wiegelen.

Hij is inderdaad een gepensioneerd kapitein der infanterie en was dus in vroeger tijd een zeer prachtige goudvogel, terwijl hij nu een oude, onaanzienlijke en vergeten worm is, die om dus te zeggen langs het gaanpad kruipt, doch om niet meer, zooals de worm, tot een nieuw en schitterend leven te verrijzen - kortom, hij is een van die voor welke de moeders eene schitterende toekomst droomden.

Laat mij een oogenblik den ouden sukkelaar - want dit woord past hem voortreffelijk - volgen; hij levert een tamelijk belangrijke studie voor hen die kinderen hebben, en voor welke de groote maatschappelijke boterham nog moet gesneden worden.

Ik zeide dat hij altijd met gebogen knieën gaat; doch op dien regel is eene uitzondering. Als hij de trom en trompetten hoort en de soldaten door de straat marcheeren, heft hij het hoofd op en staat stil, met de twee handen op den kop van zijn dikken rieten stok leunende.

Zooals hij dan daar voor mij staat, doet hij mij aan de kinderprent denken, waarop de oude Frits van Pruisen met zijn brutaal gezicht stond afgebeeld, als hij zijne garde defileeren zag.

De oude kapitein herleeft als het ware bij die ontmoeting; hij mort gedurig iets tusschen de tanden en zijn flikkerend oog weidt over de dom gapende rekruten, die hem met

hangende lip voorbij stappen. Eens de troep voorbij, zakt het hoofd van den ouden man weer naar de borst, buigen zich zijne kniëen weer en herneemt hij zijn sleffenden gang.

Waar gaat hij heen? Hij weet het zelf niet. Meestal gaat hij doelloos uit en keert ook doelloos weêr. Niet zelden komt hij echter in eene niet zeer aanzienlijke herberg terecht, welke hij in zijne dagen van schittering niet zou hebben willen binnen treden, zelfs niet eens met een oogslag willen begunstigen. Nu, integendeel, is hij daar een vaste kalant. De toon waarop de waardin, bij zijn binnentreden, ‘Dag, kapitein’ zegt, overtuigt ons dat hij hier zeer familiair is, en wat het ons nog duidelijker zegt is, dat die dikke en juist niet elegante dame, zonder dat de binnentreder iets gevraagd heeft, naar de karaf met klaren jenever grijpt om hem zijn rantsoen ‘levenswater’ toe te dienen.

Dat staat vast! Dat doet hem soms zijnen wrevel, zijne verlatenheid, zijne ontgoochelingen vergeten!

De gewezen officier neemt nu dit, dan dat dagblad in de hand, doch werpt het onmiddellijk grommend weg, tot dat de waardin hem *L'Echo* geeft. Dat is een ander dagelijksch rantsoen, niet omdat de man zoo bijzonder radicaal is, neen! Hij sakkert integendeel soms uren lang tegen het gouvernement, dat hem vóór den tijd op pensioen stelde, om het ongeduld van eenige *blanc-becs* te voldoen; dat de haverkist voor het trouwe oude paard ongenadig toesloeg en het arme beest voor de rest van zijn leven op dor haverstroo zette - zoo noemt hij het mager traktamentje dat hem werd toegekend. Neen, hij wil dat blad lezen omdat het hem genoeg doet ieder dag een half dozijn priesters en andere soort van zwartrokken door dien blauwbaard van een redacteur, in kip-kap te zien veranderen. Dat is nog eene herinnering uit den goudvogeltijd, toen hij deel nam aan de werkzaamheden in de geheime genootschappen, en het beneden zijne ‘verstandigheid’ en militaire grootheid zou geacht hebben, den dorpel eener

kerk over te stappen en daar het hoofd te buigen als een kind, voor den God der heirscharen.

Doch 't is waar ook, men houdt het alsdan enkel met den god der parade....

Boos is de man echter niet; overtuiging van 't geen hij doet, heeft hij evenmin; 't is enkel een kwestie van gewoonte en nu eindelijk het kind der waardin hem een handje komt geven en eens aan zijn zilveren kruis trekken, ontluikt er een glimlach op zijn wezen en vergeet hij zijn kwade luim.

Dat kind mag de oude man wel lijden, maar niet dien anderen bengel van zoo wat tien jaar oud, en die nu zijn vinger in een schier ledig jeneverglas steekt, om alzo het overschot van den gezonken suiker machtig te worden en deze op te likken; ofwel onder de bank een stuk sigaar opraapt om straks eens dapper te rooken. Neen, dien rakker met zijn stoppelig wit haar en zijn onbeschaamd oog, kan de kapitein niet verdragen. Nog onlangs heeft hij hem in zijne eer gekrenkt, hem beleedigd en ware hij onder en boven uit de broek gegroeid, hij zou hem op den degen hebben beroepen!

Verbeeld u dat die bengel op zekeren dag voor den gepensionneerden officier heeft stil gestaan en gezegd:

‘Gij zijt nu niet veel meer soldaat dan die welke hier in zitten...’ en bij deze woorden sloeg hij op eene houten doos, waarin een half dozijn houten soldaten op hunnen rug lagen.

‘Wat wil dat zeggen?’ morde de kapitein met brandend oog.

‘Wel zoo min als zij, hebt gij immers ooit 'nen mensch doodgeschoten? Gij zijt even als zij maar 'ne soldaat om te lachen, en zooals de kleine jongens met houten mannekens speelden, speelden de groote jongens met u.’

De oude man was boos en rood geworden; want hij dacht aan zijn zilveren kruis, en zoo driftig kookte zijn

bloed dat hij met zijn lange hengelroê - want hij ging juist uit hengelen - naar den rakker sloeg. Helaas, de roê brak op den grond, de deugniet was den slag ontsprongen en stak nu, op eenige voeten afstand van hem, de tong tegen den 'Neurenburger soldaat' uit. Nu, die hoon had de oude man nooit kunnen verkroppen. Hoe ouder hoe kinderachtiger!

Op de eerste verdieping dezer herberg heeft de gepensioneerde zijne kamers, of 't is eigenlijk een enkel en nog niet zeer groot vertrek, waar alles meestal overhoop en in de war ligt.

De gordijnen aan de vensters zijn tamelijk grauw, de kachel is verroest; de boeken, die op een schab staan, zijn met eene tamelijk dikke laag stof bedekt. Aan den muur hangt een degen, en daaronder 's konings portret. Op de tafel, met een rood en zwart gebloemd kleed overdekt - ongetwijfeld een surtout onder welken men hare gebrekkelijke ledematen verbergt - liggen eenige pijpen. De oude pendule staat stil en de twee vazen op de schouwlijst zijn gescheurd.

In een der hoeken van die kamer, welke slechts zelden de aandacht der asschepoesters van beneden tot zich trekt, staan twee of drie hengelroeden en aan den muur hangt een blikken wormketeltje en een vischnetje. Levende bewoners zijn er in die kamer niet - geen bloem op de vensterbank, geen kanarievogel aan den zolder, geen goudvisch in een bokaal.

Vroeger leefde daar met den kapitein een hond, een kleine zwarte ruwharige hond, die allerlei kunsten deed, namelijk op schildwacht staan, marcheeren op de achterpooten en met een rieten stok in den voorpoot, blaffen ter eere van koning Leopold en grommen tegen den ouden Willem; maar Moustache - zoo noemde men den zwarten deugniet - was en bleef een tuchteloos soldaat, een *trainard*: dat is een dief, een strooper, en kwam niet

zelden met een lam geslagen poot of een bloedend oog naar huis, en dewijl hij het in de kazerne van den gepensioneerde niet al te breed had, deserteerde hij op zekeren dag zonder dat de kapitein ooit te weten kwam welke maatschappelijke positie hij elders gevonden had.

Bezoekers kwamen er bij den gewezen officier niet. In zijn goudvogeltijd had hij vele vrienden, doch van het oogenblik dat hij gedwongen was in het huwelijk te treden met die magere juffer 'Pensioen', werd hij vergeten en hij ging zich dan ook in een anderen kring, in eene andere wereld, waar het leven naar het inkomen geëvenredigd was, begraven.

Naarmate hij ouder werd, geraakte hij meer en meer in het vergeetboek, en slechts als de trompet van het laatste oordeel klinkt, zal hij andermaal op de parade - maar dan op de groote, algemeene dooden-parade - verschijnen!

's Morgens staat hij op, en wat voorheen op eene nederige, zelfs slaafsche wijze, die neger van een oppasser deed, moet hij nu zelf doen. De man borstelt zelf, doch slechts somtijds, zijne kleêren; hij poetst zijne schoenen, stopt hier een scheur in zijn broek, zet daar een knoop aan zijn hemd, wascht ginds een zakdoek - item zooveel gespaard - soms ook wel zijne dik leêren handschoenen - andermaal item zooveel - legt een en ander op den vensterdorpel te droogen en ontbijt eindelijk op een kleinen, nog vrijen hoek der tafel.

Gebeurt het dat hij den vorigen dag een blik of witvisch gevangen heeft, hij schrapt die zelf, brandt eenig hout in het kacheltje, haalt zelf beneden de pan en wat boter en zout, en met een glans van genoegen op het wezen staat hij bij den kissenden en sissenden visch, en wendelt hem van tijd tot tijd met een stalen vork om.

Eindelijk gaat hij uit, meestal doelloos, zooals ik zeide. In alle geval gaat hij, zonder het te weten, dagelijks uit

om zijn graf te vinden. Eens dat gevonden, zal men... doch neen, ik loop hier wat al te haastig.

Alleen, meest altijd is hij alleen. Hij heeft geen familie: deze is altijd eene onbereikbare pracht voor hem geweest. In het diep van het Walenland is hij geboren, doch daar leeft nu niemand meer die hem nog kent; toen hij er eenige jaren geleden nog eens terug kwam, was hij reeds voor allen een vreemdeling en hij bleef dus hier maar wonen, in de stad waar hij zijn laatste garnizoen hield.

Toch heeft hij wel eens gedroomd dat het zoet moest zijn, vooral in den ouden dag, omringd te zijn van kinderen en eene zorgvolle vrouw, in plaats van immer afhankelijk van vreemden te zijn; doch het gouvernement is zoo vaderlijk....

Het lot, hem nu beschoren, was niet datgene wat zijn moeder eens droomde. Toen hij nog op den arm gedragen werd - ja, dat was reeds lang geleden en toen speelden er nog vijfers aan het hoofd der bataljons - en de taptoe in de straten klonk, liep zijne moeder altijd met hem naar het venster en deed den kleinen jongen op het romme-domme-dom dansen. Reeds toen droomde de moeder voor haren kleinen de gouden epauletten, een blinkenden degen, een kruis op de borst, een onbezorgd leven en zeker een rijk huwelijk.

De vader had van zijn zoon een dikken winkelier - want, zoo redeneerde hij, koffie zal er altijd gedronken worden - willen maken; ofwel een eerlijken schoenmaker - want schoenen zijn er altijd noodig; ofwel een zwarten lijkbidder - want aan den dood kunnen de menschelijke slimmerikken niet ontspringen. Doch de moeder hield haren man voor een domkop en hij, hij boog eerbiedvol het hoofd - dat hij sedert lang niet meer bezat - en zweeg voor wat als de hoogste wijsheid moest beschouwd worden.

Jaren later was de knaap tweede luitenant, had goud in

overvloed op het lijf en - geen duit op zak. Hij moest op het einde der maand meer dan eens in den kouden winteravond versche lucht gaan scheppen, om alzoovuur en licht uit te sparen, terwijl hij in den aanvang der nieuwe maand de centen over de tafel liet dansen - en wat danst er lichtvaardiger dan dat lieve ronde geld!

Als luitenant droomde hij soms, bibberend van koude, aan ridderlijke liefde-histories; aan een rijk huwelijk met eene beeldschoone gravin of barones, aan een schitterend tweegevecht dat hem gewis moest doen opmerken; aan de faam van den 'schoonen luitenant', den besten danser, den bevalligsten cavalier te zijn. Als kapitein was die droom spoedig verzwonden; hij werd speculatiever, sceptisch zelfs. De geestdrift, het bengalisch vuur van den luitenant, is uitgebrand. Hij vindt heimelijk oude ridderlijke daden dwaasheid, en zou zich reeds zeer goed tevreden houden met eene vrouw die niet van adel, die beerleelijk, tamelijk oud, maar rijk was. Later zelfs zou hij zich zelfs met eene oude gekke weduwe vergenoegen, al had ze dan ook een half dozijn schreeuwers - echte remediën tegen de liefde.

In kazerne-, kamp- en garnizoenleven, in paradeeren, sigaren rooken, vorkgekletter en wel eens in champagne-schoten ging de tijd voorbij, klom de kapitein in jaren, werd zijn zwart haar peper- en zoutkleurig, verdwenen zijne dromen als nevelbeelden, deze voor, de andere na. Aan militairen roem was niet te denken in een stil, vreedzaam landeke als het zijne is, en aan welke de mogendheden de slaapmuts over de oogen hebben getrokken.

En Gode zij dank! Laat de militaire roem aan de Sioux en aan de Roodhuiden, en laat ons, in stede van lauweren te vergaëren, vreedzaam aardappels en witte boonen planten: men leeft er langer meê dan met lauweren, en ze schijnen dus ook veel gezonder.

Vroeg oud en versleten, geplaagd door de jicht, werd

de man gepensioneerd, en men gaf hem een zilveren kruis aan een rood gewaterd lint voor trouwen dienst - zoo zeide het officieel blad, en als dit zulks officieel zegt, kan de waarheid niet betwijfeld worden. Met zijn mager pensioentje, te weinig om te leven en te veel om te sterven, nam hij afscheid van het blinkende goudloover, rekende uit wat hij juist per dag te verteren had en wel ziende dat hij niet meer op dezelfde lijn kon staan als zijne vrienden van voorheen, ging hij zich beschaamd en wrevelig in de voorstad verbergen.

Leeft hij nog, leeft hij niet meer? Dat weten zijne vrienden uit den goudvogeltijd niet meer. Anderen hebben zijne plaats ingenomen, en hij was geen zoo onderscheiden of eigenaardig man, dat men hem miste.

Ziedaar hoe de droom der moeder bewaarheid werd.

Uitzondering! zult gij zeggen. Och neen, 't is schier algemeene regel!

Het droevigste en armzaligste lot is wel het vaderland te dienen - ten minste met de wapenen. Men maakt u uiterlijk rijk, innerlijk zijt gij arm; men vult uwe loopbaan op met groote en holklinkende woorden, in plaats van met oneindig voedzamer schapencôteletten; men spiegelt u eene heerlijke toekomst voor.... *Dixi*, mijn oude kapitein, is het wandelend antwoord op die beloften.

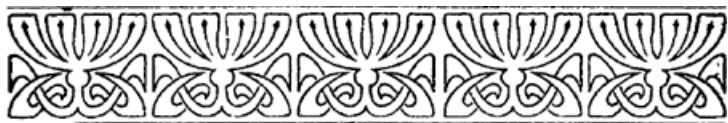
Nog eens zal, doch slechts voor een kort oogenblik, mijn gepensioneerde uit de vergetelheid, waarin hij nu verkeert, getrokken worden: 't zal zijn als de groote generaal, die het meeste militairen roem op zijn hoofd zou moeten vereenigen, die dus het grootste standbeeld, de meeste lauweren en eereteekenen zou verdienen - als de generaal 'Dood' met zijne knokkelige vingers zelf de taptoe trommelen zal.

Dan zullen er nog een twintigtal soldaten komen, die hem, den kapitein, niet eens kennen en ook, onverschillig voor alles, die doodenparade heel vervelend zullen vinden.

Het dankbare vaderland zal dan nog eens voor eenige centiemen kruit over de doodkist in damp laten vergaan; het neemt het zilveren kruis terug, doet het wat oppoetsen en zal er weer een ander oud kind meê blij maken - en daarna is alles gedaan, alles is vergeten....

Ik heb maar één wensch: mocht het afsterven van den ouden man zacht en kalm zijn; mocht hij een terugkeer vinden tot zijne eerste jaren en opnieuw Kristen worden. Dan, en dan maar alleen, zal hij zich niet meer verlaten gevoelen, en de bleeke schim van zijn eerlijken vader, die hem wilde laten kiezen tusschen den prozaïschen grauwen koffie-buil, de schoenmakersleest of den lijkbiddersmantel, zal min of meer bevredigd worden.

1868.

Wat een pruik kost.

‘Neen, de adel weet zich niet meer op zijn hoog standpunt te houden! Hij vermengt zich meer en meer met het gemeen! Wat onderscheidt hem nog van den burger, die reeds de livrei, de gegalonneerde kleeding en den gegalonneerden hoed navolgt, en dit of dat ding, hetwelk een wapen verbeelden moet, op het portier van zijn rijtuig morst! Ik herhaal het, de pruik moet andermaal worden ingevoerd!’

Zoo sprak de barones van Torlits-tot-Torlits, eene statige ruim vijftigjarige dame, welke aangaande den adel nog met de denkbelden der vorige eeuw bezielde was.

Zoo sprak zij in tegenwoordigheid harer schoondochter, welke, schier verborgen achter eene *corbeille* met prachtige bloemen, voor het raam zat en borduurde, en in tegenwoordigheid van haren zoon, baron van Torlits-tot-Torlits, die in een *easy chair* gedoken een onlangs verschenen boek las.

Mevrouw van Torlits was, zoo als wij zeiden, eene statige dame.

Dat zij zeer aristocratisch en sterk gezet was op alles wat den naam van *étiquette* draagt, heeft men reeds uit de weinige woorden, welke zij gesproken heeft, opgemerkt; zelfs ging dit zóó ver, dat mevrouw eene zonde tegen de regels der wellevendheid nooit vergaf, en al wie haar naderde, wapende zich ook met alle mogelijke voorzorgen.

Al wat aan hare zestien kwartieren raakte, kende mevrouw als van buiten; de bloedverwantschap harer familie deed zij tot eene duizelingwekkende hoogte opklimmen, en in geen enkelen zijtak, hoe doolhofachtig ook, liep zij verloren.

Haarfijn wist mevrouw u elk woord te herhalen, dat deze of gene koning of prins, in deze of gene gelegenheid, en tot dezen of genen harer voorzaten had gesproken.

Zij bezat een aantal snuifdozen, ringen, juweelen en speeldingen van allerlei soort, eigenhandige brieven, ridder-brevetten en wat dies meer, welke de vorsten aan hunne gunstelingen uitdeelen.

Zij kende alles wat betrekking had op *cérémonial, préséance, étiquette, titres, dignités, tabouret* en *entrées*, en onder dit opzicht, wij bekennen het gaarne, is mevrouw voor ons eene onbeschrijfbare vrouw.

Bitter betreurde zij dan ook, dat een aantal van die schoone dingen in den stroom der tegenwoordige beschaving waren verloren gegaan.

Volgens mevrouw van Torlits was de laatste straal der wezenlijke aristocratie, met koning Willem verdwenen: die ten minste had nog pages.

Baron van Torlits-tot-Torlits had immers als knaap den sleep gedragen van 's konings gemalin!

Lodewijk XIV was in haar oog een groot man, en zijne eeuw de wezenlijke eeuw van glans en luister.

't Was echter niet omdat Frankrijk te dien tijde eene gansche pleiade groote vernuften en verstanden opleverde

- neen! 't Was omdat de koning de *étiquette*, tot in hare grootste verfijning, had gedreven.

De wijze op welke Lodewijk XIV 's morgens... van linnen verwisselde - eene bezigheid, welke een gewoon sterveling zoo eenvoudig en zoo spoedig mogelijk doet, maar welke bij dien koning niet kon plaats hebben of vijf en twintig handen moesten daarmee bezig zijn, zelfs prinses van den bloede - dat *cérémonial*, tot in het kinderachtige gedreven, moet voor mevrouw de barones het punt der volmaaktheid geweest zijn.

Zelfs Napoleon I was groot in hare oogen. Om zijne wetgeving? Om de behaalde overwinningen? Om zijn moed en stoutheid?

Neen, omdat hij in de *étiquette*, de behandeling van hoed, kleed en handschoenen had verordend.

Omdat hij een *répétiteur des cérémonies* had aangesteld, ten einde de groote en stijf gegalonneerde kinderen, bij zekere plechtigheden, te leeren gaan.

Verwondert het u, lezer, dat mevrouw den adel als gevallen beschouwde en, om hem op te beuren, de pruik der livreien andermaal wilde invoeren?

Geene der twee aanwezige personen had iets gezegd, op de woorden der barones, met welker klacht ons verhaal aanvangt.

De jonge mevrouw zou het niet gewaagd hebben, iets tegen de reden der schoonmoeder in te brengen, en met deze laatste instemmen wilde zij evenmin, want zij wist wel dat zij alsdan den recht verstandelijken geest van haren echtgenoot zou hebben gekrenkt.

Die jonge vrouw speelde overigens gaarne de rol van ondergeschikt lam; zelfs wilde zij als een soort van martelares doorgaan, en vandaar dat zij het liefst antwoordde: 'Ik heb immers geen wil.'

Wat den baron betreft, deze, een man van geest en doorzicht en die zich wijselijk met de hedendaagsche

samenleving vereenzelvigd had, zonder echter afstand te doen van hetgeen hij wist aan zijn rang verschuldigd te zijn - deze, zeggen wij, nam eigenlijk weinig notitie van hetgeen zijne moeder gedurig over het reeds aangehaalde punt zeide.

Hij toch was overtuigd dat pruik, degen en korte broek, geen aureool aan zijn naam en aan zijn wapenschild zouden geven.

Een pruik vond hij gek, een degen een nutteloos speelgoed en eene korte broek bespottelijk, althans voor hem, zeide hij lachend, wiens beenen, hoe adellijk ook, als boonstaken zoo mager waren!

Het hotel, dat baron van Torlits bewoonde, was zeer voortreffelijk gemeubeleerd; doch in meer dan één opzicht, moest het voor de huizen van andere adellijken onderdoen.

In één punt was de baron echter boven zijne vrienden der hooge wereld verheven: hij bezat eene keurige bibliotheek, welke hij immer, door het aankopen van degelijke boeken, op de hoogte des tijds hield.

Nu, dat was iets wat de oude mevrouw tamelijk gek vond: boeken, daargelaten welke de heraldiek behandelen, waren, zoo niet nuttelooze, dan ten minste te missen voorwerpen.

Mevrouw liet haar stelsel aangaande de pruikendracht niet varen; ook bekwam zij voor het oogenblik geen antwoord.

‘In alle tijden,’ hervatte zij, ‘hebben de digniteiten, teekenen van onderscheiding gedragen en doen dragen; maar dewijl wij niet meer in den gouden tijd der riddereeuwen leven, en wij ons niet meer in kleeding van het gemeen kunnen onderscheiden....’

‘Tenzij door zoo eenvoudig mogelijk te zijn,’ zeide de baron binnensmonds en zonder de oogen van het boek op te slaan.

‘Wat belijft u, heer baron?’ viel de barones tamelijk snibbig in; want zij had de woorden van haren zoon maar half verstaan, omdat zij, als het regenachtig weêr is - en dat was het nu juist - zoo wat aan doofheid laboreerde.

‘Ik luister, moeder.’

‘Ik zeg dat, als wij ons niet meer van het gemeen kunnen onderscheiden, wij zulks behooren te doen door het daarstellen eener *étiquette* welke de burger niet bereiken kan.’

‘Hij zal desnoods hooger klimmen dan wij!’ morde van Torlits.

‘Wat belijft u, heer baron?’

‘Ik ben het ten eenemale met mevrouw de *douairière* eens!’ antwoordde hij met stemverheffing en het boek op tafel leggende, om eene onverdeelde aandacht aan de woorden zijner moeder te leenen, die dit overigens welhaast zou geëischt hebben.

‘In den tijd van keizer Napoleon kende men de hertogen en graven aan het getal pluimen op den hoed.’

‘Ja, zooals men de pacha's kent aan het getal paardenstaarten en den dignitaris der wilden aan den ring, die hem door den neus is geboord.’

‘Onverschillig; men erkent toch de waardigheid en den stand uit het gemeen.’

‘Ik zou u danken voor de onderscheiding der wilden!’ grinnikte de baron.

‘Wat belijft u, heer baron?’

‘Ik zeg, moeder, dat de tijden geweldig verslecht zijn.’

‘Dat zijn ze ook: maar juist dààrom moeten wij het hoofd fier boven houden.’

‘Ik voel dat de pruik de zwem-machine zijn zal, die ons boven water zal moeten houden!’ fezelde de baron zijne vrouw toe.

‘Elk onderscheidend merkteeken,’ zoo ging de oude

dame voort, ‘hetwelk den adel eigen is, moet deze ook in eere houden, en indien mijn zoon nog een van Torlits-tot-Torlits is, zal hij mijn verlangen niet weêrstreven.’

‘En dat is, moeder? ...’

‘Met uwen rang te hernemen.’

‘En dit bestaat in....’

‘In de pruik weêr in te voeren.’

‘Ik een pruik dragen?’

Bij de laatste woorden sprong hij, als in de hoogte geworpen, op en tot voor den spiegel, en bracht door het schudden met het hoofd, zijn weelderigen haarbos in beweging.

‘Ik een pruik dragen!’ herhaalde hij, terwijl zijne vrouw, achter de *corbeille* verborgen, ditmaal gulhartig lachte.

‘Ik verzoek hier geene gekscheerderij, heer zoon!’ zeide mevrouw streng. ‘Doch was uw persoon hier bedoeld, herinner u dan dat gij niet onteerd zoudt zijn, door te dragen wat uwe adellijke voorzaten droegen!’

En mevrouw wierp een oogslag naar den muur, waar een paar grootvaders met ontzaglijke kadodderpruiken ten toon hingen.

‘Ik laat de pruiken aan de dames!’ mompelde de baron, een zijdelingschen blik op zijne vrouw werpende, wier hoofd met een berg valsch haar bedekt was.

‘Wat belijft u, heer baron?’

‘Ik zeg, dat de tijd der pruiken voor de heeren nog wel eens komen zal, moeder, zooals hij voor de dames reeds gekomen is. Al het goede en schoone draait voortdurend in een grooteren of kleineren cirkel rond en keert op onbepaalde tijden, soms min of meer vervormd, terug.’

‘Ik hoop het.’

‘Xenophon zegt, dat de Perzen en Mediërs zich reeds van valsche lokken bedienden, om de hoeveelheid eigen

haar te vermeederen. Een ander schrijver, wiens naam mij nu niet te binnen schiet, zegt, dat de dames, in een optocht ter eere der godin Isis, eene buitengewone pracht van valsch haar ten toon spreidden.’

‘Gij ontwijkt het punt, over hetwelk ik u wilde onderhouden.’

‘Reeds in de eerste tijden van het Kristendom, verhieven de kerkvaders zich donderend tegen die weelde van valsch haar, en in de XIIe eeuw ging men zelfs zóó ver te denken, dat de goede God geene kennis van haarplanting had; men liet zich den schedel zoo kaal scheren als mijne hand, en dofte en plofte er daarna de wonderlijkste pruiken op.’

‘Waar wilt gij, met die ongevraagde dissertatie heen, heer baron?’

‘Ik wil op Lodewijk XIV neêrkomen, moeder.’

‘Die heeft de pruiken doen groeien en bloeien! Toen maakte men deze zoo groot, dat de pruikmaker des konings zeide: *Je dépouille la tête des sujets pour couvrir celle des souverains*. Dat was de gouden tijd....’

‘.... der pruiken en der geschoren belastingbetalers.’

‘Wat belieft u, heer baron?’

‘Ik zeg, dat dewijl de pruik in vroeger tijd in de mode was, zij zoo lang in haren cirkel zal rond draaien, dat ze wel weêr eens op ons hoofd zal terecht komen.’

‘Uwe scherts is juist niet van de fijnste, heer baron. Ik vraag u niet naar al die geleerde spotternij; ik vraag u enkel of ge eindelijk de gepoeierde pruik aan uwe bedienden zult teruggeven?’

Dat was de bom, die drie- of viermaal per week in het hotel van baron van Torlits-tot-Torlits losberstte.

De pruik, de pruik moest er komen, of de booze geest zou voortaan de eerste viool in het huiselijk concert spelen!

De jonge barones was juist wel niet pruiksgezind; maar zij vond het denkbeeld toch zeer aardig, zeer nieuw, zeer

geschikt, om... opspraak te maken, en dus zeer toongevend.

't Was iets waarop de markiezin Dutrol, een harer mededingsters, gewis nog niet gedacht had, en kwam dit denkbeeld bij deze dame op, zij zou het bepaald uitvoeren.

Dat vreesde ook de oude barones; want 'die markiezin was toch zoo snibbig; 't was eene onvermoeide intriguante' en door de Dutrol's worden voorbijgestreefd, ware een eeuwige vernedering voor de Torlits-tot-Torlits geweest!

De baron zweeg en ging heen; maar ontwijken kon hij de pruik niet meer: de pruik was als een spook dat hem dag en nacht vervolgde; zij danste voor zijne oogen als hij slapen ging, in zijne droomen en als hij 's morgens wakker werd.

Ja, 't werd een verschrikkelijk spook, die witgepoeierde pruik!

Kortom, op zekeren dag verklaarde mevrouw, dat zij niet meer met haren zoon in het openbaar of in rijtuig zou verschijnen, zoolang de pruik hare plaats, achter en voor op de koets, niet hernomen had.

Voor die oorlogsverklaring moest de baron dan ook maar buigen, zeide de jonge barones; zijne moeder was daarenboven eene oude vrouw.

Baron van Torlits boog het hoofd en bestelde eene pruik voor zijn koetsier en daarna eene voor den lakei of achterman.

De eerste was een bloedroode en was met de witte pruik tamelijk ingenomen; doch de tweede had gitzwart haar dat gedeeltelijk onder de onverbiddelijke scheer moest vallen, en hij nam het nieuwe sieraad niet dan met tegenzin aan.

Dit alles deed de keukenwereld lachen, in welk departement de twee mannen van het 'rollend voetstuk', zooals de *précieuses* het rijtuig noemden, zoo wat voor Mascarille en Jodelet speelden.

Baron van Torlits zat in zijne bibliotheek, in den gemakkelijken leuningstoel gedoken en sloot de oogen, om voor eenige stonden eene zalige rust te genieten.

Het scheen hem echter toe, dat de bloemen die een natuurlijk zonnescherm voor het venster vormden, zachtjes werden terzij geschoven en zie - de pruik kwam binnen, zette zich voor hem neêr en begon een gesprek met hem.

‘t Zou heel armoedig zijn,’ zeide zij, ‘indien gij achter op uwe koets maar één enkelen gepruikten lakei hadt staan; de pruik eischt er gewis twee.’

‘Denkt ge dat?’

‘Voorzeker.’

‘Gij dient ook een dubbel stel pruiken te hebben, deze voor de gewone dagen, gene voor de feestdagen.’

‘Natuurlijk.’

‘Verder moet ge juist geen bril met vergrootglazen op den neus zetten, om te zien dat de rokken uwer knechts tot op den draad versleten zijn.’

‘Mij dunkt echter...’

‘Hoe, u dunkt! Gij wilt de aristocratische pruiken voeren en gij zoudt uwe bedienden kleêren laten dragen, wier naden wit worden van ouderdom?’

‘Neen, dat kan inderdaad niet! Hebt gij nog meer opmerkingen te maken!’

‘Uwe paarden worden wel wat oud, heer baron. Bij gepoederde pruiken hooren jonge paarden.’

‘Ik zal in Engeland een stel paarden doen koopen met vurig oog, eleganten kop en nek, en met pooten die als gemaakt zijn om over de straatsteenen te dansen.’

‘Juist zoo, maar in dat geval kan het oude tuig niet meer dienen.... Gij zoudt u belachelijk maken....’

‘Gij hebt gelijk, en Parijs zal mij het prachtigste tuig voor mijne paarden leveren.’

‘t Is overheerlijk,’ ging de pruik voort; ‘maar ge

moet bekennen, dat dit nieuwe en recht aristocratische, moeilijk past bij de oude koets.'

'Zij is een familiestuk....'

'Ja, maar een echte rammelkas, zoo iets gelijk de burger aankoopt en 't geen men onder het volk noemt: een "ik wil, maar ik kan niet".'

'Zoudt ge dat denken, pruik?'

'Gewis; wat zoudt ge zeggen van iemand, wiens broek en vest splinternieuw waren, en die op deze een ouden, versleten en buiten de mode geraakten rok droeg, zoo een, dien ik wel eens "een kredietbederver" genoemd heb.'

'Maar, pruik, de toelating van u-edele, heeft mij reeds tot eene verbazend groote uitgaaf gedwongen!'

'Er moet toch evenredigheid bestaan!'

'Op straffe van belachelijk te zijn.'

't Zal een schoone dag zijn als de pruik andermaal hare intrede in de hooge wereld doen zal, en wij voor het eerst een bezoek gaan afleggen bij de markiezin Dutrol.'

De baron zat te dubben.

'Mij dunkt dat juist dien dag de zon helder schijnen zal. Als de poorten van het hotel zullen openvliegen, zal het rijtuig als eene tweede, als eene rollende zon, voor den dag komen; de koetsier zal op zijn bok zitten als een koning op den troon, en nog wel met den scepter in de hand, en de twee lakeien, met besneeuwde koppen, zullen achter op en zoo stijf als grenspalen staan!'

'Ja, 't zal prachtig zijn!' mompelde de baron; maar hij hoorde op dat oogenblik eene wonderlijke muziek: 't was of zijne geldstukken, als betooverd, uit zijn zak dansten en toen hij de hand in den zak stak, was deze.... ledig.

'De verwondering die de pruik zal verwekken,' ging het hoofdversiersel voort, 'zal inderdaad onbeschrijflijk zijn. Ha, ha, ha! ik zie al de burens reeds buiten stormen!'

De schoenmaker springt als zinneloos van zijn driepikkel, de kleêrmaker steekt het hoofd naar buiten, de smid komt gezwind uit zijne smederij gesprongen en doet, in zijn zwart gezicht, zijne perelwitte oogen wijd open!’

De baron luisterde naar de muziek zijner Napoleons en liet de lip hangen.

‘Een ho! ho! van bewondering en eerbied, stijgt uit den mond der straatjongens op, en eene groep jongens met klepperende holleblokken, vormt eene *garde d'honneur* aan elk der zijden van het rijtuig. Dat herinnert aan de *heiduks* van vroeger. 't Is wel is waar slechts het plebs; doch 't is de voorsmaak reeds van de eer, welke ons in de salons te wachten staat.’

‘Ik ben haast genegen te zeggen, dat ik voor die eer bedank!’

‘Nu laat de hijgende straatbengels maar draven; ze zullen wel vermoeid raken. De paarden loopen snel als de wind.... Hebt gij u al verbeeld hoe moeilijk de markiezin Dutrol hare spijt verbergen zal?’

‘Daar stel ik weinig belang in; den spelde-oorlog laat ik aan de vrouwen.’

‘In alle geval zal zij het een *sublime idée* vinden en dat onmisbaar navolging vinden zal.’

‘'t Is mogelijk,’ antwoordde de baron, andermaal verstrooid: want hij hoorde nu in de verte, achter de deuren van het salon bij de markiezin, eene andere onaangename muziek - een helderen, langen schaterlach.

‘'t Zal de nijd zijn,’ zeide de pruik.

‘Ja, maar ik heb mijne eigenliefde,’ antwoordde van Torlits gebeten. ‘Ik heb nu eens aanvang gemaakt en achteruitgaan ware mij overwonnen verklaren. Neen, volhouden zal ik!’

‘Recht zoo; toon dat ge met fierheid de pruik van uwen grootvader voor den dag hebt gehaald.’

‘Dat zal ik!’

‘De winter nadert: uwe feesten moeten natuurlijk in harmonie zijn met de pruik, dat kenteeken der oppermacht.’

‘Gewis.’

‘Laat ons uw hotel eens in oogenschouw nemen, en zien of het overal wel zoo vorstelijk is, als de pruik het vereischt.’

‘t Zij zoo.’

‘Het verguldsel der zoldering en lambriseersels heeft veel van zijne frischheid verloren, heer baron: het dagteekent ook van grootvaders tijd. De deuren zouden bij een paar streelingen van de verfkwast aanzienlijk winnen, en de parketten der vloeren geeuwen hier en daar, alsof zij zich doodelijk verveelden.’

‘t Is waar.’

‘Ook deze tapijten dienen vervangen te worden, en die oûwerwetsche luchters zijn niet waardig meer eene eerbiedwaardige pruik te beschijnen.’

‘De onkosten worden verbazend groot,’ waagde de baron de afbrekende pruik in de reden te vallen.

‘Maar gij moet u toch op de hoogte der pruik plaatsen!’

‘Ja, maar nog eens: ik merk dat de pruik van mijn koetsier mij reeds een kolosaal kapitaal kost.’

‘Niet juist de pruik; maar de stand op welken zij u brengt.’

De baron zuchtte, doch hij was met de pruik opgescheept en hij moest er meê varen.

‘Zelfs die gordijnen en tapisseriën zijn nu niet meer in harmonie met de pracht uwer zoldering, luchters en tapijten,’ hervatte de onverbiddelijke pruik.

En dagen lang hoorde de baron niets anders dan het hameren, kloppen, gaan en komen van een legioen ververs, vergulders, decorateurs - eene muziek die zóó vervelend voor hem werd, dat hij uren lang in de club ging doorbrengen, hetgeen aan de oude mevrouw in 't geheel niet beviel en aan de jonge martelares gelegenheid gaf, een

wezenlijken regen van Hoffman's druppelen, tegen een regiment zenuwtoevallen, te gebruiken - een reuk, dien de oude dame onverdragelijk en verpestend vond en haar vertoornd deed vragen: of hare dochter er aan dacht het hotel in een apotheek te veranderen.

Eindelijk naderde de dag van het feest.

‘t Moet gala zijn!’ zeide de pruik. ‘Gala wil zeggen: de zalen schitterend van licht, schitterend van zilverwerk, schitterend in bediening, schitterend in uitgezochte *menu's* en dranken; schitterend in toiletten en genoodigden.’

‘Kent gij het sprookje van de Gelaarsde Kat?’ viel de baron in.

‘Voorzeker.’

‘Welnu, die was redelijker dan gij: die toch bezorgde aan haren markies de Carabas, al de pracht en de weelde welke zij den koning, ten gunste van haren beschermeling, voorloog. Waarom doet gij niet evenzoo?’

‘Wij leven niet meer in den toovertijd, toen men van niets, iets maakte, heer baron. Wilt gij geen gala geven, werp dan de pruik ter zijde.’

‘Gij hebt gelijk: de pruik van mijn koetsier is een dwingeland geworden.’

‘Uw feest zal aller lof wegdragen.’

‘Ja, maar mij dunkt ik hoor rechts en links in de hoeken der zalen, nogmaals eene wonderlijke, een onaangename muziek.’

‘t Is de nijd en de afgunst.’

De baron meende, in al het feestgewoel, inderdaad te hooren fezelen:

‘Zoo iets gaat boven zijn vermogen. - Gewis, want zoo rijk zijn de Torlitsen niet. - Ik zou het begrijpen, wanneer hij eene dochter te plaatsen had. - Ja, in zoo'n geval maakt men wel eens eene bres in zijn kapitaal, en spreidt men eene buitengewone pracht ten toon. - En eens de koopwaar geplaatst.... - Natuurlijk vouwt men

zijne goochelkraam op. - Och, 't is die oude, die men als een tweede hertogin de Noailles, *Madame l'Etiquette* noemt. - Ja, sedert die gekke pruik verschenen is.... - Indien de oude baron uit zijn graf kwam, zou hij de pruik goedkeuren, maar niet den staart.'

Dat was voor den baron inderdaad geene zeer gemakkelijke muziek.

Op eene andere plaats klonk het:

'Wat eene onverdragelijke *étiquette* hier! Waar heeft die oude toch al die versleten gebruiken opgehengeld! - En telkens fronst zij de wenkbrauwen, als zij denkt dat er tegen haar belachelijk *cérémonial* gezondigd wordt. - Drommels, men loopt zoo gemakkelijk niet op ijs, en op de koord dansen is mij niet geleerd! - Wie bekommert zich nog om den tijd van den *tabouret*, den *carreau* en den *siège pliant*. - O, die pruik, die gekke pruik!'

'En zij zeggen de waarheid,' mompelde de baron.

'In de oogen des publieks zijt gij een volmaakt edelman!' liet er de pruik op volgen,

'En 't is gewis ook dààrom dat er geen been gebroken, geen arm verbrijzeld wordt, geen muis in het water valt, geen balk verbrandt, of de filantropen kloppen het eerst bij baron van Torlits aan!'

'Zoudt gij daarom boos worden?'

'Dat juist niet, maar...'

'Een edelman die de pruik voert, moet aan het hoofd staan van alles wat glans kan geven aan zijnen naam: *noblesse oblige, richèsse oblige.*'

'Doch beken ook, dat dit alles boven mijn vermogen gaat.'

'Ja, maar gij voert de pruik!'

'De Jockey-club kost mij verbazende sommen; de honden-club eischt tijd en geld....'

'Ja, maar de pruik!'

'Men maakt mij lid van alle mogelijke gezelschappen

tot verbetering en bescherming der dieren, die overigens meer en beter beschermd worden dan de menschen; men benoemt mij tot lid hier, tot voorzitter daar, tot beschermheer ginder van allerlei dwaze instellingen, die zelfs met een vorstelijk wapen prijken....’

‘Ja, maar de pruik, de pruik! ....’

‘En binnen de muren van het hotel - hemel, wat heeft de pruik daar al te weeg gebracht!’

En 't ging alles juist zooals het in de hooger gemelde samenspraak verhandeld wordt, en toen er een jaar verloop was, zat baron van Torlits, die aan de gril der oude mevrouw had willen toegeven, tot boven het hoofd in onbetaalde rekeningen.

Toch glimlachte hij en zeide:

‘Ik hoop dat, na zoo'n gepeperd jaar, mevrouw de *douairière* wel van de pruikziekte zal genezen zijn.’

Het vuur gloeide vroolijk in den sierlijken haard; de twee dames zaten in het salon; de baron was binnengetreden en hield eene aflevering van een Engelsch tijdschrift in de hand.

‘Wat nieuws?’ zeide de oude dame, die wellicht hoopte een heraldiek artikel in de handen haars zoons te zien.

‘Eene kleine novelle.’

‘Eene nietigheid.’

‘Die veel doet leeren....’

‘De hedendaagsche romans leeren niet.’

‘Somtjids wel, en in dit geval meer dan een geleerd boek. 't Is de eenvoudige geschiedenis eener burgerfamilie.’

‘Die waarschijnlijk plotseling rijk werd, omdat er een oom uit Amerika kwam overgestoomd; ofwel wier dochter de oogen van een edelman deed opengaan, of beter gezegd... sloot. Ik ken die recepten!’ voegde mevrouw er lachend bij.

‘Dat is het recept *à la mode*; maar de schrijver laat

hier zijne familie in den kring in welken zij geplaatst is; doch hij bewijst zeer geestig hoe kleine dingen soms groote gevolgen hebben. De held was een eenvoudig kantoorbediende.’

‘En die de kas van zijn patroon wegnam, om ze des te beter te kunnen bewaren?’

‘Evenmin. De kantoorbediende had voor een spotprijs op eene verkooping, een prachtig tapijt gekocht en sierde er zijne voorkamer meê. 't Ware wel geweest, hadde zich daàr de koop bij bepaald; doch nu vond zijne vrouw, dat de stoelen niet meer in overeenstemming waren met het tapijt, en de man, voortgedreven door zijne lieve weêrhelft, verving de oude door prachtige moderne stoelen.’

‘En hij stak zich in schulden?’

‘Juist zoo. Maar nu moest de overeenstemming verder gedreven worden; de behangsels en andere tapisseriën dienden met de stoelen en het tapijt in evenredigheid te zijn, en toen men eindelijk een zeer lief salon had, moesten de hoed en het kleed der jonge dame vernieuwd worden, en men kon toch het salon niet gesloten houden. Er volgden genoodigden, en genoodigden kosten geld.’

De jonge barones liet haar borduurwerk rusten en staarde haren man angstig aan.

‘Het nietige tapijt, dat inderdaad een ‘goed koopke’ was geweest, werd de aanvang van een breeder en ruimer leven in den huiskring, hetwelk het stoffelijk bezit van die eerst zoo gelukkige menschen te boven ging. De altijd grooter wordende evenredigheid, had den welstand en het geluk gedood en den afgrond van schulden voor hen geopend.

‘Ja, de pracht is een bloedzuiger en de burgerij wil altijd verder springen dan haar stok lang is,’ riep mevrouw, die gelukkig was een steek tegen die zoo verwaande burgerij te vinden. ‘Waarom ook kocht hij dat tapijt?’

Let op, dat het ditmaal geen regenachtig weêr was;

doch al ware zulks geweest, mevrouw zou op dit kapittel, denken wij, toch wel gehoord hebben.

‘Ja, het tapijt was de oorzaak van alles!’ zeide de baron.

‘De burgerij is onverbeterlijk.’

‘Gaan wij niet aan hetzelfde gebrek mank?’

‘Wat bedoelt ge, heer baron?’

‘Weet ge mevrouw, wat een pruik kost?’

‘Welke vraag!’

‘Ja, wat kost eene pruik?’ en de toon der stem van baron van Torlits werd min of meer scherp.

‘Wel zoo wat eenige francs.’

‘En de staart!’

‘Wat belooft u, heer baron? Ge mompelt daar iets....’

‘En wat kost de staart?’

‘Wel de staart is daarin begrepen.’

‘Neen, die betaalt men afzonderlijk.’

‘Ik begrijp u niet.’

‘De staart eener pruik kost 80.000 francs 's jaars.’

Mevrouw had bepaald lust om zoo doof te worden als een deur; maar 't ging niet, want de baron sprak zóó luid, dat zijne vrouw hem zelfs verzoeken wilde de stem wat minder te verheffen.

‘80.000 francs? Gekheid!’

‘Neen, in allen ernst: de staart der pruik van onzen koetsier kost 80.000 francs.’

‘En gij hebt er maar 60.000!’

‘Juist; bereken dus het deficit. In deze kleine novelle vraagt de schrijver wat een tapijt kost, en ik vraag, met dezelfde slotsom, wat een pruik kost?’

‘Dwaasheid!’

‘Inderdaad, hadden wij geen pruik doen dragen, wij waren niet tot eene ruïneerende evenredigheid gedwongen geworden. De pruik plaatst ons aan het hoofd van den adel en om dien stand te handhaven, bij gevaar van be-

lachelijk te worden, werden wij tot dubbele uitgaven verplicht.’

Mevrouw maakte een gebaar van ongeduld.

‘De kantoorbediende versmachte in het tapijt; wij, wij zullen onder eene pruik verpletterd worden.’

Mevrouw de *douairière* vond die uitdrukking hoogst misplaatst en vernederend voor een van Torlits-tot-Torlits.

‘En 't zijn nog niet enkel die 80.000 francs; maar die verwenschte pruik heeft mij een aantal vijanden gemaakt!’ hervatte ongenadig de baron.

‘Afgunstigen!’

‘Zij heeft den burger doen glimlachen, de schimpers doen spotten en mij, ja, 't is zoo, den weg tot het werkzame politieke leven afgesneden.’

‘Och, kom!’

‘Lieve hemel! waarom zou ik het niet bekennen? Ik had mij tot het parlementaire leven voorbereid en koesterde altijd het denkbeeld, mij eens als kandidaat voor de Kamer aan te bieden. Maar het volk ziet, ongelukkig, altijd de pruik en weigert zijne stem te geven aan den pruikenopgraver, die, zegt de oppositie, wel bewijst dat hij niet van onzen tijd is.’

De baron lachte hartelijk.

‘Welnu, laat de pruik varen!’

‘Denk er op na: het publiek zal alsdan zeggen dat ik een jaar lang dwaze verteringen heb gemaakt, en de kas eindelijk ledig is.’

‘Behoud ze dan.’

‘Dan ruineer ik mij. Er is schier geen middelweg. Ik heb, moeder, door de pruik aan te nemen, u hiervan de gevolgen willen doen ondervinden; maar, inderdaad, ik had die gevolgen niet allen berekend; want dewijl ik de pruik moet wegwerpen, en mij niet belachelijk mag maken, blijft er ons niets over dan van woonplaats te veranderen....’

De oude dame was heengegaan, om in haar *boudoir* met de gepruikte portretten harer voorzaten en met den *code* der *étiquette* en het *cérémonial* te gaan leven.

‘Wat een pruik toch kost!’ riep de baron, tamelijk goed geluimd. ‘Wie had ooit gedacht, dat een pruik mij ten slotte zou ruineeren, de deur der Kamer sluiten en mij zelfs de stad uit jagen! Kindlief,’ ging hij voort, zich tot zijne vrouw richtende, ‘ge ziet wel, dat men geen oude pruiken moet opvisschen. De adel bestaat niet in het *cérémonial*, in de *préséance*, in de *étiquette* - hij bestaat in het toonbeeld te zijn van burgertrouw en burgerdeugd.’

1868.

Een jongen uit de Kempen.

Feestrede uitgesproken te St Nicolaas den 12ⁿ Mei 1878 in de Plechtige Zitting van het Davidsfonds.

Het is de tweede maal, in een tijdverloop van eenige maanden, dat ik geroepen ben het woord ter eere van mijn vriend de Beucker, te voeren - de eerste maal te Antwerpen, omringd door al wat de stad uitstekends in stand, kunst en geleerdheid bezit en ter gelegenheid zijner verheffing tot het pauselijke ridderschap; de tweede maal hier, te St Nicolaas, waar de afdeeling van het *Davidsfonds* het edel initiatief heeft genomen om de gelaatstrekken van den ons zoo dierbaren, door het marmer te vereeuwigen, en hem dit marmer als eene duurzame gedachtenis aan te bieden.

Hier, in deze nederige stad, is echter de betooging grootscher, trotscher, dan in de Stad der kunsten, dan te Antwerpen. Dààr schaarde zich slechts eene groep vrienden om den vereerde; hier, hier stroomt de groote Vlaamsche

levenskracht van gansch het land bijeen, en de duizenden stemmen, tot ééne versmolten, stijgen met bruisende geestgrift, als de saâmgepreste wateren, jubelend opwaarts.

Neen, 't is hier geen stedelijk feest: 't is een Nederlandsch, 't is een Dietsch feest; 't is gansch een volksstam die, gelijk de oude Germanen deden, den uitverkorene op een schild verheft, om hem, niet naar het koningschap, maar wel naar de onsterfelijkheid te dragen....

Heil en eere aan allen, die van heinde en ver uit alle Vlaamsche gouwen gekomen zijt, om den Vlaamschen strijder te vereeren! Heil en eere aan de wakkere afdeeling van St Nicolaas! Heil en eere aan de talentvolle kunstenaars, die de beeltenis van den held van het feest beelden en teekenden! Heil en eere aan de gastvrije stad die, met het magistraat aan het hoofd, den feesteling te gemoet treedt!

Doch moge u de waarheid niet ontmoedigen: wat al prachtigs gij allen ook ten beste geeft, nooit zult ge al het edele en het goede vergelden, dat de Beucker immer zoo kwistig rondzaait, als Gods hand in de Meimaand de bloemen over onze beemden en tuinen strooit! Het verwondert mij ook niet dat eene feestelijke betooging aan de Beucker gansch het Vlaamsche land van geluk doet trillen. Gij allen die gekomen zijt, gij hebt dien tocht niet alleen ondernomen uit vriendschap tot hem - neen! gij hebt hem gehoord in zijne zoo kernvolle en tevens zoo dichterlijke voordrachten; gij hebt uwe innigste gevoelens door hem in prachtige en altijd duidelijke taal hooren vertolken; gij erkent in hem de personificatie van uw lijdenden en strijdenden landaard, en ik begrijp dat gij gelukkig zijn zult, als gij de beeltenis van een uwer hoofdmannen in het midden van uwen huiskring zult zien plaats nemen!

Dààr, ja daar, in uw Vlaamsch huisgezin, met eenvoudig rein geloof, met eigen taal en eigen zeden, dààr hoort

de Beucker thuis, en heeft hij dikwijls uwen geest gesticht, zijn open en vriendschappelijk oog zal uwen huiskring nog vervroolijken en opbeuren.

Hoe dikwijls gij echter naar de harmonie zijner stem geluisterd hebt; hoe dikwijls hij u verrukte door het ontsluieren van de geheimste wonderen der natuur; hoe dikwijls hij in uw gemoed de snaar van uw Vlaamsch gevoel trillen deed van liefde of verontwaardiging - toch kent gij de Beucker niet in zijne geheele volheid, en dewijl ik hem hier als niet tegenwoordig beschouw - tenzij in het marmer, maar in de sneeuw van het marmer tintelt, God dank! het licht opstijgende bloed niet - zal ik u wat nader met uwen toekomstigen huisvriend doen kennis maken.

In onze dagen, mijnheeren, rijzen waangeleerden als paddestoelen zoo talrijk op. Waangeleerden, half- en kwarttalenten regeeren zelfs de wereld en vullen gedruischmakend onze ooren met holle klanken en ijdele stelsels. Gelukkig zijn die hommels gemakkelijk van de bieën te onderscheiden: de ware geleerde heeft zoo min de valsche nederigheid, die eene belediging jegens God is, als die nederigheid welke voortspruit uit mistrouwen, en die ik eene belediging jegens ons zelve, eene belemmering voor den vooruitgang noemen zal.

Neen, de ware geleerde heeft in de juiste maat het begrip van wat hij aan zichzelf en aan de samenleving verschuldigd is; hij heeft die nederigheid, welke schier even ver van huichelarij verwijderd is, als van mistrouwen in zijne wetenschap; hij bezit die wettige eierzucht, welke de machtigste spoorslag is voor kunst en wetenschap en die overtuiging, dat de geesteskracht hem van Hooger gegeven werd, om eene bron te zijn, waaraan de natuurgenoot een voortdurend hernieuwd leven putten moet.

Zoo'n nederig man is de Beucker: wat hij bezit, weet hij, maar hij weet ook dat die gave hem geschonken is om

het schoone en het goede, als een malsche dauw vol balsemende levenskracht, over onze harten, meer en meer door de rede verdord, te laten droppelen. Vandaar dan ook, dat de Beucker zijne zending zou volbracht hebben, al was hem nooit een woord van aanmoediging ten deel gevallen!

Kind, uit het volk opgestaan - immers, hij is een jongen uit onze heivlakten, uit onze Kempen; met geen andere schoolgeleerdheid gewapend dan het gebrekkige dorpsonderwijs; zonder leiding, zonder hulp, zonder fortuin: een volksjongen met een blauwen kiel aan, doch met een sprankel genie op het voorhoofd en een gouden hart onder den rood baaien lijfrok - leerde hij alles door zich-zelfen.

Zijn leidsman was zijn onderzoekende geest; zijne bibliotheek was het veld met bloesems, vruchten, insekten, sneeuw- of ijskorst; het was de hemel met zijn blauw uitspansel, zijn dondertorens of zijn flikkerende sterren. Werkende als hoveniersjongen, deed hij zijne studiën en maakte zich de onhebbelijke woorden der wetenschappelijke taal eigen. Boeken waren voor hem slechts leiddraden: hij las zelf in het boek der Schepping, hij onderzocht zelf, hij nam zelf proefnemingen, en hoe geleerder hij werd, hoe inniger en vaster hij geloofde.... Niet waar, die volksjongen heeft wonderen met den geest volbracht; hij is, in den vollen zin des woords, het kind van zijn werk, en dat kind heeft de wetenschap met de schitterendste proefnemingen verrijkt.

Als knaap heeft hij de knieën gebogen, omdat het hem werd voorgedaan; als man, met ontwikkeld verstand, gelooft, vertrouwt en hoopt hij met de onwankelbaarste overtuiging, en die overtuiging heeft hij juist geput daàr waar de moderne wetenschap beweert onfeilbaar de loochening te moeten vinden....

De jongen in den blauwen volkskiel is een apostel geworden van christelijke wetenschappen, van geloof, taal

en nationaliteit - van alles wat den nederigen klompenmakerszoon van Viersel in de geschiedenis van het Dietsche volk, in ons gouden strijdersboek, naast David, Willems, Ledeganck, Van Rijswijck, naast zoovele nog levende vrienden, schitterend zal doen plaats nemen.

Maar niet alleen levert de Beucker op het gebied van taal, wetenschap en geloof: - neen, terwijl hij omringd is van zijne bloemen, komt men van beneden even als van boven uit de samenleving tot hem: adellijk en arm, geestelijk en wereldlijk, protestant en katholiek.

Deze spreekt hem van voordrachten, van wetenschappelijke congressen, van hof- en landbouwtentoonstellingen; die daar van de bloemen- en plantenwereld; gene van taalbeweging en staatkunde; hier spreekt men van armbestuur, kerkfabriek of armenbezoek; daar praamt men hem de bedelbeurs op te nemen voor een werkmanskring of voor eene weldadige stichting; ginds roept men zijnen invloed in om post of ambt te erlangen, of men klopt heimelijk aan de deur van zijn hart.... doch neen - de linkerhand mag niet weten wat de rechter geeft!

Met allen spreekt hij; allen wijst hij belangloos terecht; allen helpt hij welwillend zonder het zelf te weten, zonder den naam, die hem dank verschuldigd is in zijnen geest op te teekenen, en eer de dag verstreken is, heeft hij voor dezen of genen aan het rijke huis gebeld, heeft hij letterkundige, staatkundige of administratieve vereenigingen bijgewoond, heeft hij soms herhaalde malen het woord gevoerd, armen en lijdenden bezocht, eene vracht brieven rechts en links verzonden - gezegd en geschreven wat recht en waarheid is - twee gevoelens die in zijn eerlijk gemoed als verpersoonlijkt zijn!

Ja, de Beucker's woord heeft invloed, omdat zijn woord - een woord is, omdat zijn doel immer belangloos was, omdat zijn omgang met menschen gekenmerkt wordt door dat fijne en hem ingeboren gevoel van tact, dat zoo oneindig

meer inneemt dan kunstmatige manieren. De Beucker blijft ook altijd natuurlijk, of hij met den nederigsten werkman spreekt, of de hooge eer had, met koning Willem door het park op het Loo te wandelen, of eerbiedig naast de betreurde Nederlandsche koningin, door de tuinen van Linnaeus trad. Hij blijft natuurlijk of hij den grootsten geleerde nader treedt, of met gulle en heldere stem mijn kleinen jongen, die hem juichend te gemoet snelt, welkom heet!

Geleerd met de geleerden, werkman met den werkman, eerbiedig standhoudend met de grooten, kind met de kinderen - en daarom zeggen wij allen, en in alle standen, groote en kleine - 'Onze de Beucker!'

En als de maand der bloemen en vruchten voorbij is, de tentoonstellingen gesloten, de congressen opgeheven zijn, vangt het werk van den zaaier van het goede woord aan en trekt hij, als hadde hij de laarzen van zeven mijlen in pacht, naar Noord en Zuid, naar Oost en West, en de grenzen wegvagende, brengt hij Theodoor Van Rijswijck's refrein voortdurend in toepassing:

Hier en aan den overkant,
Daar en hier is Nederland.

Dààr en hier is de Beucker thuis! Stichtte hij hier in het zuidelijke deel van Nederland, veel goeds ten opzichte van wetenschap en taal, ginds blijft zijn naam voor immer gehecht aan de stichting der bloeiende land- en hofbouwschool Linnaeus, te Watergraafsmeer; daar blijft hij immer de volksgeliefde redenaar, die de blijde zonnestraal van kennis tot op de nederigste dorpen brengt, en juist dààrdoor alleen toont hoe onmeetlijk en grondig zijne geleerdheid is, omdat hij den kinderlijksten geest weet te betooveren en te begeistere.

Nederland is hem in waarheid veel verplicht! Toen hij

eindelijk naar zijne vrienden, die hem sinds lang reikhalzend verbeidden, in het zuiden terugkeerde, deed de volkslievende koning Willem hem ook vragen waarmee hij hem, bij zijnen terugkeer naar zijn geliefd Antwerpen, genoeg kon doen? De Beucker dacht niet aan zich zelven; hij dacht aan een zijner beste leerlingen, en vroeg voor dezen eene plaats als tuinman op het Loo.... Wat zouden anderen, minder goed en eenvoudig dan hij, al niet gevraagd hebben!

Hier te lande, hervatte hij met meer iever dan ooit zijn apostelschap, dat hij echter nooit ten eenemale had onderbroken.

Hoe velen van u die, 's winters, laat in den avond met het spoor huiswaarts keerden, hebben in den half donkeren hoek van een waggon soms eene heldere stem hooren galmen, en als men scherper toezag herkende men in het schemerende licht.... de Beucker. Hij kwam van deze of gene voordracht en leeraarde nu nog, ofwel hij redetwistte onder het voortstoomen en beukte, - die ongenadige Beucker! - nog eens terloops op de aartsdomme loochening, op het menschonteerend franskiljonism, op het apenlievend Darwinism. Men mag, zou hij bij de minste opmerking welgemoed zeggen, in dit korte leven, geene enkele gelegenheid van kamp en strijd tegen het kwade laten voorbij gaan!

Door hagel- en sneeuwjacht heen, spoedt hij zich omtrent middernacht van het station naar huis, ten minste als niemand hem bij het licht der straatlantaarn herkent en hem andermaal houdt staan. De lamp brandt nog op de huistafel; de kachel gloeit en gonst vroolijk; de huiskring is nog altijd daar. Vooral de pas aangekomene is welgemoed, opgeruimd, vroolijk zelfs; het is vrede - vrede in zijn hart, al is de dag dan ook druk en vermoeiend geweest; al is het dagwerk misschien nog niet ten einde. Maar als hij het hoofd neerlegt, mag *hij* gewis wel zeggen: 'Ik heb mijne dagtaak trouw volbracht.'

Heeft hij in dat onbegrijpelijk werkzaam leven, waartegen zijn krachtig gestel, Goddank! tot heden toe bestand was, heeft hij rijkdommen verworven? Neen; hij is een man van te veel opoffering voor onzen tijd, om schatten te vergaëren; maar tevreden is hij met zijn lot, en of de tegenspoed hem toegrijnst - en dat overkwam hem wel eens - of de voorspoed hem toelacht, hij treedt met een opgebeurd en vertrouwend gemoed de toekomst in. Kortom, en dit zij u nog uit het diepste diep van mijn hart toegefluiserd: ik ken geen beter hart, geen ronder gezel, geen trouwer vriend, geen kloeker strijder dan hem!

En nu, mijne vrienden, hebben wij in breede trekken gezegd wat ons op het hart lag! Nu hebben wij een scherper oogslag in dat rijk verscheiden leven geworpen! Nu kennen wij onzen nieuwen huisgenoot meer van nabij! ... Werpt nu de deuren andermaal wijd open! ... Dat hij binnen kome, de held van het feest, voor wie de vlaggen wapperen, voor wien de palmen waaien, voor wien de harten kloppen!

Welkom de Beucker! Welkom, in naam van de duizenden leden des *Davidfonds*, van al onze Vlaamsche Kringen, van alle Vlamingen hier vertegenwoordigd en die welke in den geest hier aanwezig zijn! Wij bieden u uwe trekken in marmer aan, ten bewijze hoe innig dierbaar gij ons zijt, hoe dankbaar wij u zijn! 't Is een kunststuk, meer voor het nageslacht dan wel voor uwe familie en voor ons, die het geluk hebben u nog te aanschouwen!

Het marmer, dat niet veroudert, zal uwe gelaatstrekken bewaren en overbrengen aan onze kinderen, aan onze geschiedenis en hun doen zeggen: 'Zóó was hij in den vollen glans en kracht van zijn leven; zóó was hij, toen gansch Vlaanderen, in het gastvrije en hartelijke St Nicolaas vertegenwoordigd, hem als een zijner kloekste hoofdmannen huldigde!'

Graaf en Valkenier. (1548.)

Het was in de maand December van het jaar 1548.

Achter het prachtige kasteel van den graaf van Buren te Brussel, doch op geruimen afstand van het hoofdgebouw en terzijde in den uitgestrekten hof, stonden eenige gebouwen, de *Valkerij* genoemd, welke, het gebruik waarvoor zij bestemd waren in aanmerking genomen, aanzienlijk mochten worden geheeten.

Maximiliaan van Egmond, graaf van Buren, die - zooals hij eens den keizer zeide, toen deze hem een hertogelijken titel aanbood - 'liever een rijke graaf was, dan een arme hertog,' was een edelman van den echten stempel, en die in alles een hoogen toon voerde.

Geen adellijke wist zooveel pracht in zijne hofhouding te brengen, gaf trotscher feesten, schooner wandeltochten te water en te paard, levendiger jachten in den herfst en vroolijker sleêvaarten in den winter.

Geen was galanter jonker in den omgang en stouter

krijger, wanneer hij op den wenk zijns keizers, Karel V, aan het hoofd zijner vendelen in het veld verscheen.

Maximiliaan was een groot liefhebber van de jacht, en meer dan eens was hem de eer te beurt gevallen, dat vorsten en vorstinnen zijne valkenjachten bijwoonden.

In deze laatsten spreidde hij dikwijls eene pracht ten toon, die de keizer zelf hem zou benijd hebben.

Zelfs als het jachtseizoen gesloten was, ging er schier geen dag voorbij of de graaf wandelde door zijne hovingen, op kunstvolle wijze en naar den stijven smaak van dien tijd aangelegd, en begaf zich naar de *Valkerij*, de hondenhokken of het hertenkamp; doch dagelijks verscheen hij in zijne 'escurie', waar een voortreffelijke keus van paarden te vinden is.

Hij bezocht zijne valken, honden, herten en paarden als zijne goede vrienden, en, al was hij dan ook een man met een voortreffelijk hart - maar dat lag destijds in het karakter van den adel - hij beschouwde ze met eene inniger belangstelling dan zijne dienstboden.

De herfst met zijn geel-bruine kleuren en tinten in de natuur, met zijne laatste schoone dagen, zijn overvloedig 'venezoen' in de omliggende heuvelachtige landstreek en naburige vlakten, was dit jaar rustig voorbij gegaan.

De reigers, faisanten en korhoenders hadden in vollen vrede, door de blauwe lucht en boven de waterplassen mogen drijven; de kwartels en patrijzen waren door de verraderlijke netten niet gestoord; de hazen werden door de windhonden-benden niet vervolgd.

Geen hoefttrappel der jachtpartij, geen hoorn-getoet had de echo's wakker gemaakt.

De edele valken hadden, min of meer rustig, achter de ijzeren traliën der hokken gezeten en het was gebleken, dat de reigers stoutweg tot zelfs boven de tuinen kwamen drijven en zich verzadigden aan den visch in de vijvers, als wilden zij de valken uitdagen.

De gepluimde kappen, veters, leëren banden, netten, weizakken - kortom, gansch de jachtrommel had in het laatste seizoen onaangeroerd aan den muur der jachtkamer gehangen, en eindelijk was de winter gekomen en had de laatste hoop der liefhebbers zien verdwijnen.

Welk was de reden van die rust?

De graaf was sedert eenige maanden ziek en bleef in zijne kamer, en de oude valkenier zag elken dag te vergeefs naar het bezoek van zijn heer uit.

Toen December met zijne storm- en sneeuwvlagen gekomen was, ontging ook hem de hoop.

Het scheen hem toe dat het sneeuwkleed, hetwelk zich tusschen het kasteel en de *Valkerij* uitstreckte, een volslagen hinderpaal voor de komst van den meester geworden was.

‘Hij zal niet komen,’ morde de oude Barend mismoedig, terwijl hij voor de valkenhokken op en neêr dreutelde, en eindelijk voor een prachtigen giervalk stil staande, zeide hij zich tot dezen richtende: ‘Gij ook, Jack, verwacht uwen meester, niet waar, beste jongen? Maar hij komt niet meer aan de *Valkerij*, en de oude Aaght zegt zelfs, dat hij er nooit den voet meer zetten zal.’

‘Neen, dat zal hij ook niet,’ zeide Aaght, welke juist daar langs kwam en eene bussel hooi droeg voor een paar reeën, die verder op den kop door de traliën kwamen steken en om voedsel bedelden, dat de sneeuw ongenadig verborgen hield.

Aaght was de vrouw van den jager, die zijne woning nabij het hertenkamp had; maar Barend hield niet van die vrouw, welke gedurig nu op dezen, dan op genen smaalde, en het ontevredenste wezen was dat hij ooit had gevonden.

Was Aaght nu nog maar ontevreden geweest met haar eigen lot, maar zij bemoeide zich immer met dat van anderen en vooral met dat van den ouden valkenier, en dat kon, neen! dat kon deze niet verdragen.

‘Zwijg, vrouw!’ had Barend gezegd, en de valkenier

trok de grijze wenkbrauwen samen, en wierp een brandenden blik op de moeial.

Aaght stond stil en zag den oude eenigszins spottend aan.

‘En waarom zou ik zwijgen?’ was het antwoord. ‘Heeft de kamerdienaar mij niet gezegd dat de graaf zieker wordt en er, volgens hem, geen kruid voor die ziekte gegroeid is?’

‘Volgens hem? Wat weet de kamerdienaar daarvan? Is hij meester in de geneeskunst? Kent hij iets van de geheime kunsten?’

‘Maar is de edele graaf dan onsterfelijk, dwarskop?’

‘Dat zeg ik niet; maar ik kan mij niet vereenzelvigen met het denkbeeld, dat hij hier niet meer komen zal; dat hij zijne valken niet meer zal bezoeken. Jack treurt....’

‘Jack zal er weinig om malen!’ spotte Aaght.

‘Het gansche seizoen heeft hij bedrukt achter de spijlen van zijn hok gezeten. Geen jachten, geen pleziertochten, geen veldslagen meer, zooals in Duitschland toen de graaf aan het hoofd der vendelen stond....’

De laatste woorden waren meer tot zich-zelfen dan tot de jagersvrouw gericht, die overigens reeds was heen gegaan en de reeën verzorgde, welke zij eigenlijk niet meer genegenheid toedroeg dan de nijldige gieren en valken.

De oude Barend zette zich nabij de valken neêr, liet het hoofd in de beide handen rusten, bleef zoo eene poos zitten denken, stond toen weêr op, ging in de krakende sneeuw heen en weêr en bleef andermaal voor Jack staan.

De valkenier wierp den vogel een stuk vleesch toe, dat deze echter versmaadde.

De valk trok den nek in en de pluimen staken in de hoogte, even als de pelskraag van den overjas bij een koûlijken man; daarna neep de vogel de oogen toe, als bekreunde hij zich niet om den ouden Barend.

‘Jack treurt,’ hervatte de oude morrend, ‘en dat

woelt mij hier - in het hart. De meester ziek, de valk kwijnend, dan zal de oude valkenier het ook niet lang meer maken. Den vader diende hij trouw, met den zoon ging hij naar den strijd, en ook daar bewees hij eenigen dienst....'

'Wat mort gij nu weêr, oude?' vroeg Aaght, die middelerwijl bij de valkenhokken terug gekomen was.

'Wijf, laat mij in vrede!'

'Ja, dat is het woord; maar hadt gij naar Aaght's raad geluisterd, gij zoudt nu geen valkenoppasser meer zijn.'

'Ben ik met mijn lot niet tevreden?'

'Maar 't zou u in uwen ouden dag geen kwaad doen, als ge wat beters hadt, oudje! gij, die zegt diensten aan den heer graaf bewezen te hebben.'

'Dat meen ik ook gedaan te hebben.'

'Maar sinds hij u hier een stuk brood heeft doen toereiken, heeft hij u ten eenemale vergeten en gij hebt nooit den moed gehad, hem de bewezen diensten te herinneren. Gij zit bij de valken en gij blijft bij de valken en als de meester dood zal zijn, zal men u aan de deur wijzen.'

'Dan zal ik toch nooit iets afgebedeld hebben,' zeide Barend trotsch.

'Bah! daar zal niemand u rekening van houden. De grooten zijn ondankbaar....'

'Vrouw, zwijg!' riep Barend, en zijne oogen schitterden van gramschap. 'Waarom duld ik zoo lang uwe oproerige taal! Ik moest u, bij mijn ziel! aanklagen bij den ambtman en u doen geeselen, om uwe booze tong wat te snoeren.'

'Zoo, zoo! Ook Barend zou ondankbaar en verklikker willen zijn!' grijnsde Aaght.

De oude man koos de wijsste partij; hij trad zijne woning binnen, sloeg de deur toe, om van de jagersvrouw verlost te zijn en zette zich bij het knetterende turfvuur.

Met eene hangende lip staarde hij voor zich uit en in de spelende vlammen.

Bij slot van rekening had Aaght gelijk: de grooten zijn dikwijls ondankbaar; als zij degenen die hun eens dienst bewezen hebben, een genadigen oogslag hebben toegeworpen, denken zij reeds veel, zeer veel te hebben gedaan.

Barend had, jaren geleden, toen de graaf van Buren aan het hoofd der troepen en namens Karel V, de oproerige Duitsche hervormers tuchtigde, zijnen meester het leven gered en zonder Barend zou de fiere edelman de hofstad niet meer hebben terug gezien.

De woeling, de vermaken, het staatsleven hadden echter graaf Maximiliaan den ouden Barend doen vergeten.

De veldheer was als zijn keizerlijke meester - langzaam in het nemen van een besluit, hoe voortvarend dan ook in de uitvoering als het eens genomen was.

In zijne bezoeken, aan de *Valkerij* gebracht, was de edelman immer vergezeld door een aantal adellijken, jonkers, somtijds door edelvrouwen, en men begrijpt dat de oude Barend alsdan op eerbiedigen afstand gehouden werd.

Op de jachten zelven had de meester wel belangrijker bezigheid, dan zich met een geringen knecht in te laten.

Soms had graaf Maximiliaan den valkenier toch met een hoofdknik gegroet en er wel eens bij gevoegd:

‘Alles wel, Barend?’

‘O, ja, heer graaf,’ had de oude man beteuterd geantwoord, en bij dat korte onderhoud was het dan ook gebleven.

Anderen waren gelukkiger dan Barend geweest: deze hadden niet zoo stil en vergeten in hun hoekje gezeten; zij waren vooruit gedrongen en aan velen waren de giften met eene milde hand toegedeeld.

De eenvoudigen zaaien en de slimmen, ten gepasten

tijde vooruitdringende, komen het graan maaien en het binnen halen, ter nauwernood eenige aren tusschen de stoppels voor den zaaier achterlatende.

Nu, aan dat alles dacht Barend niet: zijn heer, zoo meende hij, zou hem wel gedenken en deed hij het niet, in Godsnaam dan!

Wij hebben gehoord dat de meester ziek was.

Er heerschte eene diepe neerslachtigheid in het prachtige kasteel van den graaf van Buren.

Dat huis, anders zoo druk bezocht - we zouden haast zeggen levendig als een bieënkorf - was nu door den adel als verlaten.

De knechten gingen op de teenen door de gangen en vertrekken, en spraken fluisterend met elkander; de onrust straalde uit hunne trekken; het was alsof zij ieder oogenblik vreesden, den dood in dezen of genen gang te zullen ontmoeten.

Op den dag dat wij ons aan de *Valkerij* bevonden, staarde een oud bediende van het huis door een tralievenster de straat op, blijkbaar iemand met ongeduld verwachtende.

De straat was door een sneeuwkleed overdekt.

De man volgde met een onderzoekend oog iederen voorbijganger, wendde het hoofd rechts en links, bij den minsten kreet van een straatjongen, of wanneer de belleklank eener zware koopwarensleê, of die van een vlug ijlende prachtsleê, weêrklonk!

Noch de een, noch de ander hielden voor het kasteel stil.

Eindelijk hield de dienstknecht het oog gericht op een voetganger, die diep in zijn pelskraag gedoken was, en snel, doch altijd met eene soort van behoedzaamheid, in de sneeuw voortstapte.

De onbekende richtte zich recht naar de woning van den graaf van Buren, en toen de oude knecht zich vergewist had dat deze wel de verwachte persoon was, opende hij

reeds eene kleine deur toen de vreemdeling nog op zekeren afstand van het huis verwijderd was.

Met een gemompel, dat misschien een groet moest heeten, trad de man in den warmen overjas binnen; hij droeg overigens de zwart fluweelen muts, naar de mode van den tijd en onder den overjas een zwart fluweelen kleed.

Gansch het uiterlijke van dien man, zoowel hij zelf als de kleeding, toonde den onderscheiden stand aan, zijn krachtig gesneden gelaat, met donkere, flikkerende oogen, de fijn geteekende wenkbrauwen, levendige en toch kalme beweging, dat hoogste kenmerk der zelfbewustheid, duidden den man aan die in geesteskracht hooger stond dan velen, trotsch op hun aloud blazoën.

De aangekomene trappelde de sneeuw van zijn schoeisel en scheen haast te hebben, want den vinger, aan welken een ring met edelgesteente flonkerde, vooruitstreckende, vroeg hij den knecht als het ware 'Langs daar?'

De oude man stapte zoo snel zijne stijve beenen dit toelieten, den nieuw aangekomene, die zijn meesterschap niet stootend deed gevoelen, vooruit.

Men ging door een langen en hoogen gang, met wit marmer belegd; verder door eene zaal, waar zich een aantal personen, zelfs een paar monniken, bevonden, die allen eerbiedig voor den bezoeker plaats maakten.

Laastgenoemde stapte eene kamer binnen, waar de graaf van Buren op het ziekbed lag.

Wie was de man in den met pels omzette overjas?

Hij was eene der grootste wetenschappelijke vermaardheden van zijnen tijd; hij was de geneesheer van keizer Karel V, hoogleeraar in de ontledkunde te Padua - het was, kortom, Andreas Vesalius.

Het was op zijne kunst, dat men de laatste hoop voor het herstel van den zieke bouwde.

Graaf Maximiliaan van Egmond lag in het met donker-

groene damasten gordijnen omhangen ledekant, boven welks vierkanten hemel, op vier geslingerde pijlers rustende, het gebeeldhouwde geslachtswapen der van Buren's was aangebracht.

Naast de legersteê stond eene kleine tafel met medicijnfleschjes, een ivoren zandlooper, een roomer met wijn en als om het gezicht van den zieke eenigszins te vervroolijken, prijkte er in een langhalzig en met snijwerk versierd glas met water, eene kleurige afgesneden bloem, gewis door eene hem minnende hand, niettegenstaande het koude jaargetij, gekweekt.

Wij begrijpen dat op hetzelfde tafeltje een in zwart leêr gebonden kerkboek, tusschen welks bladen een paternoster van kostbare peerlen, zich bevond; doch wat deed er die handspiegel met breede en vergulde bloemen versierde lijst?

Wilde soms de zieke zich zelf vergewissen, dat zijn gelaat in verval geraakte ten gevolge der ongenadige ziekte?

De geheele kamer droeg den stempel van den hoogen stand: de portretten aan den wand, die met goudleêr behangen was; de kunstig gesnedene porcelein-kas; de stoelen met fluweelen kussens in wier leuningden het geslachtswapen was aangebracht, even als dit in geschilderd glas en in het midden des vensters tintelde - dat alles zou het den bezoeker wel herinnerd hebben, ware hem zulks ook ontgaan.

Vesalus zat aan het hoofd-einde van het bed, en had een oogenblik den zieke stilzwijgend beschouwd.

‘En gij denkt, heer Vesalus,’ zeide de graaf, zijne diep in hunne kassen gezonken oogen op den dokter richtende, ‘gij denkt, niet waar, dat de ziekte gevaarlijk is?’

De hoogleeraar zweeg nog.

Een legio meesters had aan het bed van den graaf van Buren gestaan; doch de kunst was te dien tijde nog zoo ver niet gevorderd, dat meester Julp, die anders zeer

bedreven was in alle geheime kunsten, het eens mocht worden met meester Patrick, de chirurgijn-barbier, die in andere gevallen een zeer aardig advies wist te geven.

Volgens dezen zat de ziekte rechts, volgens genen zat zij links, en de zieke had reeds zooveel geneesmiddelen ingenomen, dat hij tienmaal had moeten genezen zijn volgens de meesters, en het verwonderlijk moest voorkomen, dat hij niet reeds vijftigmaal naar de andere wereld was afgescheept.

‘Wat is uw antwoord, heer professor?’ hervatte de graaf wel ietwat ongeduldig.

‘Ik kan u het gevaar niet ontveinzen, heer graaf!’ was 't antwoord.

‘Luister; ik vrees den dood niet. Ik heb hem zoo dikwijls vlak in de oogen gezien, dat hij mij geen schrik meer aanjaagt. Het hoofd is, Gode zij dank, nog helder en ik hoop dat het zóó blijven zal tot in den laatsten snik. Veel heb ik nog te verrichten, alvorens heen te gaan. Zeg mij dan ook, met de hand op het geweten, of de ziekte onvermijdelijk doodelijk is?’

‘Zij is doodelijk, heer graaf.’

‘Gij houdt het er voor dat ik veroordeeld ben?’

‘Ja, er zal eene nieuwe crisis komen, en dat zal de laatste zijn.’

‘Hoeveel dagen heb ik nog te leven?’

‘Uren wilt gij zeggen, heer graaf.’

‘t Zij zoo. Hoeveel uren?’

‘Ten hoogste vijf of zes.’

‘Ik dank u, heer Vesalus.’

‘De oogenblikken zijn kostbaar, indien uw edelheid, zooals zij zegt, nog vele zaken te verrichten heeft, alvorens afscheid van hier beneden te nemen.’

‘Ik zal mij die oogenblikken ook ten nutte maken, heer professor!’ en de zieke reikte den geneesheer de hand en drukte deze dankbaar.

‘Wilt ge mij een genoeg doen, heer Vesalus?’

‘Volgaarne.’

‘Verwijder u niet; ik zou, al is alle redding onmogelijk, uwe raadgeving nog kunnen in te roepen hebben.’

‘Ik blijf ten uwen dienste.’

‘Wilt gij zoo vriendelijk zijn den graaf van Arenberg en den bisschop van Atrecht te doen verwittigen, en hun verzoeken zich ten mijnent te begeven? ... Ik dank u bij voorbaat.... Tot straks, heer Vesalus!’

De graaf wenkte den hoogleeraar met de hand goeden dag.

‘Welke kalmte!’ mompelde Vesalus, toen hij de kamer verliet.

De zieke, die overeind in zijn bed gezeten had zoolang de aanwezigheid des dokters duurde, zakte in het kussen terug; het mager hoofd en de handen wedieverden schier in kleur met het hagelblanke lijnwaad.

Kalm staarde hij in de kamer rond. Inderdaad hij zou gebloosd hebben, ware hij onthutst geweest, voor die reeks van voorzaten die van den muur op hem schenen neer te zien.

De tijding van het gevaar, waarin het leven van den graaf van Egmond verkeerde, verspreidde zich welhaast door de gansche woning, en uit de woning liep zij snel de stad rond en bracht er de hooge en de krijgsmanswereld in opschudding.

Nog twijfelde men; maar toen men de draagkoets van den bisschop van Atrecht, later kardinaal van Granvelle, voor het grafelijk huis zag stilhouden, toen men den graaf van Arenberg zich derwaarts spoeden zag, hield elken twijfel op.

Terwijl binnen in de ziekekamer graaf Maximiliaan zijner ziel den Heere aanbeval, nederig zijne biecht sprak en voor de laatste maal het Levensbrood nuttigde; terwijl hij zich sterk maakte voor de groote reis, welke aan den

rechterstoel des Alwetenden eindigen zou, werden de voorkamers met personen uit de hooge wereld opgevuld.

Edellieden van allen rang, hooge keizerlijke ambtenaars, bevelhebbers der Nederlandsche, Hoogduitsche en Spaansche benden, hadden zich in de voorzalen vereenigd.

Fluisterend werd er gesproken; men ondervroeg met oogslag en woord elken persoon die de ziekekamer verliet, toen eindelijk een der edelknappen aankondigde:

‘Zijne edelheid verlangt de hoogedele heeren, hier aanwezig, te ontvangen.’

‘Bericht dat, Adelbert!’ had de graaf tot den page gezegd, die met een betraand oog zijn meester gadesloeg.

‘Hoe kunt ge u zelve die onrust toebrengen, graaf!’ viel de bisschop van Atrecht verbaasd in.

‘Eerwaarde, ik wil de weinige uren die ik nog te leven heb, nuttig verdeelen. Hoe! ik ga eene groote reis aanvangen, en ik zou geen afscheid nemen van mijne goede vrienden, na mij met God te hebben verzoend? Adelbert,’ ging hij voort, ‘doe mijne kamerdiens binnentreden; verwittig mijne edellieden en hofmeesters.’

Graaf Maximiliaan zat rechtop in zijne legersteê, en op zijn bevel werd hem zijn kostbaarste gewaad aangebracht. Hij liet zich daarin kleeden, zooals bij eene groote plechtigheid en als de keizer hem ten hove riep, en hij, door zijne pracht, zooals men zeide, de eer van den Nederlandschen adel handhaafde en den Kastiliaanschen gansch in de schaduw stelde.

Wel fladderde dit gewaad om zijn door de ziekte afgeteerd lichaam; wel staken die magere en knokkelige handen sterk af tegen het goud en de edelgesteenten, waarmeê het gewaad belegd was; wel bewoog zich het beenderige hoofd akelig boven dat prachtige toestel; maar zoowel de bisschop van Atrecht als Jan van Ligne, graaf van Arenberg, moest bekennen, dat de halfdoode zijn prachtkleed nog fier droeg.

‘Geef mij nu mijne wapens en gord mij den degen aan. Hecht zelfs de gouden sporen aan mijn schoeisel.... 't Zij zoo.... Wel beeft mijne hand wat, doch wees gerust, ik zal ze op den degenknop laten rusten; wel knikken mijne knieën, maar Adelbert zal des noodig mij ondersteunen.’

Met eene soort van angst sloegen de aanwezigen den zieke gade, en bij den graaf van Arenberg kwam het denkbeeld op, dat het den gunsteling des keizers in de hersens faalde.

‘Haal nu mijne orde van het Gulden Vlies en den riddermantel.... Nog gebied ik, nog wil ik gehoorzaamd worden; straks zullen oog en mond gesloten, mijne hand koud zijn en gij kunt mij gehoorzaamheid weigeren....’

De blik van den graaf was ditmaal streng.

Het halsnoer, fonkelend van edelgesteenten en aan welks uiteinde, onder den blauwen kostbaren steen, de gouden schapenvacht bengelde, werd den graaf, even als den karmozijnrooden mantel met gouden borduursel, omgehangen.

Zoo uitgedoscht, leunde de graaf op de schouders der zijnen, deed zich in de groote zaal van zijn hof brengen en plaatste zich voor de groote tafel, in den hoogen armstoel, met zijn wapen versierd.

Voor hem op tafel lagen zijn gepluimd helmet, dat zoo dikwijls boven de speeren der voetknechten uit op het oorlogsveld geblonken had, en zijne ijzeren handschoenen, waarmee hij zoo frisch zijn geducht rapier wist te omvatten.

Daar zat hij neer in al zijne pracht en aardsche grootheid, ofschoon reeds vast gegrepen door den onverbiddelijken dood.

Dat wist hij, doch het ontzette hem niet....

Al die in de voorzaal wachtende waren, traden binnen om afscheid te nemen; allen waren ontroerd, snikten of weenden; het slachtoffer schier alleen was bedaard.

‘Ik groet u, don Alonzo!’ zeide de graaf tot den hopman eener Spaansche bende. ‘Het doet mij genoegen u hier te zien. Daar waar gij denkt dat een vijand is binnen gedrongen, zijt ge immers op post? Doch don Alonzo vergist zich,’ ging de graaf, met een stillen glimlach op het wezen voort, ‘als hij denkt dat de ingedrongene een vijand is; 't is integendeel voor mij een goed vriend. Ik gevoel, don Alonzo, dat hij achter mij staat, om mij op den schouder te tikken als het tijd is om te vertrekken.’

De Spaansche hopman was diep ontroerd.

‘Gij hebt begrepen, van wien ik spreken wil, heer van Mansfeld,’ ging hij voort, zich met een lichten glimlach tot een jong Nederlander richtende, ‘Mansfeld, ik ga eene groote reis ondernemen, eene van welke men niet terugkeert. Gij zijt nog niet reisvaardig, 't zij zoo! Der Kerk en den keizer zult gij middelerwijl nog veel dienst bewijzen. Is uw vendel nu andermaal volledig, heer van Mansfeld? 't Was vreeselijk gedund geworden in den laatsten veldtocht....’

De graaf wendde het hoofd ter zijde, wijl hij daar een hevig gesnik hoorde.

‘Waarom zijt gij zoo ontroerd bij dit tooneel, graaf van Brederode?’ hervatte graaf Maximiliaan van Egmond. ‘Ik heb u op het slagveld zien schaterlachen en nu weent ge bij een vreedzaam sterfbed! Heer graaf, blijf der Kerke en den keizer immer trouw. Treurige dagen kunnen aanbreken: *Par feu et par flammes* zegt uwe zinspreuk. Gedenk haar immer....’

De graaf groette von Wolfenbittel, den hopman der Duitsche bende, een kerel als een reus, breed geschouderd, met een purperrooden neus en kleine oogen, maar die, was hij dapper aan eene gastvrije tafel, er ook dapper op in kerfde wanneer de vijand hem uitdaagde.

‘Ik groet u,’ zeide de graaf, ‘vroolijke heer van Wolfenbittel! bij het eerste lustig maal dat gij zult bijwonen,

gedenk mijner door den beker met malvezei op te heffen.... Ook u zij mijne groete, heer Vitelli! Breng mijne heilwenschen over aan uwe lieve dochter, die mij met zoo'n frissche winterbloem, aan mijn ziekbed heeft verrast en alzoo de lente in mijne kamer bracht.'

De Italiaan - een hoveling in den vollen zin des woords en die zijnen weg aan het hof van keizer Karel gemaakt had, meer door eene ver gedreven hoffelijkheid, dan wel door wezenlijke talenten - de Italiaan greep de magere hand van den stervende vast, boog diep het hoofd en raakte de hand met de lippen aan.

En zoo sprak de graaf beurtelings met allen, en werd opgeruimder naarmate hij sprak.

Nu kwamen de bedienden van het huis, zoo groote als kleine, binnen: daar waren edellieden, jonkers, hofmeesters, lijfknechten, kamerdienaars, jagers, valkeniers, zelfs de stalknechten.

Allen bogen het hoofd of bogen de knie; aller harten klopten bij dit zoo wonderlijk sterfbed.

Hij, het slachtoffer alleen, was kalm, groette de zijnen, dankte hen voor hunne goede diensten, gaf geschenken en herinneringen aan allen en deed hun opmerken, dat de laatste stonden van glorie op deze wereld ten einde spoedden.

'Ik ben als eene waskaars,' zeide hij, 'die allengs, op een prachtigen gouden kandelaar, is verbrand. Het licht werpt nog een oogenblik zijne flonkerende glansen rondom zich, en eindelijk zal de dood de laatste vonk uitblazen - en alles is ten einde. Noch de pracht, noch de macht redden ons van dat groote oogenblik, en even als gij, die gansch uw leven arm en dienstbaar zijt geweest, moet de groote heer, de geduchte bevelhebber, de rijke edelman, de vriend des keizers, den tol aan den dood betalen. Wel hem die den bezoeker kalm in het aangezicht kan zien, en zelfs met hem spotten

durft.... Weent niet, mijne vrienden, bidt voor mijne arme ziel.’

Het gesnik in de zaal was algemeen.

Nogmaals liet de graaf zijne blikken door de zaal gaan, en zijn oog rustte op den ouden Barend, die verre van den zetel achter aan de deur knielde en niet naderbij komen durfde.

‘Barend,’ zeide de graaf, ‘ik ben verheugd u hier te zien. Gij waart trouw aan den vader, gij waart trouw aan den zoon. Op het oorlogsveld stondt gij hoû en trouw aan mijne zijde, en toen eens mijn oorlogspaar onder mij werd doodgeschoten en ik ter aarde stortte, hebt gij uwen heer met uw lijf beschermd. Vergeef me, Barend, ik heb dit in de woeling des levens te lang vergeten; maar 't staat me nu in dit uur klaar en duidelijk voor den geest. Kom, Barend, geef mij de hand....’

En de oude man kwam bevreesd nader, want iedereen week nu ter zijde, en neêrknielend, raakte hij de hem toegereikte en reeds koud wordende hand aan.

‘Hoe oud zijt ge, Barend?’ vroeg de graaf.

‘Vast vijf en zeventig, om uwe edelheid te dienen.’

‘Broeder,’ hervatte de graaf van Buren, zich tot den bisschop van Atrecht wendende, ‘zorg voor allen, maar zorg bovenal voor mijn ouden valkenier, opdat hij het immer wèl hebbe in deze hofhouding en zijn brood niet elders zoeken moge. Waarom weent ge, Barend?’ sprak de graaf voort en er kwam een glimlach op het wezen van den zieke. ‘Hoe maken het de valken, Barend?’

‘Jack treurt, edele heer!’

‘Inderdaad, het trouwe dier heeft het goede jachtseizoen rustig zien voorbij gaan. Hij was als de trouwe soldaat, die treurt dat hij het rapier niet voor Kerk en keizer trekken kan. Het seizoen zal weêrkeeren; de reiger zal in grooter getal dan ooit opstijgen en gij zult Jack werpen, al is de meester afwezig. Goede vangst, Barend!’

Nu had Maximiliaan allen gegroet; hij had zijne laatste receptie gehouden.

‘Geef mij nu, Adelbert, mijn kostbaren beker!’ zeide hij.

De hofjonker bracht op een gouden schenkblad den gouden, met schitterend gesteente ingelegden drinkbeker, op welks kuip en voet de hand eens grooten kunstenaars het blazoen der graven van Buren, de insignia's van het Gulden Vlies en de spreuk *Pretium laborum non vile* gedreven had.

Met dien beker had de graaf bij groote plechtigheden de gezondheid des keizers gedronken, en nu nog wilde hij dezen gedenken.

Bevend greep Maximiliaan den beker, richtte zich met moeite in den leunstoel op, en leunend op de linkerhand, die den stoel omklemde, zeide hij met eene gebroken stem:

‘Heil den keizer, den keizer heil! God rekke zijn leven, tot het welzijn van allen.... Heil den keizer, den keizer heil! ...’

Eenigen der voornaamste aanwezigen herhaalden de laatste woorden.

Toen de graaf die woorden sprak, brak de zon door de wolken en schoot een flauwen straal door de beschilderde glasramen; een oogenblik werd alles schitterend gekleurd. Dan onderschepte eene wolk den zonnestraal en de zaal werd somberder dan te voren.

De beker viel uit de bevende hand op tafel, en de graaf zakte in den leuningstoel terug.

Echter nam hij nog de insignia's van het Gulden Vlies, reikte die den graaf van Arenberg over en stamelde:

‘Overhandig die insignia's aan den keizer en zeg hem dat Maximiltaan van Egmond, graaf van Buren, tot in het laatste oogenblik, trouw gebleven is aan den eed, als ridder der orde gezworen....’

Nu gespte hij zijn wapen los, ontdeed zich van den

rooden prachtmantel, wenkte Vesalus, omhelsde hem, dankbaar voor zijne goede diensten en den gegeven raad - en, met de hand groetend, liet de ineen gezakte grijsaard zich in den leuningstoel naar de ziekenkamer terugbrengen.

Diep getroffen stapte Barend over het besneeuwde pad, dat naar de *Valkerij* geleidt.

‘Alles komt op tijd,’ zeide hij tot Aaght, die hem afwachtte; ‘de heer graaf is, alvorens te sterven, Jack en mij gedachtig geweest.’

‘t Is wel tijd,’ spotte Aaght. ‘En wat hebt gij nu gekregen?’

‘Is het woord van mijn meester, in het laatste uur zijns levens uitgesproken, is de aanbeveling bij Zijne Hoogwaarde den Bisschop van Atrecht niet voldoende?’

Dezulken breken hun woord niet.’

‘Één vogel in de hand is beter dan tien in de lucht!’ liet Aaght er lachend op volgen.

‘En wat waarde heeft dit alles bij het goede woord, dat hij tot mij gesproken heeft! De edele graaf heeft naar Jack gevraagd, en dat is mij genoeg.’

Aaght lachte.

Barend was verontwaardigd over de woorden der hebzuchtige vrouw en hoe vol het hart dan ook ware, om over de treffende plechtigheid, welke hij had bijgewoond, te spreken, toch was hij nu dwars en wilde niets - neen, niets vertellen.

De oude man ging naar het valkenhok, waar Jack nog altijd diep in zijn pluimkraag gedoken zat en witte schellen over zijne oogen vallen liet.

Barend zette zich voor het hok neêr en sprak met Jack, die soms flauw, zeer flauw de oogen opende; hij sprak met den vogel of deze een kind ware, en de oude deed dit zoo vleiend, dat de herten aan het ijzeren hek kwamen staan kijken; dat de hazewinden den kop op Barend's knie

kwamen leggen en de brakken naast hem voor de kooi gingen zitten.

De valkenier greep eene gepluimde kap, die even als de zwaar leêren handschoen en de veters aan den muur hing.

Toen de oude jager dit alles aan Jack toonde, deed deze welhaast de oogen wijd open, rekte den hals en sloeg met de vleugels.

Nu deed Barend hem de veters aan, zette hem los de gepluimde kap, als een sieraad op den kop, trok den handschoen aan en zette den vogel op de vuist - en ziet! er kwam leven in het arme dier.

De valk scheen, even als zijn meester, in volle wapenrusting, omringd van zijne vrienden, jagers als hij, te willen sterven.

De avond viel; de ondergaande winterzon wierp een flauwen gloed over het sneeuwveld.

De klokken der kerken en kloosters van Brussel klonken en vormden, niet alleen door hare verschillende tonen, maar ook door hare min of meer verre afgelegenheid, een wonderlijke en indrukwekkende harmonie.

Graaf Maximiliaan was niet meer.

Barend was alleen, alleen in de *Valkerij*. Vrouw en kinderen had hij nooit gekend; de valken waren zijne kinderen geworden.

Het valkenhuis was gesloten, de nacht viel neêr, de wind stak op, deed de toppen van het hooge geboomte loeien en de sneeuw stobberde weêr door de tuinen van het grafelijk huis en kroop, geholpen door den wind, immer hooger tegen deur en venster op.

Den volgenden dag bleef de kleine woning nog gesloten en Aaght, de moeial, ging er langs zonder er acht op te slaan; want ze dacht dat de oude in het kasteel was.

Ook des avonds was het huis gesloten, en ware het Aaght in het oog gevallen dat er geen inprentsels van voeten in de sneeuw stonden, zij zou zich overtuigd hebben

dat Barend of niet was teruggekeerd, of het huis niet verlaten had.

Maar 's nachts huilden en blaften de honden zoo akelig, dat Aaght aan de booze hand geloofde.

Vandaar dat zij den weg langs het valkenhuis, zelfs bij dag, ontweek.

Vier dagen nadat het lijk van graaf Maximiliaan in den grafkelder was bijgezet, stapten twee personen, met elkander sprekend, over het weinig gebaande voetpad dat naar de *Valkerij* geleidde.

Een dezer droeg de purperen kleeding des Bisschops en het gouden kruis met gouden ketting op de borst: het was de Bisschop van Atrecht.

De andere was in een pelsjas gewikkeld en als hij het hoofd oplichtte, hetwelk hij ten gevolge der moeilijkheid van den weg gebogen hield, herkende men Andreas Vesalus.

‘Gij kent den weg naar de *Valkerij*, heer Vesalus?’ vroeg de Bisschop.

‘Gewis wel; Uw Hoogerwaarde moet wel weten dat mij de jacht als een aangename uitspanning voorkomt, en ik meer dan eens met wijlen den graaf van Buren den valk ging werpen.’

‘Rechts af.’

‘Ik zie dat uwe aanduiding juist is. Ik meen de *Valkerij* ginds te zien.’

‘Juist zoo.’

De twee bezoekers hielden voor de deur van het gebouw stil.

‘Ik geloof, Hoogerwaarde, dat onze wandel- of beter gezegd onze baadpartij te vergeefs is geweest!’ ving de geneesheer des keizers aan.

‘Hoe zoo?’

‘Merkt Uw Hoogerwaarde niet, dat de sneeuw is opgehoopt en geen enkel voetstap aanduidt dat Barend

zijn huis verlaten heeft, of hetzelfde is binnen getreden?’

‘Inderdaad. Wij zullen echter kloppen.’

Geen antwoord; niet het minste gedruisch deed zich op. Men klopte nogmaals. Alles bewees dat niemand zich in de woning bevond.

Men was op het punt van terug te keeren, toen Aaght behoedzaam naderde.

‘Is Barend de valkenier heen gegaan?’ vroeg de Bisschop.

De knieën der oude vrouw knikten, en zij schepte moed toen zij het geestelijke kleed herkende. Indien de booze hand op de *Valkerij* gelegd is,... zoo dacht zij.

‘Neen, hij moet thuis zijn, eerwaarde heer! Trek het venster maar open....’

Aaght stond nog altijd op behoorlijken afstand.

Vesalus naderde inderdaad het kleine venster, zette de vingers tusschen eene spleet en, na een krachtigen ruk, kraakte de sluitblind en ging open.

De twee personen loerden binnen en zagen eenen persoon, met den rug naar het venster gekeerd, voor den haard zitten.

Men tikte op het vensterglas, doch de persoon bewoog zich niet.

Aaght had nu haren man, den jager, geroepen, en deze deed de deur onder een paar bijlslagen neêrvallen.

Vesalus sprong binnen; de Bisschop volgde: aan het uitgedoofde vuur, waarin geen vonk meer glinsterde, zat Barend in den ouden leuningstoel; aan zijne rechterhand droeg hij nog den zwaren leêren handschoen en op deze zat Jack, met de gepluimde kap op den kop. Beiden, Barend en Jack, waren dood....

‘Wij komen te laat, Hoogerwaarde! De valkenier en de valk hebben den meester niet willen overleven!’

‘En het schijnt dat ze, evenals de meester, in volle prachtkleedij hebben willen sterven!’ voegde de Bisschop er bij.

‘Treffend!’ mompelde Vesalus. ‘De oude man scheen verre van rijk te zijn, te oordeelen naar hetgeen hem omringt.’

‘Hij was zeer arm!’ waagde de jager te zeggen.

‘Hij was slecht betaald!’ zeide Aaght, zonder het uitwerksel dezer woorden te berekenen en zelfs deed zij dit niet, toen de jager haar een hevigen en bestraffenden stoot met den elleboog toebrecht.

‘Zoo gaat het, heer Vesalus!’ zeide de Bisschop, bij het verlaten der *Valkerij*. ‘De grooten, door de woeling des levens meêgesleept, vergeten niet zelden den mindere die hun dienst bewees, en als een verdienstelijk man, die den lande nuttig was, soms van honger en ellende gestorven is, richt men hem jaren daarna een marmeren gedenkteeken op, alsof dit de vergetelheid en de ellende, door hem ondergaan, vergoeden kon.’

Vesalus knikte en antwoordde:

‘Dat is de waarheid.’

De beroemde man wist op dat oogenblik niet dat hij het lot van Barend, hetwelk hij te laat gekend had, zou ondergaan; dat hij eenige jaren later op vreemde kust schipbreuk lijden, en vergeten, van honger en ellende omkomen zou!

1868.

Mijn vriend de schilder.⁽¹⁾

Laat ons dien trap opklimmen. Wij bereiken eene eerste verdieping. Hooger! Wij bereiken de tweede. Hooger! Wij bereiken de derde.... Hooger! ... Eindelijk.... 't Is schemer-avond. Een flauw, nevelachtig licht valt op den zolder, en wij stooten hier of daar tegen een vooruitstekenden balk, tegen eene plank of iets anders. Een enkel blauw oog hindert u immers niet, lezer?

Wij zijn eene kleine torenhoogte boven de aardsche ijdelheid verheven; de geveltoppen zijn beneden ons, de ruime luchtzee omringt ons en de vogelen, die in de verte nog door de blauwe vlakte drijven, zijn als het ware schepen, door de golven heen en weêr geslingerd.

Wij kloppen op eene deur.... Niemand? zegt ge, met ingehouden adem luisterend. Toch wel: treed binnen. Gij bevindt u in een niet groot vertrek, dat zijn licht van boven en hoog in den gevel ontvangt. 't Is hier minder donker

(1) Vooreerst verschenen in Muzenalmanak, 1863.

dan in dat hetwelk wij zoo even verlaten hebben. Het komt omdat eene flauwe maan, die evenwel al weinig meer glans geeft dan eene blikken schotel, juist achter de wolk komt uitpiepen.

Beef niet, zwijg en zie rond:

't Schijnt wel dat wij ons in eene spookkamer bevinden. Alles leeft en beweegt zich hier. Zie daar witte, doodwitte figuren - wit alsof zij in een doodlaken gehuld waren; ze schijnen u te wenken, toe te knikken, en sommigen steken hare witte armen naar u uit. Zouden het wellicht ontsnapt aan het graf zijn, die zich aan de levenden willen vastklampen, om niet meer naar hunne vervelende eenzaamheid terug te keeren?

Daar staat een doodshoofd met groote opengespalkte oogen, dat in de schemering grijnslacht, misschien omdat het geraamte, ginds aan den muur geklonken, te vergeefs naar zijn schouderversiersel zoekt. Verder hangt een harnas, een helm met roode veder, een speer, deels bedekt door een rooden mantel. Gij denkt misschien aan Stolberg's ballade 'De Boetelinge', aan het vunzig hol waarin de wulpsche gravin gedoemd was te leven, in gezelschap van het geraamte zonder hoofd van den wapenknaap, met wien zij zich vergeten had.

Toch niet! De zetels en rustbanken zijn met rood overtrokken; de tafel heeft een rood kleed. Daarop schittert een mes tusschen witte, afgesneden neuzen, ooren en zelfs koppen, oude boeken, stapels papier en koperen passers. Van tijd tot tijd krast en griezelt dat alles, alsof die voorwerpen leven en zich koortsachtig bewegen gelijk het lange gras op het kerkhof.

Ge wilt heengaan? Blijf, gij zijt onder mijne hoede en veilig. Aan de eene zijde staat een lang en van binnen brandend manspersoon, met eene in de maan glimmende koperen slaapmuts op. Ik zie dat hij van binnen brandt, omdat het vuur door de naden en bersten van zijn kleed

glinstert. Warm moet hij het zeker hebben, daarom laat hij ook een dof en eentonig gegrom hooren.

Zie verder rond:

Langs de wanden, maar nevelachtiger, zijn nog andere wezens: 't zijn schoone, droomende of dansende nymphen; 't zijn wenkende vrouwen, heiligen en geleerden - 't zijn figuren, soms aan de wonderlijke bekoring van St Antonius ontleend. Maar deze laatste? Schijnt afwezig, even als zijn onafscheidelijke kameraad; want die zwarte onbeweeglijke massa, welke daar, in dien ouden leuningstoel, is opgehoopt, kan toch de heilige niet zijn. Laat ons eens onderzoeken!

Vooreerst zien wij niets dan een zwarten mantel, zorgvuldig toegeslagen en de breede kraag hoog, zeer hoog opgetrokken. Op den top ziet ge wel iets van een hoed, maar niets zou u verraden, dat in het geheel een menschelijk wezen verborgen zit, indien van voren, uit de spleet van den kraag, niet een zwarte, dikke en zich soms bewegende baard te voorschijn kwam, die, regelmatig als een horlogiewerk, een blauwen rook uitblaast, terwijl alsdan op dat oogenblik een gloeiende ster op den teen van den zwarten man komt dansen.

De doodsche stilte wordt in de kamer door niets gestoord, tenzij door het vervelend gegons van den van binnen brandenden kerel; het gegriezel van het een of ander voorwerp, en somtijds een gebrom dat u, indien gij op een schoonen zomeravond met uw liefje in een bosch wandeldet, aan het gekir van de tortel zou doen droomen; maar dat u hier, in deze kamer, aan het spinnen eener onmisbare tooverkat of aan het geluid van den spokenden nachtuil moet doen denken.

De baard heeft zich bewogen; hij heeft zelfs iets gemompeld.

‘Koud?’ zegt hij.

‘Om de dooden in hun graf te doen beven!’

‘Sneeuw?’

‘Een doodlaken van twee voet dik!’

‘Brrr!’ en de gestalte vervalt weêr in diep stilzwijgen en dampt weêr rustig voort.

Wat wil, wat doet dat akelig mensch?

Ja, lezer, dat zou moeilijk om te raden zijn. Ik heb hem op alle uren van den dag en den avond bezocht. Nu vond ik hem bezig met kloppen, hameren en schaven, ieverig als een St Joseph, en dit met denzelfden ernst als ik hem kort daarna in een zwaar en machtig perkamenten boek verdiept vond. Ik heb hem met denzelfden ernst een knoop aan zijn broek zien naaien, als ik hem onmiddellijk daarna de zangen van Pretarca en Dante zag beluisteren. Ik heb hem verrast, zwijgend en immer met den allergrootsten iever twee muizen in eene doorschijnende flesch bespiedend, als hij later, met eene nauwgezetheid om een Dodonaeus te beschamen, over zijne bloemen gebogen stond.

Ik heb hem het geraamte en het afgeslagen hoofd, ernstig als een Vesalus, zien ontleden, draaien, wentelen en keeren en hem daarna, even ernstig, zijn Duitsche pijp zien stoppen en den damp wegblazen. Ik heb hem zoo ernstig zien plakken, stijfselen en lijmen als hij kort daarna, gelijk een Copernicus, hemelteekens en lijnen op den muur schreef, en gisteren - doch, lezer, dat zij u in het oor gefluisterd - verraste ik hem, toen hij zoo ernstig bezig was met het baleinen geraamte van een ouden paraplu te overtrekken, als ik hem een uur nadien bezig vond met de schoonheidsvormen in een Raphaël of een Michel-Angelo na te gaan.

Geloof mij echter, mijn vriend is zoo min timmerman als kleêrmaker, muizentemmer, behanger of parapluemaker!

Ik zet mij op de leuning van een rooden armstoel neêr. In de schemering, en nu de blikken schotel, ginds aan den hemel, ietwat mijn gezicht bestraalt, moet ik, lezer, in uw oog wel iets van Mephistopheles weg hebben - men

beweert het zelfs soms in het volle daglicht! - en in dat geval zou de zwarte gestalte wel voor den denkenden doctor Faust kunnen doorgaan?

Waarom niet?

Inderdaad, dat ineengedoken wezen zoekt, ongeveer als de Duitsche geleerde, de eeuwige jeugd, en is het dan wel verwonderlijk, dat hij dus door al die fantastische figuren omringd is en zich verre boven de prozaïsche wereld, verre van het gewoel der menschen, genesteld heeft! Hij heeft gelezen, gedacht en gewerkt; hij heeft hoofd en hart doorploegd om er den graankorrel van wetenschap en gevoel te doen ontkiemen; hij heeft in afzondering gedroomd, gedweept, geloofd, gehoopt, en getwijfeld of hij wel ooit tot zijn doelwit geraken zou.

't Is een ongelukkig *idée fixe!*' zult ge misschien zeggen. Neen, vinden zal hij die eeuwige jeugd; ik heb ze hem voorspeld, toegezegd, en hem meer dan eens uit zijn ijselijken twijfel opgebeurd. Gij ziet, lezers, dat ik wel zijn Mephistopheles, doch in het goede, ben! 't Is niet om dat moeilijke raadsel op te lossen dat hij hamerde, timmerde, lijmde, naaide en paraplues maakte - neen, dat was louter uitspanning, zoo als ik soms droom, dat ik een groot dichter ben - maar wel daarom verdiept hij zich in de folianten, in de ontleding van bloemen en geraamten, in de studie der vormen van al die wonderlijke wezens welke zijn vertrek bevolken; de witte spoken, gelijk de dartele vrouwen, zijn als zoovele fantastische helpers om het levenselixir voor hem te doen filtreren.

Reeds vele droppels van dat kostbaar vocht zijn in den gouden beker gevallen, en als de denkende man eens oud en onder het centenaarsgewicht der jaren zal zijn gekromd, als wij reeds lang zullen vergeten en onze asch zal verstrooid zijn - zij, die nu wellicht om die eenzaamheid: om die rust, om dat zwoegen en heimelijk hoofdbreken glimlachen en middelerwijl zich met rozen kronen in de feestzaal

- zal hij den ouden man afschudden, en met meer begoocheling dan nu, eeuwig jong en frisch, tusschen de nageslachten rondwandelen.

Eens schreef ik op den muur:

Vois d'un oeil de pitié la vulgaire jeunesse,
 Brillante de beauté, s'enivrant de plaisir!
 Quand elle aura tari la coupe enchanteresse,
 Que restera-t-il d'elle? A peine un souvenir,
 Le tombeau qui l'attend l'engloutit tout entière.
 Un silence éternel succède à ses amours;
 Mais les siècles....

En ditmaal deed de ingedoken gestalte een neus en twee schitterende oogen uit den kraag van den jas te voorschijn komen, en hij lachte zoo spottend, zoo vernederend voor mij, dat ik de heerlijke verzen afbrak, en, bijna beschaamd, mijn krijt in den zak stak. Nu, de lezer zal oordeelen en tevens het geheim onderscheppen, in welk soort van laboratorium en hoedanig hij zich den zoo lang gezochten levens-elixir kan verschaffen.

Even als Mephistopheles bij de heks, neem ik den pluimbos en zwaai hem gebiedend in het rond. Let op! De muur slijt open, en uw oog ziet nu in de diepte een helder en begoochelend licht! Daar zal eene gansche reeks van schitterende figuren voor u heen drijven en zij zullen u den paraplu en den prozaïschen beenen knoop wel doen vergeten. Die beelden zijn het werk van het fantastisch mannelijk met den grooten baard, die nog altijd zwijgend en onverschillig zijne Duitsche pijp rookt.

Hoed af bij de vertooning!

Daar drijft het eerste tafereel voor: 't is de *Overwintering op Nova-Zembla*. Heemskerk en zijne stoute tochtgenooten zien, na een langen en bangen nacht, onder de sneeuw als begraven, eindelijk - eindelijk den heerlijken dageraad aanbreken. Het hart van vader Tollens, neen,

het hart van ieder Nederlander heeft met fierheid en met een dankbaar gevoel voor die beelden uit Neêrlands zeeroem, geklopt.... maar het Nederlandsche geld heeft er niet voor geklingeld.

Verder:

Daar zijn wij in volle zee. Op die wijde uitgestrektheid dobbert een kleine, ellendige boot, met slecht zeil en krank roer, met afgetobde, zieke en vermagerde zeelieden. Aan het roer staat Heemskerk, altijd moedig, altijd betrouwend, altijd hopen, altijd kalm. 't Is de *Terugkeer van Nova-Zembla*. Droevige terugkeer: zonder lading en zonder schip, vindt gij niet, heer reeder?

Daar verschijnt de figuur van *Willem van Oranje* en zij wordt opgevolgd door *Datheen*, den woelzieken en losbandigen prediker der hervorming, die op de affuit van het kanon de Geuzen aanwakkert tot den strijd tegen Spanje's overheersching. De blonde knaap en de grijsaard met zilveren lokken hebben het wapen aangejord, en overwinnen of sterven, dat zullen zij! - en zonder er behoorlijk en langdradig, onder het drinken van een Schiedammertje en het rooken eener lange pijp, over geredeneerd en nagedacht te hebben.

Zie, daar is *Leiden's ontzet*.

Het volk stroomt buiten de stadspoorten, want 'Brood, brood!' klinkt het in de verte. De burgemeester Van der Werf staat voor u, omringd door zijne getrouwen; maar 't is niet aan hen, noch aan zich zelf - want hij is nog een man van den goeden, ouden stempel - dat hij de zege toeschrijft! Neen 't is aan den 'God van Nederland' - want ieder land eigent zich den Heer toe en houdt Hem voor zich alléén, door een Chineeschen muur omsloten - 't is aan den God van Nederland, dat hij zijne dankbare hulde brengt. Dat tafereel treft u, en geen wonder!

Wend uwe aandacht niet af:

Zie *Hugo Grotius*, den gevallen staatsman, ziek en

uitgeput op eene open kar en een bussel stroo.... Treffend! ... Zie wel toe, lezer, want zoo, in dien toestand, zult gij nooit onze hedendaagsche ministers en diplomaten zien. Verder: de moedige *Smid van Naarden*, met zijn moker den Spanjaard neêrvellende; het schitterend beeld van ouderliefde, *De Jongeling van Westzamen*: - altemaal heerlijke bladzijden uit Nederland's geschiedenis; maar die door een echt speculeerend Hollander, in de tentoonstellingen, met meer onverschilligheid worden voorbij gegaan dan een stapel kaas, een vaatje haring of een mand Goudsche pijpen - terwijl de vreemdeling integendeel die tafereelen zorgvuldig van den muur doet losmaken, en ze verre, over zee, wegvoert, om aan Washington's zonen te leeren wat Nederland's roem is.

Daar stapt Shakespeare's *King Lear*, de gekke, met distels en heibloemen gekroonde koning, recht op u af, en roept u gebiedend toe: *Aye, avery inch a king!* De man vergeet het *Gottes Gnade* zelfs in zijne zinneloosheid niet.

Marino Faliero herinnert u aan de spookachtige geschiedenis der dogen; doch liever is mij de afscheidskus, dien *Romeo*, alvorens het balkon te verlaten, aan zijne *Juliette* geeft. Welk een mysterieuse morgen, na een nog mysterieuser nacht!

Een heerlijk *Bruidje*, met de blanke feestkroon op het hoofd, dat nog een stillen en weemoedigen blik in het kleine kamerke werpt, waar zij zoo lang en zoo maagdelijk gedroomd heeft, en de *Weduwe*, die het smartvol oog tot den Gekruiste opheft, om van Hem een weinig troost in haar lijden te erlangen, boeien uwe aandacht, even als dat *Angelus* onder de sombere gewelven van den ouden toren. Maar stil! in het geheimzinnige licht verschijnt de *Paadje*, vroolijke en hoopvolle schepping, naast zijn somberen tegenhanger, den *Gevangenebewaarder*. De eerste draagt frisch fruit, op eene zilveren schotel naar de jonge, schoone, levenslustige slotvoogdes; de tweede brood en water naar

den armen gevangene, die diep in den slotkelder zucht en lijdt.

Laat ons een oogenblik voor die smeltende tafereelen vertoeven; laat ons een oogenblik die heerlijke ballade nagaan, zoo dichtelijk van opvatting, zoo keurig van uitvoering....

Hoe jammer dat juist een prozaïsche klop op de deur onze mijmering stoort.

Een dandy treedt tamelijk gedruischmakend binnen. Zijn kleeding is elegant, de haren zijn gefriseerd, zijn blik, ik zie het zelfs in de schemering, is vrij, ik zou haast zeggen onbeschaamd - indien dit woord in onze dagen nog bestond en niet door een minder impertinent gezegde oversluierd was geworden; zijn aangezicht is wel wat popperig en ik zou haast denken dat wij met eene vrouw te doen hadden, indien ik den binnentredende niet behendig als modejonker zijn wandelstok zag hanteeren, indien ik de dampende Manilla in den mond niet bespeurd en de rinkelende sporen aan de laarzen niet gehoord had.

De groet van den bezoeker is in 't Fransch, en, ik beken het, zeer gelant; maar in het halfdonker heb ik toch bemerkt, dat hij den neus optrekt voor de plaats waar hij zich bevindt. Ofschoon de altijd zwijgende en rookende baard hem niet kent, zet hij zich vrijmoedig in een der leuningstoelen neêr en, zijn neusnijper opzettende, ziet hij naar de tafereelen, die wij zoo even bewonderden. Mijne wenkbrauwen fronsen zich, nu ik bemerk dat den onbeschaamde een sarcastische glimlach over de lippen loopt, en dat hij even met minachting de schouders ophaalt.

Dan zich omwendend en altijd rookend, eene achtelooze houding aannemende, zegt hij tot mij:

‘Herkennt gij mij niet?’

‘In 't geheel niet?’ is mijn antwoord, altijd op de leuning van den stoel gezeten en met mijn tooverenden pluimbos in de hand.

‘Toch ben ik u niet vreemd!’

Zou die man, dacht ik, mij ooit de haren in de krul gezet of de maat van een overjas genomen hebben? Of wel, heeft hij mij in het koffiehuis welwillend met een vlammetje gediend, en mij met Nieuwjaar een flauwen almanak doen verwisselen tegen een vijffrankstuk? Of wel, zou hij soms een ridder van de el zijn, die mij verleden zomer, in dit of dat magazijn, een kladpapieren broek heeft aangemeten?

‘Neen, in 't geheel ben ik u niet vreemd?’ hervat de elegante bezoeker.

‘Wel mogelijk!’

‘Ge zijt toch wel.... Ja, hoe was die gekke naam ook? ... die daar zoo wat geknutseld hebt onder den naam van? ...’

Ik kreeg al de kleuren van den regenboog. Zou die mijnheer, dacht ik, een van die alwetende critiekers zijn?’

‘Ik ben....,’ zoo hervat hij.

‘Welnu, mijnheer?’ stamel ik.

‘Ik ben de schilderkunst.’

‘Gij zijt - de schilderkunst? Ik hield u voor....’

‘Voor den drommel! mijnheer, 't schijnt dat gij uit de lucht valt!’

‘Voor den drommel! mijnheer of mevrouw....’

‘O, o! ik zie reeds waar de schoen u wringt! Gij hebt mijne kleeding in het oog, man van den ouden stempel! Men heeft u gansch uw leven bij den neus geleid en mij afgebeeld in dat gekke en onhebbelijke costuum der Grieken of in dat der wolkachtige allegoriën. Ik was eene vrouw met naakte armen, half naakte borst, zonder kousen en ten hoogste met een paar sandalen en in een stuk draperie gekleed.’

‘Ja, ik beken dat zoo'n costuum op dat oogenblik wel wat koud zijn zou - mijnheer of mevrouw, zoo als ge verkiest!’

‘Maar,’ zoo gaat de bezoeker voort, zonder op mijne

woorden te letten, misschien omdat zij te dom waren, ‘maar ik heb mij zelf gemoderniseerd. Een zwarte hoed is zeker wel geschikter dan die schrale lauwerkroon, en de voortreffelijke *toupé* van mijne vrlendin, mevrouw de Mode, gewis eleganter en gemakkelijker dan al dat plooi-gefrommel uit het dom verledene. Ik ben uit- en inwendig een kind van onzen tijd geworden; of zou men nog langer durven beweren dat onze eeuw, zoo groot door stoom en electriciteit...’

‘Door ‘t *eau de Lob*, de congressen en de tafeldanserij!’ mompel ik.

‘Dat onze eeuw,’ gaat de bezoeker met eene ongelooflijke radheid van tong voort, ‘geene eigenaardige uitdrukking, geen eigen karakter in de kunst bezit? De oude en versleten denkbeelden moeten wegvallen! Alles krijgt een nieuw leven, een nieuw aanzien, en ik voor mij wil hier niet langer rondflodderen in ‘t costuum, waarin mij mijn baker in de wieg legde; ik wil mij in kleeding en gewoonten op de hoogste plaatsen, waarop de beschaving thans gekomen is!’

‘Maar, met uw verlof, ge zijt toch eene vrouw.... ‘t Ware eigenaardiger geweest dat gij u gecrinoliseerd hadt, en voor ons met gepluimden hoed en boa waart opgetreden.’

‘Verbeeld u de schilderkunst met crinoline, hoed en boa!’ en de bezoeker berst in lachen uit. ‘Daarbij, wie heeft het recht gehad mij onder het vrouwelijk geslacht te rangschikken? Eene domheid van vroeger, en die nu nog bekrachtigd wordt door een ezel van een geleerde, die beweert dat men door eenen *de* of *den* door eene *le* of *la* zonder genade of hooger beroep, tot het een of ander geslacht, tot het mannelijke of tot het vrouwelijke, veroordeeld is. *Parbleu!* ik voor mij ben in onze dagen meer mannelijk dan vrouwelijk. Ik schik mij naar de meerderheid van die, welke mijne kunst beoefenen. Ik ben man... Kan ik u dienen met eene sigaar?’

‘Volgaarne!’

De schilderkunst dampst als een locomotief, hangt meer dan zij zit in den leuningstoel, legt het rechterbeen op de linkerknie en speelt dandineerend met den gouden neusnijper, die met een breed zwart lint aan den hals hangt.

‘En wat denkt nu mijnheer - want 't is wel voortaan dit woord, dat ik bezigen moet - van zijne volgelingen, de kunstenaars?’

‘O, de kunst doet reuzenstappen! De oude voddenkraam valt in duigen. De zoo belachelijke, godsdienstige schildering is reeds in rook verdampt! Die misselijke figuren, uit de gekke legenden geput, hangen ook wel is waar, even als die uit Momustijd, als caricaturen hier en daar, doch de geest daarvan, even als die vervelende historie-schildering, is dood en begraven. De school van natuur en waarheid, die welke de weerspiegeling is van onze gewoonten en vooral van onze verlangens en ons genieten, verschijnt reeds triomfantelijk in onze tentoonstellingen!’

‘Ik begrijp nu reeds wie gij zijt,’ mompel ik nadenkend en nijp mijne lippen vast op elkaër, een stellig bewijs dat ik ten sterkste aan de orthodoxie van de partij, tegenover welke ik mij bevind, begin te twijfelen.

‘Bijval hebben,’ gaat de spreker voort, dat is de groote wet voor de kunstenaars in onzen tijd. Al die gekke, vermoeiende en door niemand begrepen denkbeelden - zelfs niet begrepen door die welke ze vooruit zetten - over wijsbegeerte, en de betrekking der kunst tot deze; al dat verward geratel over hooger geestes-leven en ideaal, hebben opgehouden in de congressen, waar het toppunt van geleerdheid niet zelden is, dat men elkaër niet meer verstaat! Het problema is opgelost! Hoe valt men het beste in den smaak van het publiek? Met niet langer de driften, zoo eigen aan den mensch, te verdooven, te versmachten onder het huichelend masker der zedelijkheid; maar haar integendeel haar wettig deel in de kunst toe te

kennen en daardoor natuurlijke schoonheden te doen ontstaan, welke men ongelijk had tot nu toe te verbergen!’

Ik stoor den spreker in zijne onstuimige vaart niet, maar laat hem zijn systema ongehinderd ontwikkelen.

‘Waarom,’ draaft de apostel van het materialismus voort, ‘waarom bij voorbeeld een sluier over de schoonheden der vrouw geworpen, dewijl het publiek zich in het beschouwen dier schoonheid verlustigt? Men spreekt van poëzie, maar ligt de poëzie dan in de onbestaanbaarheid? Is zij enkel en alleen vervat in het scheppen van figuren, welke niet van vleesch en bloed zijn? Anderen mijner volgelingen zoeken de waarheid in ruwe steenkappers; nog anderen, maar die loopen nog eenigermate aan den leiband der oude kindermeid, kopieëren letterlijk de figuren der vroegere meesters, tot zelfs hunne gebreken, maar allen zijn het eens te erkennen, dat de stoffelijkheid moet verheerlijkt, dat de geest met geene onbegrepenen concepten moet afgebeeld worden, en dat de tijd der monsterachtige visioenen, gevleugelde seraphijntjens en lichamelijke voorstellingen van godheden voorbij is.’

‘Men vindt overal poëzie; de wijze van opvatting zegt alles....’

‘Opvatting? copieëren wilt gij zeggen; de natuur nemen zooals zij is. Waarom dat idealiseeren? Dat voert ons terug naar den mystieken tijd, naar dien der legenden en sprookjes van Blauwenbaard en Moeder de Gans. Vandaag idealiseert men een neus, morgen een oor; dan plaatst men zijne figuur in een onbegrijpelijk licht, en men omgeeft het met nog onbegrijpelijker accessoires. Voeg er vervolgens een paar vleugels bij, en de kunst wordt weêr in de sfeer van domheid en bijgeloof, van zinsbestrijding en driften-verdooving teruggeslingerd. Laat den neus neus, het oor oor. Het gebrekkige ook heeft zijne schoonheid.’

‘En de vorm?’

‘Gekheid! vorm is altijd schoon, het wanstaltige is h e

natuurlijkste. Kleur? ja, geef kleur; dat spreekt tot de zinnen, dat verheft, dat verlevendigt het beeld. Perspectief? Niet te veel. Waarom zich zoo veel bekommerd om eenige nietige bijzonderheden? *Aspect! aspect!*'

'Wat leutert men dan toch van die eeuwige regels van het schoone?'

'Domheid! die klassieke studiën leiden tot niets meer. Een schilder die zijne kleur weet te mengen, is kunstenaar. Sommigen, misschien gij wel, mijnheer, zult roepen dat hij geen kunstenaar, maar enkel een copist is. Heerlijk, heerlijk! Maar ga eens zien welke schilderijen in de tentoonstellingen de cocarde van verkoop dragen. Zie eens welke kunstenaars het meest gevierd en bewierookt worden in de dagbladen, wie het gemakkelijkst den titel van meester bekomt, in wiens knoopsgat het ridderlintjes regent en wien het gelukt, krachtens een beschreven perkament, zijn gemeen volksbloed tot adelijk bloed te doen filtreeren.'

'De kap maakt den monnik niet!'

'Dwaasheid! het uiterlijke doet veel, zoo niet alles in de wereld. Men vraagt niet meer: Heeft hij talent? als men een regenboog van kleuren in zijn knoopsgat ziet; men zegt: Hij moet talent hebben. En wat is dat hier voor een smachthol? De schilder van onzen tijd moet een salon bezitten met divans, sofa's en spiegels; terwijl fleuretten, sabels, pistolen, de guitare of de piano de muren versieren, liggen bevallige vrouwen op zijne rustbanken de cigarette te rooken! Dan nog moet hij geen ganschen dag voor zijn schilder-ezel gekluisterd zitten ten hoogste werkt hij een vierde dag; het tweede vierde brengt hij door met in de antichambres der groote invloedrijke personen en ministers, tapijten te verslijten; gedurende een ander vierde moet hij zich met de publiciteit bezig houden, dat is zijn hof maken bij de koningin van den dag, en den diplomaat spelen bij zijne vrienden, om te zien of deze hem nergens den voet lichten en of hij dien aan hen nergens lichten kan.'

‘Kwakzalverij!’

‘Vooroordeel, vriend! *Vox populi, vox Dei*, zegt een oud versleten spreekwoord, hetgeen ik vertaal door de woorden: Wat het volk verheerlijkt is goed verheerlijkt!’

‘Mag ik ook eens een enkel woord in het midden brengen?’

‘Spreek, man van den ouden eed!’ pocht de bezoeker op hoogen toon, en ontsteekt eene nieuwe manilla.

‘Uwe volgelingen zijn niet dan kruipende hovelingen. Zij hebben niet één meester, zooals men den vroegeren kunstenaars verweet, namelijk de geestelijkheid, voor wier godsdienstige gestichten zij bijna uitsluitend gewijde onderwerpen maalden, maar zij hebben er voor het minste drie. Vooreerst den kruidenier, en daarom versta ik den eersten koffiezakplakker den beste; dan den grootsten dwingeland die men vinden kan, den dagbladschrijver, en eindelijk al wat een galon op het kleed draagt, van den schoenpoetser des ministers of diplomaat, tot den minister en diplomaat zelve. Al wat zij hebben is een zwakte in de ruggegraat, die hun een tuimelaar in het paardenspel zou benijden.’

De schilderkunst heft de schouders op.

‘In poëzie,’ ga ik voort, ‘zijn zij onmachtig en daarom juist verachten zij de poëzie; aan den schoonheidsvorm zijn zij vreemd - en daarom roepen zij *Racca* tegen de eeuwige regels van het schoone. Het zijn, ik herhaal het, machtellozen, die daarom willen ontkennen dat er eene macht bestaat. Wat zij kunst noemen is het negatieve van de kunst... Ik ben realist, maar ik wil de natuur voorgesteld zien. altijd strevend naar het schoone.’

‘Dat volgens u het negatieve der natuur is!’

‘Neen, het bevestigende der natuur. Ik vraag dat de kunstenaar door een denkbeeld bezielde worde; dat hij dit denkbeeld uitdrukke met helderheid en met dien glans der edelheid overgoten, welke de wanstaltigheden der natuur verbergt, zonder aan de waarheid te kort te doen. Ik wil

niet dat hij copiëere, maar zelf sceppe - dat is het kenmerk van den waarachtigen kunstenaar. Dat hij zijn onderwerp putte uit de geschiedenis of uit het dagelijksche leven, maar dat nooit de uitdrukking zijner gedachte mank ga aan het triviale.’

‘Wat gij het triviale noemt is de waarheid, en het volk wil en bewondert haar!’

‘Ja, het volk bewondert uwe natuur, maar in plaats van het publiek te verheffen, vernedert gij het; gij verbastert zijnen smaak, omdat gij het in zijne neigingen volgt, en die neigingen streven altoos bij de massa, meer tot dalen dan tot opstijgen; uwe volgelingen beheerschen het publiek niet, maar het publiek beheerscht hen. In plaats van zijne leiders, zijn zij zijne onderdanen. De kunstenaar heeft eene hoogere roeping, niet van *antichambre* bij de ministers te maken, om er onderscheiding en gunsten af te bedelen; integendeel, hij laat zich bedelen.’

‘De omgekeerde wereld!’

‘Overigens, zal de kunstenaar omdat hij geen enkel stuk lint bezit, er minder groot kunstenaar om zijn? Waren Appelles, Homerus, Virgilius; waren Dante, Petrarca, Vondel of Rembrandt ridders van dezen of genen koninklijken Olifant of hertogelijken Valk, en zullen de namen van al die lintverslinders, welke nu dezen koning Yvetot, dan genen hertog, met zooveel onderdanen als er paardenvliegen om zijnen rosinant brommen, weten te misleiden, met door een palm lint te ontfutselen, juist daarom langer leven? Ik vereer de onderscheiding op de borst van den wezenlijken kunstenaar; maar het verhoogt nooit in het oog van den helderziende, de waarachtige verdienste.’

‘Ik, ik, de kunst! ...’

‘Och, mijn beste jongen, gij zijt de kunst niet. Gij zijt een bastaard of een ingedrongene, die te machteloos is om te begrijpen wat kunst is, ik herhaal het; die u een bijzonderen stempel wil geven, met het door u onbegrepene

te loochenen. Niets gemakkelijker dan de loochening, en het publiek dat zich gaarne aan machtspreuken en aan verandering hecht, juicht u toe. Gij zegt eene nieuwe school te zijn: gij zijt enkel en altijd de oude onmacht, die onder verschillende vormen terugkeert. Voor eenige jaren waart gij de gepruikte Werther, die in den maneschijn en tusschen tuinen als fluweel zoo effen geschoren, eene ongevoelde teêrhartigheid aan den dag legdet; later verscheent gij voor ons onder de waterachtige en ziellooze figuren *à la Pompadour*; toen weêr vervielt gij in het *canaille*; onder het kleppen met de prozaïsche bierkan en het dampen der pijp verlustigdet gij u in het kaart- en damspel. Nu hebben sommigen van uwe volgelingen de triviale en zinnelijke natuur gekozen, nog anderen copieëren slaafs de dikwijls misselijke figuren uit de kindsheid der school - maar altijd zijt gij de gedachteloosheid; nergens verschijnt gij met eene verhevene strekking. Onder den naam van realismus beweert gij nu eene nieuwe school te hebben daargesteld, hoewel velen, en lang voor u, en beter dan gij, realisten waren; want de ouden der Vlaamsche en Hollandsche school streefden nog, in al de gewoonheid hunner opvatting, naar vorm en kleur. Gij zijt nu niets dan eene gekleurde modeprent, die morgen weêr veranderen zal.'

Ik predik alleen; de schildergodin is heengegaan, en ik hoor haar, beneden aan den trap, nog met mijne domheid lachen.

De man met den baard heeft zich met ons gesprek niet bemoeid; hij heeft er misschien niet eens naar geluisterd. Hij toch zal geene rekening geven, zoo als ik vooral, over ijdel gepraat. Zijn stelsel staat onwankelbaar, en aan de nieuwe mode offert hij niet; want er staat geschreven: 'gij zult geene valsche goden dienen.'

Onder het groene scherm der lamp schittert nu een helder licht; maar het straalt alleen op het papier, waarop

de kunstenaar, schijnbaar achteloos, met zijn potlood krabbelt. Er heerscht eene doodsche rust in het *atelier*; de fantastische figuren aan de wanden hebben andere uitdrukkingen gekregen, ik zou haast zeggen iets welwillender, toegenegener. Mij dunkt dat het doodshoofd zijne holle oogen op het papier gevestigd houdt, dat de witte geesten, boven ons op den witten balk geleund, de krabbelingen nagaan, en dat de vrouwenbeelden op den muur, als om strijd het hoofd vooruitsteken om den eenzamen denker te bespieden.

Zwijgend zit de man met den baard te droomen, te denken; hij volgt den eeuwig waren stelregel, dien hij zelf eens boven zijne deur geschreven heeft: ‘Verzint eer gij begint.’ Nu krijgen zijne gedachten vorm. Allengs verschijnt er uit die krabbeling een nog, voor den oningewijde, verward geheel - een tafereel uit de vaderlandsche geschiedenis. Morgen zullen er kleuren op het doek tintelen: eerste vonken, die een schitterenden dageraad voorspellen, en als de nieuwe zon uit den chaos zal zijn te voorschijn getreden, zal het hart van den mensch, die naar een hooger geestesleven streeft, jubelen, zingen, tokken van reine vreugde en wellust!

De wonderlijke Faust, van wien ik u in den aanvang sprak, zal nieuwe druppelen van zijn elixir gefiltreerd hebben, die hem de eeuwige lente, door den kunstenaar gedroomd, zullen geven.

Domheid! domheid! zal de broekdragende godin schreeuwen; maar toch zal de man met den hoogen kraag, zoo min zijn *atelier* in een salon herscheppen, als hij zal nalaten zich in de werken der groote meesters te verdiepen, en zijn hart een reinen wellust te geven in het doorgronden van het eeuwige schoone. Hij zal zoo min *antichambre* gaan maken bij de machtigen, die den tooverstaf bezitten om geld uit de schatkist te doen stroomen, gelijk Mozes water uit de steenrots, als dat hij den kronkelweg zal

opsporen, die naar de koningen van den dag, naar degenen leidt, die de trompet der faam in pacht hebben. Gij zult hem misschien in die studievolle eenzaamheid nog, even als ik, eens bezig vinden met eene uitspanning te zoeken in te schaven, te hameren, in het verzorgen zijner bloemen en zijner muizen, en wie weet.... Maar, neen! het overtrekken eener parapluë, als men juist geen parapluemaker is, onderneemt men maar eens in het leven.

Lezer, waarom neemt gij dat krijt op? Gij wilt misschien de verzen voltooien? Laat dat zoo, de man houdt niet van dat alles: men dampst hem straffeloos den Kentucky onder den neus, maar geen wierook; die is, volgens hem, alleen voor de goden bestemd, en ik vrees dat mijne bladzijde, in onze vijftien-jarige vriendschap, reeds gelijk de steen zal zijn, die door de hand van den straatbengel in de klare en gedruischmakende beek geworpen wordt.... Gelukkig, ik weet ook, na een oogenblik troebel water, wordt zij weer helder en doorschijnend even als vroeger.

Laat ons nu stil den trap afsukkelen; gij weet nu hoe, zonder alchimist te zijn, druppel voor druppel, de elixir verkregen wordt, die ons hier eeuwig doet leven, en dat hij niet verkocht wordt in het koffiehuis of in de sociëteit, al pronkt daar dan ook dezelfde naam op een bataillon flesschen met gouden etiketten.

1860.

Sneeuwballen.

Bijschrift voor eene Schilderij van Jan Ruyten.

't Is een lief tafereeltje, een wintertje.

De sneeuw ligt als een dons op de geveltoppen en daken; het ijs bevoert de schilderachtige gracht; de hemel is grauw en koud.

Men huivert voor die schilderij, al zijn wij dan ook in den stikheeten zomer; er waait een koude scherpe wind uit dien winter u tegen; maar 't doet de jeugd verlangen naar schaats- en slibberbaan.

De oogen van den knaap flikkeren, en hij droomt aan het oogenblik dat hij op schaatsen, onder den boog der brug zal doorijlen; hoe hij daar op den kant, sneeuwkoningen zal bouwen en den voorbijganger eens heimelijk den sneeuwbal in den nek werpen.

De knaap is de beste criticus: 't moet waar zijn wat de schilder heeft voortgebracht.

't Is zoo heerlijk, zoo onbegrijpelijk schoon, dat tooveren met het penseel.

* * *

Geestig is het tafereel gestoffeerd.

Wat is hij uitmuntend getypeerd, die stumpert, met zijn kort geschoren haar, zijn bollig rood gezicht, en wiens neuspunt nu den schijn heeft eene groote, rijpe, blauwe druif te zijn.

Wat is hij goed toegetakeld, die arme Wannes, met zijne opgeslagen broekspijpen, om deze niet te veel te bekleuteren; met den grooten, katoenen regenscherm - een familiedak - onder den arm en dan zijn aardig wammes, waarvan de koperen knoppen hem gedurig wat hooger op den rug schijnen te kruipen!

Bibberen van koude doet hij wel, maar warm klopt hem het hart voor het blozende, ronde, lachende melkboerinneke - het lieve Truïke, dat zoo los de armen in de zijde zet en zoo schelmsch lacht als ze den sukkelaar ziet.

De liefde zit hem diep in het hart, en hij zal 't wagen, dat aardig Truïke eens even op te houden, wat over regen en zonneschijn te spreken, en haar doen verstaan, dat....

Aan zich-zelfen heeft de knaap het ook reeds duizenden malen verteld, misschien ook wel aan het vaalbonte kalf zijns meesters; misschien hebben de bloemen en de vogels reeds meer dan eens zijne minneklacht afgeluisterd - maar Truïke zal, helaas! de laatste zijn die het weten zal.

En zij had juist de eerste moeten zijn, die het te weten kwam....

* * *

Straatjongens, kleine kwelduivels, stoorders van onze rust, ons vermaak, wie geeft u toch al de helsche streken in, om ons te plagen, te sarren, het leven te verbitteren; wie doet u zoo boosaardig vernielen wat wij met moeite opbouwen!

Slingerapen!

Doch neen, ik heb die kleine plaaggeesten toch lief, ik bewonder hun klauteren in de boomen, hun rennen en loopen, hun tuimelen en rollen; hun schelmsche oogen, naïve gezegden, hun gedurig en met een zoo taai geduld beraamd kattedekwaad.

Daarbij waart gij, was ik, lezer, niet even als zij?

Gelukkige, gouden kindertijd!

Laat ze met dat heksenkwaad voortgaan en denk wat uit het midden dier woelige jeugd reeds opgroeide.

Ziet den Vlissinger touwslagersjongen, Neêrlands zeeroem ten toppunt voeren; ziet den wilden molenaarsknaap onnavolgbare kleuren tooveren; ziet den jongen van Abcoude, die de gouden dagen der poëzie herleven deed; ziet den Amsterdamschen weesjongen, die zijn leven gaf voor de vlag van zijn Vaderland!

Vergeeft den aardkluit in den zomer, den sneeuwbal in den winter!

* * *

Zoo edelmoedig is Wannes niet.

Juist toen de knaap in 'fluweelen woordekens' de zoo lang gebroeide declaratie ter wereld gaat brengen, vliegt er den stumpert een overgrooten sneeuwbal in den nek, en er stijgt een jukelkreet uit de straatbende op.

De declaratie wordt weêr naar binnen, een scherpe kreet naar buiten gejaagd, en de heerlijkste illusiën van Wannes - eene kleine hoeve, twee of drie bonte koeien, een wagentje met een schimmel er voor - vlogen heen, gelijk de sneeuwbal uit-een stoof.

* * *

Een sneeuwbal maakt een wonderlijk effect.

't Is zoo met allerhande sneeuwballen, die men in het leven bekommt.

Ik heb dikwijls als knaap den sneeuwbal gevoeld, en ik telde de pijn altijd oneindig minder dan de vernedering.

Ja, hij doet het geraakte deel tintelen; hij doet vuurvonken en sterren voor onze oogen schieten; maar erger dan dat - men lacht!

De knaap voelt zich geen... man meer, want hij heeft het onderspit gedolven, en de uiteen stuivende sneeuw heeft hem een gek aanzien gegeven.

De straatbende lacht schaterend, de gooier, als hij het hart niet op de rechte plaats heeft, lacht schelmsch en verbergt zich achter zijnen makker, zoo als die daar, welke Wannes in zijne vrijaadje stoort.

Ook de oude heer, die ginds in het schoone huis, achter het vensterglas, zijne pijp rookt in het kinderwoelen naziet, lacht bij den welgemikten worp.

't Is eene herinnering uit vroegere - lang vervlogen dagen.

En als Wannes met een bedrukt gezicht, weenend van pijn en ontgoocheld door den boozen lach van Truïke, binnentreedt om den ouden heer de vette gans, van wege zijnen meester te brengen, spreekt de grijsaard over den sneeuwbal.

* * *

Wannes, de grooten der aarde zijn niet gelukkiger dan gij; zij ook hebben hunne sneeuwballen: 't is een kruisvuur van sneeuwballen heel het leven door.

Als Wannes III, de rijke en machtige buurman, de weelderige kasteelheer, het lachende Truïke⁽¹⁾ zou willen annexeeren, kneedt broêr John Bull, die altijd achter dezen of genen hoek verborgen zit, reeds den vreeselijken ijskogel die hem de laatste ontgoocheling moet ontnemen.

(1) Zinspeling op het destijds bestaande plan van Napoleon III om de Zuid-Nederlandsche provinciën te annexeeren.

Nergens valt de sneeuw malscher, vettiger voor hem, nergens plakt hij beter, nergens is hij meer doorweekt van een bloedigen regen, dan in de vlakten van Waterloo.

Tusschen de gouden lambrizeering der koningen, zoowel als in de nederige kluis, valt er sneeuw om tot compres te dienen, en in harten en hoofden den al te vinnigen of onberaden brand te verdooven.

Overal zijn er groote of kleine knapen - welke echter niet altijd onze sympathie hebben, gelijk de *spes patriae* - die den bal opnemen en hem, heimelijk of openbaar, in den nek van den benijder of den benijde werpen.

* * *

Vraag het aan de ministers, wier hoofd zwanger gaat van de heerlijkste ontwerpen, wat sneeuwballenvlaag zij onderstaan en hoe hunne portefeuille niet eens tot schild dient, om aan de staathuishoudkundige kogels te ontsnappen.

Vraag het aan mijn neef, een driftig politicus, die een dozijn dagbladen per dag verslindt: - gij verslindt er geen enkel, Wannes en gij zijt er niet minder eerlijk man om! Hij vangt aan met het stedelijk en provinciaal nieuwsblad, doorloopt landbouw-, nijverheids-, effecten-, spoorweg-, jagers-, staatkundige en andere dagbladen - en altemaal brandende fakkels voor den menschelijken geest - en valt eindelijk bij het officiëele staatsblad in slaap.

De man vit, kibbelt op alles, maakt in en vóór alles oppositie, petitionneert en protesteert, beweert den steen der staatkundige wijsheid te bezitten, en wordt aanzien voor een grooten herberg-Talleyrand.

Reeds op de schoolbanken gevoelde hij zijne bestemming: hij zou minister zijn en maakte reeds vroeg zijn hof bij Truïke, de Maagd van den lande, welke hij zich voorstelde, op de tribune der Kamer en voor het aanschijn der wereld, te trouwen.

‘Neef, neef!’ riep ik uit, ‘vrees de kiezings-sneeuwballen; zij worden, van welken kant ook, niet met christelijk gevoel, maar met hatelijkheid doorkneed, en de onverdraagzaamheid liet ze heimelijk hard vriezen, als waren zij van staal.’

En de stembus werd - de vergelijking is wel wat gewaagd - een, door het souvereine volk met sneeuwkogels geladen vier-en-twintig ponder.

Gij kent het overige: een zoo diep gevallen kandidaat is zoo omtrent gelijk een gefloten tooneelspeler.

* * *

Mijn buurman maakt gedichten - zooals die, welke gij in het boek van vader Cats leest, doch juist niet zoo eenvoudig, maar veel verhevener, dat wil zeggen: onverstaanbaar.

De man zoekt roem, droomt van een naam, en daarom maakt hij zijn hof bij het publiek, alweêr gelijk gij, Wannes, bij het wispelturige en onstandvastige Truïke.

Hij schreef verzen aan de maan, aan de sterren, gerijmde en ongerijmde, en tot belooning vroeg hij eene lauwerkroon, een ridderkruis, een voetstuk bij het nageslacht.

De recensenten-bende heeft den blakenden enthousiast gezien, en er is hem plotseling een ijskoude sneeuwbal in den nek gevlogen.

Het zijn niet altijd verdiende kogels!

Die voor mijn buurman bestemd, was misschien ook wel doorweekt met gal, gekneet met nijd; hij was hard gelijk het hart van een rechter van den scherpen zwaarde.

Maar het Truïke-publiek lachte met het ontgoocheld gezicht van den dichter; en er blijft dezen niets over dan een zware doornenkroon - de onbetaalde rekening van den drukker.

De muizen op den zolder zijn gelukkiger dan de dichter:

die ten minste leven en houden feest in den kostbaren papierstapel.

* * *

Maar Truïke zal ook eens haren sneeuwbal krijgen - elk op zijne beurt.

Loontje komt om zijn boontje.

Even zoo broêr John Bull, de recensenten, het souvereine volk, de bedelaar en de koningen.

Ik ook, Wannes, ik wacht mijn sneeuwbal; de winter heeft op mijn hoofd gesneeuwd, en toch hecht ik nog aan het leven: dat is nu mijn Truïke geworden.

Doch ik heb een onzichtbare vijand, die altijd schuil blijft, - en dat is zeer wijs in dit geval! - en die voor mij den sneeuwbal reeds kneedt.

't Zal de hardste van allen, maar ook de laatste zijn; hij zal geene vluchtige sterren voor mijne oogen doen opschieten: maar eeuwige sterren!

Het zal mij den laatsten glimp der begoocheling ontnemen - maar om mij de waarheid, de eeuwige waarheid te leeren kennen.

De werper mist niemand, koning noch staljongen: - 't is de dood!

Dien keer zal het publiek niet meer lachen, ten minste niet uiterlijk: het weent ditmaal, omdat ik niemand meer in den weg zal staan, en men dus niet meer noodig heeft te beproeven mij door den spotlach te dooden.

* * *

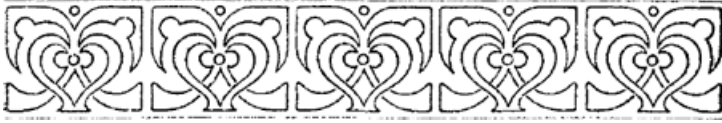
Wannes verstond er geen woord van, en dat begrijp ik volkomen; wat had hij ook te maken met de gekroonde koningen, het koningsvolk, en de ware of valsche koningen der letterkunde?

Ik geloof zelfs, dat ik voor den beschaafden lezer

geweldig *gedivagueerd* heb, met uit een sneeuwbal vuurvonken te willen trekken,
en dat ik zelfs den grootste aller sneeuwballen verdien....

1862.

Bescherm-engelen.

Indien ge van contrasten houdt, werp dan een blik om u heen.

Buiten, een vervelende stofregen, een gevernist voetpad, flauw brandend straatlicht en soms klepperende gaslantaarns, een paar rijtuigen - misschien gaat het meervoudige niet hooger in ons stadje.

Binnen, een met bougies verlichte zaal, een donderend orkest - iets grootscher, zegt iedereen, dan dat gesjerp van een enkele viool en het gefluit van een enkele klarinet, nauwelijks sterk genoeg om een quadrille van vlooiën te doen dansen.

Binnen, bloemen van verschillende soort: sprekende en lachende, natuurlijke en kunstbloemen: frissche en verlepte bloemen; ontluikende rozen pas in de kostschool uitgebloeid, en vóór twintig jaren reeds gedroogde penseeën tusschen de bladen van het liefdeboek.

Binnen, dans, galanterie en Champagne.

In de vestibule een zwart geverfde blikken bak, en zoo dikwijls een paar de zaal binnentreedt, begeleid van een

beschermengel, die op straat zijne zijden vleugels menschlievend boven het koppel heeft uitgespreid, trekt die engel zijn vleugels in, duikelt met het hoofd naar beneden in den bak en geeft er, op de Japansche wijze, dat is met den neus, den groet aan zijne confraters.

Op het hoofd? vraagt wellicht de lezer. Ja, die soort van engelen is zelden in eene normale houding. Ze houden zelfs niet van warmen zonneschijn; slecht weêr en dan roijaal in de open lucht, dat is hun leven. In het tegenovergestelde geval wandelen of rusten zij koppig, voortdurend op hun hoofd en laten zich misschien, om alle onbetamelijke gedachten uit den geest der menschenkinderen te weren, de lange vleugels aan het voetje toebinden.

Nu, de bak in de vestibule is reeds volgeduikeld.

Daar staat de bescherm-engel van de jonkvrouw van 't kasteel, met hemelsblauw zijden vleugels, met een keurig wit beentje en een gouden schoentje, aan hetwelk een blauw zijden kwispeltje hangt.

Die der burgemeestersvrouw steekt haren voet, een witte ivoren ganzenpoot, uit het bruinzijden vleugelkleed, terwijl de engel der doktersvrouw de groene zijden vouwen zoo mogelijk te zamen trekt, ofschoon hij er niet in gelukken zal zijn voet, een slangenkop, met het gouden schoentje te doen wedieveren.

Die der apothekersvrouw heeft, helaas! geen voetje meer en tracht ook zooveel mogelijk het stompke te verbergen, hetgeen den engel der kruideniersweduwe, op den hoek der straat, nog fier doet zijn op den vreeselijk kolossalen voet, in den vorm van een kwetterenden eendenbek.

Nog andere engelen zijn in den bak geduikeld.

Wonderlijke mengeling! Maar als de beschermelingen binnen zoo gemeenzaam met elkaar dansen, kunnen de beschermers ook wel familiair naast elkander staan.

Overigens, die engelen zijn juist niet zoo vreemd aan elkander; bij visites, thee- en koffiepartijen hebben zij reeds

zoo dikwijls denzelfden bak gedeeld. Alleen de blauwzijden engel van de hoogadellijke jonkvrouw, trekt eenigszins den neus op, maar bij gebrek aan engelen van adellijken bloede - want die kunnen er onder de parapluën, zoowel als onder de menschen zijn - moet men zich wel met *rotûriers* en *parvenus* behelpen.

Nu spreken ze zoo heel vertrouwelijk en vertellen elkaar hunne lotgevallen, sedert de laatste koffiëpartij bij de kruideniersvrouw - maar als 't daâr partij is, heeft de beschermeling van den blauwzijden engel altijd de *migraine*, en dat is geen wonder!

Bof! daar duikelt, in 't midden van den zwarten bak, een zware, lompe beschermengel. De kerel heeft versleten groen katoenen vleugels, en die zóó gehavend zijn, alsof het die waren van den engelgriffier der hemelsrechtbank, waarvan Byron spreekt, die zooveel menschelijke schelmerijen had op te teekenen, dat hij ten laatste al de schachten had uitgetrokken, en zijne deerlijk gehavende vlerken mismoedig hangen liet.

Nu, inderdaad, die bescherm-engel met zijn gemeen uitzicht, zijn zwaren, zwart hoornen voet, die er uitzag als de voet van Asmodée, of liever als een harde, grove, leelijke boerenschoen, was voor het minst een engel in zedelijk en stoffelijk verval.

't Was ook geen balpaar dat hem duikelen deed; maar wel een grof gebouwde en waggelende koetsier, met een ouden, gelapten kraagmantel, een geblutsten witten castoren hoed en een jeneverneus, zoo sterk gekleurd als een kampernoelje.

'Poeah!' riepen de min of meer aristocratische bescherm-engelen, en ze trokken, gekwetst in hunne eigenliefde, de plooiën van hunne zijden vleugels in.

'Poeah! wat valt die boer van een engel daar onbeschoft in ons midden! Wat is hij gescheurd en gehavend! Wat een gemeene straat-engel!'

En mij dunkt dat al de engelen de oogen afwenden en den neus toenijpen voor de jeneverlucht die de kerel van zich geeft.

‘k Vraag excuus!’ heeft de lompert onder 't duikelen gezegd; maar dat is zoo omtrent als de kus dien men aan de jankende kinderen geeft, nadat men hen een ferm tik op de vingers heeft toegediend.

‘Ik geloof dat de ellendeling dronken is!’ zeide de beschermer der burgemeesterin.

‘Och, wat liederlijk volk!’ mompelde de jonkvrouw, en die weinige woorden gingen over in een gefluister en misnoegen, onder in den bak. Nu, ik herhaal het, de nieuw binnengekomene was ook zoo lomp mogelijk; 't was een pummel die, met door nagelkoppen versierde schoenen, in natten kiel, met tababsreuk, enz., als parfumerie, plotseling in een salon kwam plaats nemen.

De katoenen engel bemerkte zeer wel, dat hij niet zeer welkom was, en een weinig in zijn eigenliefde - die dikwijls misplaatste kwaliteit - gehoond, liet hij op brutalen toon hooren:

‘Och, ge moet zoo fier niet zijn, confraters! Wat gij waart, was ik ook eens. 't Is waar, ik ben tot verval gekomen, maar filosoof ben ik ook geworden, en als uliê vlerken slechts meer tot boenlap kunnen dienen en ge dan nog een tamelijk sterke karkas hebt, zal men u ook nog wel eens in een gemeen katoenen kleedje steken.’

‘Liever den dood!’ zwoeren al de andere parapluën - engelen wil ik zeggen; maar in zekere parapluën-wereld wordt, och hemeltje! een eed al zoo weinig geteld als in de wereld der menschen, welke laatste zoo dikwijls geroepen worden te zweren, tot zelfs voor het wegnemen van een onnoozelen knoop of voor het toedienen van een knip voor den neus, dat het eedafleggen voor velen eene tweede natuur geworden is.

‘Zweer niet!’ zeide de katoenen engel; want er staat

geschreven: ‘Zeg nooit: *Fontaine, je ne boirai pas de ton eau.*’ ‘t Is het lot van een engel onzer soort, stoffelijk gesproken, te dalen, nooit te klimmen. De aanvang van ons leven is een *gloria*, dat langzaam wegsterft en eindigt met een *requiem*. Waar ik nu ben, met uw welnemen, daar zult gij, blauwe, en gij, bruine, al vroeger komen dan ge wenscht, ja, indien ge nog niet vroeger den nek gekraakt wordt.’

‘Die aanhaling,’ zegt de groene engel, ‘bevat toch eene diepzinnige, wijsgeerige waarheid!’

Ik weet niet, maar mij dunkt dat de geleerde teksten, welke de boerachtige engel aanhaalde, een diepen indruk op de vergadering maakten. Nu, in die kwakzalverij zijn onze geleerde auteurs ruim zoo goed thuis als de engelen in den waterbak.

‘In wat conditie zijt ge dan wel geweest?’ vroeg de burgemeesterin met den ganzenpoot.

‘Bah, dat is reeds zoo lang geleden!’

‘Nu, vertel dat maar eens!’ liet er de doktersvrouw met haren slangenkop op volgen.

‘Toen ik jong was, had ik sierlijke, zwarte zijden vleugels; ik werd alleen voor de rijke wereld gemonsterd en eindelijk gekocht.... raadt eens!’

‘Toch niet door een minister!’ zeide met spottende minachting de blauwe engel.

‘Juist, gij, wijsneus van een engel! juist door een minister.’

‘Hé, door een minister!’ is de algemeene uitroep, en de minachting maakt plaats voor bewondering.

‘Dan beschermdet gij een groot en deftig personaadje!’ zeide de groene engel.

‘Ja, ja!’ spotte de katoenen engel, ‘ja, een eerlijk en deftig man, die het woord “volksgeluk” gedurig op de lippen had; maar als men, achter de blinkende sterren en kruisen op de borst, achter den gegalonneerden rok, en op

de plaats waar gewoonlijk het hart zit, had mogen loeren, zou men er eene gansch andere spreuk gevonden hebben, en die zoo wat gelijk staat met de dichtregelen van Barthélemy:

J'ai dans ma main un trésor que rien n'use,
C'est la ruse, la ruse et puis encore la ruse.

O ja, een eerlijk, een deftig, een doorslepen staatsman; een fijn, keurig en aangenaam man, met een ruggegraat zoo zwak als een wollen kous voor al wat gekroond hoofd was; maar zoo onbuigbaar als een ijzeren kolom voor den souverein, met de teenen door de schoenen en het neuswarmerke in den mond - voor het *plebs*.

En de democratische engel lachte ruw, onbeschoft zelfs.

‘Inderdaad, ik was fier in den aanvang, een zoo gekruist en prachtig gesternd heerschap te beschermen; maar de ondervinding leert, en de oogen gingen open toen ik eens, bij het verlaten van het Paleis der Natie, zijn duivelschen glimlach moest verbergen, omdat hij aan het meerendeel der gebilde Kamerheeren had doen gelooven, dat zij wel is waar uilen - maar altijd de uilen van Minerva waren.’

‘Gij zijt een infaam revolutiemaker!’ riep de blauwe engel verstoord.

‘Och, ik was vroeger een aristocraat; maar als men zoo eens een kijkje achter de schermen gedaan heeft, zou men van engel wel duivel worden. Hé, wat kon die slimme, doortrapte minister, vleiend een dier warme, volbloedige, driftige en hervormingsgezinde plannengieters, pas de universiteitsbank ontloopen, in den arm nemen en hem den zoeten honig om den mond smeren, naar welk suikerwerk de vroeger hardnekkige oppositieman al spoedig begon te lekken! Satan kon zooveel schoons niet hebben voorgespiegeld, zooveel prachtigs, liefelijks en wellustigs niet in het verschiet hebben doen zien, als de behendige

diplomaat aan den man, die gezonden werd om als een tweede Beyling zijn woord gestand te doen! En de jonge hervormer dacht aan zich zelf, aan kroost en bloedverwant, en

Oh, pour faire au budget une constante guerre,
Il faudrait n'avoir point de parents sur la terre
Et vivre dans le célibat.'

En nu lachte de democraat nog ruwer.

'Maar ik spreek gedurig eene vreemde taal en zou u even goed dit alles in ons rond Vlaamsch kunnen zeggen; doch ik heb die gewoonte behouden uit den omgang met de bescherm-engelen der hooge diplomatische wereld.'

'En hoe verliet gij de portefeuille?'

'Niet zooals meestal een minister - dus armer dan toen ik het kabinet betrok.'

'Och, gij raast als het herbergvolk, bij welk al wat hoog en verheven is, immer met gekromde vingers in de geldkist zit te rammelen!' zeide de blauwe andermaal.

'k Vraag excuus! Er zijn zonder twijfel wel deftige menschen; maar, geloof mij, ik, geachte confrater, ik heb er nooit ontmoet. Neen, ik bedrieg me - maar dat zal ik u later vertellen. Mij heeft het noodlot altijd vervolgd, en ik ben sceptischer geworden dan Faust, dan Manfred.

'Ik verliet dan de portefeuille....'

'Eens zette mij de minister in de voorkamer neêr, en ik zag daar eene parade van sollicitanten, intriganten, onderkruipers, bedelaars in 't groot. Vooral was er één zoo bleek als een lijk, zoo mager als het geraamte van een paling en even slingerachtig als deze. 't Was - een gediplomeerd genie, zooals hij zelf zeide. Het genie kwam eene plaats vragen van - wat weet ik al! misschien wel van grenscommies; want de geniën willen allen tot ambten benoemd worden - en wie is er in onzen tijd al niet een genie?'

‘Toen het genie in het kabinet stapte, was zijn aangezicht nog door een straaltje hoop gepurperd; maar toen het genie heenging, zag het zoo akelig bleek dat ik rilde. In zijne verwarring - ik geloof dat het in zijne verwarring was - greep het genie den engel des ministers bij het been, en liet den zijne middelerwijl de wacht houden. Misschien deed hij het uit beleefdheid, indien de minister wellicht nog iets aan zijnen beschermeling te zeggen had....’

‘Nu, om 't even.’

‘Ik werd alzo de bescherm-engel van een genie, dat zijn hart lucht gaf in vreeselijke alexandrijnen en zijn vloek tegen de wereld uitbraakte, welke vergat hem, het genie, gebraden kwakkels in den mond te laten vallen, terwijl hij zelfs niet eens de moeite deed den mond te openen.... Wat al misplaatsten hoogmoed heb ik toen beschermd!

‘En dan, hoe behandelde mij dat genie! Ik was gewoon geweest met eene soort van eerbied verzorgd te worden: het bleeke, hongerige en langharige genie, hield integendeel van een *beau désordre*. Als hij in zijn hangkamerke terug kwam, werd ik in een hoek, op de tafel of achter een stoel geworpen, en ik kwam, overdekt met spinneweb, stof, vlekken van allerlei soort, weêr te voorschijn. Nu, dat is genie-achtig! Genie-menschen zijn, zoo het schijnt, meestal vuile kerels: verwilderde haren, geblutste vale hoeden, met snuif bestippelde overhemden, gepolijste kragen en ongewasschen vingers.’

‘Was het soms een archivaris of een oudheidkundige?’ vroeg de apothekers-engel op een toon, die genoeg deed gevoelen, dat hij ook wel eens eene kleine opmerking had hooren maken.

‘En toen?’ vroeg de nieuwsgierige bruine beschermer.

‘Het genie verkocht me voor een stuk brood en ik viel in de handen van een jongen muskadijn - een van die blonde, bleeke, botermelk-achtige jonkers, met bajonet-achtige knevels en een lijnrechten wandelweg over het

hoofd, die in den hals verloren loopt: een van die welke den oud-vlaamschen jongen willen uitschudden om als een Parijzer *coiffeur* op te treden.

Die knaap nam mij des avonds altijd meê, als er maar een wolkje van een vinger groot aan den hemel dreef. Ik slenterde met hem op de wandeling, op de pleinen, door de straten. Gewoonlijk diende ik tot steunsel, echter ook wel om hier een straatjongen een tik in de lenden te geven, of een hond jankend en met den staart tusschen de beenen, te doen vluchten; maar vooral trad ik in dienst als de blonde melkmuil zijne kleine modiste ontmoette. Dan moest ik onder mijne vleugelen het koppeltje beschermen. Och, wat al schelmsche woordekens heb ik gehoord!

Zoete woordekens

Fluweelen boordekens

Met zijden koordekens.

Maar eens, op zekeren avond, regende het onder en niet boven mij. De regen was heet en de hemel die hem vallen liet, was het blauwe oogen-paar van het arme blondje, en van dat oogenblik kreeg ik mijn paspoort. Laffer schurk dan die muskadijn heb ik nooit beschermd, en ik was gelukkig, toen ik op zekeren nacht het venster van de kamer waar ik stond hoorde openstooten, eene zwarte gestalte geheimzinnig zag binnen sluipen en ik, met andere snuisterijen, door eenen huisdief werd meêgenomen.

Nu, die dief was minder gevaarlijk dan de vorige. Deze toch nam slechts hier een pot, daar een stuk vleesch, hier een zilveren couvert, ginds een horlogie meê: ook bleef er hem wel eens een enkel bankbiljet aan de vingers plakken; maar wat kon hij daaraan doen! Ze maken die dingetjes ook zoo vreeselijk dun en vloeiachtig, dat men gemakkelijk 1000 frank in een hollen tand kan bergen!

De dief met de.... paraplu, zoo als het volk ons gemeenzaam noemt, kreeg welhaast een algemeene vermaardheid. Niemand kende hem, dank aan mij. Als wij samen, bij manenschijn of regen, op speculatie uitgingen, hing ik aan een koordeke onder zijn wijd kleed, en had hij een bezoek in dit huis afgelegd, dan spreidde de speculant mij open en ik onttrok hem aan de oogen der met witte slaapmutsen gekroonde burgers, die soms wakker schoten en heel impertinent en vooral voor de goede zeden zeer aanstootelijk, hunne vensters openrukten.....

Dan zagen zij langs de muren een vreeselijk zwart monster drijven, dat welhaast aan den hoek der straat verdween. Oorspronkelijk was ik minister - en toen was ik dief. Welke verandering!

Thuis gekomen, nam mijn toevallige eigenaar een plank uit zijnen vloer en stak mij in een donker hol. De ondankbare! Ik moest dan nog de gevangenisstraf ondergaan, die hij zelf verdiende! Och, trek uw neus zoo niet op, collega's. Wat hebt gij in uw leven al niet beschermd? Zijn het geene Pritchards en la Pommerays⁽¹⁾ geweest, dan waren het toch zeker wel vervalschers van kruidenierswaren, schriftvervalschers, vervalschers van evangelie en zedeleer.....'

De ruwe katoenen engel lachte alweêr.

'Inderdaad,' zeide de blauwe met diepe verontwaardiging: ik geloof dat de kerel dronken is!'

'Neen, blauwe ridder, dat is laster. Ik ben, op mijn woord, zoo present als gij. Maar dat was op zekeren avond mijn eigenaar niet, nadat hij de kroeg bezocht en het *in* hem geweldig jenever geregend had. Stil, nu word ik sentimenteel; wischt nu de tranen weg, die uw oogen gaan verdonkeren!

's Morgens lag ik voor een klein, net huisje, dat even buiten den stadswal gelegen was. Ik herinner mij wel dat

(1) Beruchte booswichten van dien tijd.

ik des nachts over den weg gesukkeld was, dat ik gestruikeld, getuimeld, gerold had - enkel ten gevolge der diepe ontroering - maar verwonderd wreef ik mijne oogen, toen ik zag dat ik door mijnen speculant verlaten en nu alleen, helaas alléén! - 't is zoo'n ijselijk woord - in de wereld lag. Toen heb ik berouw gevoeld over al het slechte dat ik beschermd, en ik smeekte den grooten geest der regenschermen: "Laat mij, alvorens den laatsten snik te geven, mijne schaduw toch eens werpen op een eerlijk mensch!"

'k Ben zeker, confraters, dat de groote geest bij die vraag erg in verlegenheid zat en zich duchtig achter het oor krabde, want 't is bewezen dat dààr de steen der wijsheid verborgen zit. Haperende redenaars, op leugen betrapte advokaten, bij den neus gegrepen crediteurs en debiteurs, hongerige poëten - al wat voor een moeielijk problema zit, krabt dààr het reddend genie wakker. Ge ziet, ik heb in mijn leven ook zoo al wat "Lavater" gespeeld.

Nu deed eene zindelijk gekleede vrouw de vensterblindes en de deur open; en ze zag in 't rond, eerst naar den hemel en eindelijk naar mij; ze schopte me eerst rechts, toen links. Daarna bukte de vrouw zich, nam me met de toppen van de vingers op, en toen ze mij zoo bevuild en bemorst zag, liet ze mij met een "Foei" weer vallen.

Na eene poos raapte ze mij weêr op, spreidde mijn vleugels uit, onderzocht mij langs binnen en langs buiten en, zuinig als ze was, dacht ze: "Dat kan nog voor iets dienen!"

Ik werd in een schommelhok geworpen, en daar bleef ik voor lang liggen. Ik hoorde den winter langs het hok loeien en allengs wegdrijven en eindelijk pinkte de zon door de spleten der planken, en toen ik een oogslag door de traliën mijner gevangenis waagde, zag ik een klein, lief hofke met frisch groene planten, kleurige bloemen, een

kersenboom wit besneeuwd, een als een vleêrmuis aan de planken genagelden abrikozenboom, met roosachtige bloemen bestippeld.

Eens dat het reeds een heel warme zonneshijn was, geen paradeweêr voor een paraplu, bracht een jong paar een wiegske met een lief kindje buiten, en na lang naar eene plaats gezocht te hebben, zette men het op eenigen afstand van mij en bij een perk van maandrozen neêr. De moeder ging haar naaiwerk halen en plaatste zich bij den zuigeling, en lachte en knikte en koutte met haren kleinen “reus”, zooals ze zeide.

Maar het zonneke werd scherper en plaagde den kleinen bengel. Toen kwam de vader, een lange magere boekhouder, weêr buiten en zocht een scherm tegen de vurige plaagster. “Wel neem dien ouden paraplu uit het schommelhok!” riep de moeder, en zoo kwam het dat ik boven het wiegske werd vastgemaakt, en ik beschermd, op mijn woord, voor de eerste maal in mijn leven een eerlijk mensch; maar vergeet niet, dat hij nog machteloos in de luren lag!

’t Was nog een pluimloos jong; maar morgen - morgen zou dat schepsel ook reeds klampvogel zijn, gewapend met klauw en bek, en zijne prooi zoeken en verscheuren even als de andere menschenkinderen. Elk is een dief in zijn nering, en het geweten? - is, zoo staat er geschreven, een nijpende schoen in den aanvang, maar die rekt en gemakkelijk wordt naarmate men er meê loopt.’

De sceptische paraplu liet op dat oogenblik een gelach hooren, dat tot in de danszaal zou geklonken hebben, had de contrabas niet *fortissimo* gegromd.

Er heerschte een diep stilzwijgen bij de andere engelen; want al de beschermers onderzochten hun geweten, en ieder vond dat ook bij hen het blanke lelieblad hier en daar al zoo wat gespikkeld was; maar niemand waagde ’t luidop zijne biecht te spreken, gelijk die ruwe realist.

‘Gij beschouwt de wereld als een wespennest?’ zeide de engel der professorin.

‘Hé ja! dat woord is nogal gepast.’

‘Geloof me, confrater, het is veeleer een biënnest; angels zijn er, dat is waar, doch honig is er ook.....’

Maar dat heeft de purpere engel zoo wonderlijk gezegd, alsof er zoo'n kleine verontschuldiging onder schuilde.

‘Nu,’ zegt de katoenen bullebak, ‘neem dat het een biënnest is, en dat de oprechte kunst hierin bestaat, den honig te rooven zonder dat men den angel in den vinger voelt kittelen. Nu, *dat* verstond mijn eerste beschermeling, de minister, opperbest - en dan was hij ook zeker de volmaaktste mensch der wereld. Ik zie het wel,’ sprak hij lachend voort, ‘ik had minister moeten blijven! ... Maar, luister, ik had nog een ander geval in mijn leven, dat me inderdaad geen besten dunk van den heer der schepping, zooals die worm zich noemt, moest geven!

‘Op zekeren dag - mijn vleugels waren gescheurd, gehavend, ontkleurd; mijn sierlijk voetje had ik sedert lang verloren en ik kon me dus in geen fatsoenlijk gezelschap vertoonen’ - en de woorden deden den engel van de apothekersvrouw rood worden tot in de punt zijner ooren: - ‘op zekeren dag wierp mij de meid in een voertuig, 't was eene hottende en stootende mestkar, en ik werd, ziek en ellendig, voor een slokje verkocht aan een kerel, wiens bontkleurig pak er zoo ellendig uitzag als het mijne.

‘Bij regen en zonneschijn moest ik toen mijne voorheen zoo prachtige vleugels, die eens een minister beschermden, uitspreiden boven de tafel van een goochelaar op de jaarmarkt, bij wien de kinderen hunne speelduiten kwamen wagen: - de eerste cursus voor het hooger onderwijs, dat men later geniet in de universiteit van Wiesbaden, Hamburg en Spa, en waar Satan, door een knip van zijn vinger, de roulette draaien doet.

‘Ik bleef naast stukken hout, lompen, scherven, lappen en wat weet ik al niet! op de jaarmarkt liggen ten speelbal der straatjongens. Die rakkers beukten, kraakten, rukten en plukten mij en er zou geen brok overgeschoten zijn, had een oudkleerkooper mij niet uit de hand van dat Vandalenvolk gered: “Jij, smeerlappen,” gromde hij, “zoo'n goeie, mooie paraplue bederven! Je zult gelukkig zijn als j'er heel je leven zoo eentje hebben mag!” En de zuinige Levi raapte mijne verstrooide ledematen saëm, en thuis gekomen zette hij een groote koperen bril op en begon te hameren, te kloppen, te passen, te meten en toen hij mijn romp weër zoo fatsoenlijk mogelijk had saëmgeflanst, spreidde hij er een katoenen vleugel over en gaf mij een sterken, hoornen voet - iets dat klopt als een *life-protector*.’

En dat bewees bijna op hetzelfde oogenblik zijn beschermeling, die dronken, dreigend en vloekend was binnen gewaggeld en, zijnen kameraad uit den bak trekkend, den gegalonneerden knecht der danszaal er eene saluade meê toediende.

‘Wat heb ik u gezegd!’ riep de ruwe engel nog tot zijne makkers in den bak, op het oogenblik dat de koetsier de vestibule verliet.

‘Poeah, wat gemeen gezelschap!’ heeft de blauwe gezegd: ‘Ik zal het nog op de zenuwen krijgen.’

‘Men moest zulke gedegradeerde schepsels uit eene fatsoenlijke samenleving verbannen!’ liet er de groene op volgen.

‘Waarom zet men zoo'n misdadigen paraplue niet in het tuchthuis!’ riep de purpere.

‘Gij hebt gelijk, zoo'n creatuur verdient den naam van engel niet meer!’ meent de bruine.

O hemel! daar krijgt de blauwe het op de zenuwen!

Gelukkig verlaat op dat oogenblik de jonkvrouw de danszaal, en haar galante cavalier trekt dien weeken en

zenuwachtigen engel uit den waterbak. En hij, de katoenen bengel? Voor de deur staat de vigilant, met den rood geneusden koetsier op den bok. Op het rijtuig ligt de katoenen rakker, recht uit op den rug, en schijnt naar de blinkende sterren te zien; maar hij luistert niettemin naar de schoone en vleierende woorden die de balgasten elkaar toefluisteren.

‘Ha, ha, ha!’ lacht de brutale kerel plotseling, ‘nu fluistert men elkander al wat liefs, al wat zoets is in het oor - en straks trekt en scheurt men elkander aan stukken; men hekelt niet alleen het kleed, de linkschheid, den dans; men scheurt zelfs de eer van dezen, den goeden naam van genen. Dat bal is een nieuw uitgangspunt, om gedurende langen tijd weêr te cabaleeren en te intrigueeren - en dat voortdurend onder het masker der heiligste vriendschap....

‘Wat ik verlang, is het open veld, het groen en de bloemen, (*zacht droomend en de oogen half gesloten*) een eenvoudig dorpke, eene naïve boerenfamilie, die mij met eerbied in een linnen zak bewaart en mij slechts voor den dag haalt als het Zondag is en men ter kerke gaat. Als men oud wordt.... Ik wil er aan denken.... De sterren pinken; mijne oogen pinken ook.... Ik leg mijne twee ooren op het harde kussen... en goeden nacht!’

1865.